

DÖRTDİVAN YAYLALARI

DÖRTDİVAN YAYLALARI

Hazırlayan
Yasin Şen

Kitabın Adı
DÖRTDİVAN YAYLALARI

Hazırlayan
Yasin ŞEN

Fotoğraflar
Halil İbrahim Gören-Yasin ŞEN

1. Baskı
Ankara 2023

İSBN
978-625-94155-2-9

Yayınevi
Merkezrepro Yayınları
Sertifika No: 52517

Tasarım - Baskı
Merkezrepro Basım Yayın İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. Devrez Sk. No.1/B Altındağ / ANKARA
312 384 78 98

Bu Kitap
Dörtdivan Kaymakamlığı, Dörtdivan Belediyesi ve Divankav'ın Katkılarıyla
Yayınlanmıştır.

İçindekiler

5	Takdim
7	Önsöz
9	1. Bölüm
9	DÖRTDİVAN YAYLALARINDA SOSYALHAYAT ve YAYLALAR ETRAFINDA GELİŞEN KÜLTÜR
11	Dörtdivan Yaylalarında Sosyal Hayat
13	Dörtdivan Yaylaları Etrafında Gelişen Kültür
13	Dörtdivan'da Yayla Göçleri
13	Dörtdivan'ın Yazılı ve Sözlü Edebiyatında Yayla
16	Dörtdivan'da Bazı Yayla Eğlenceleri
17	Yayla Şenlikleri
17	Beddem (Betdem)
17	Göde Göde
18	Horak Oyunu
19	2. Bölüm
19	DÖRTDİVAN YAYLALARI
20	KARAPINAR YAYLASI ve AMANLAR MESİRE ALANI
30	KADILAR ALADAĞI
36	SEYRİCEK YAYLASI
48	KARAÇAYIR YAYLASI
56	KİRAZLI YAYLA
66	KARAKOZ YAYLASI
70	HOKHOK YAYLASI
78	ÇİÇEKLI YAYLA
88	YALACIK-SÜLELER-SEYİTALİLER AŞAĞI YAYLALARI
92	SÜMME YAYLASI
104	ÇARDAK AŞAĞI YAYLASI ve ÇARDAK ALADAĞI
106	SÖĞÜTLÜ YAYLASI
114	ÇİTLER AŞAĞI YAYLASI
118	ÇAVUŞLAR AŞAĞI YAYLASI
124	ÇAVUŞLAR ALADAĞI
128	GÖBÜLER AŞAĞI YAYLASI ve GÖBÜLER ALADAĞI
134	SÜLELER-SEYİTALİLER ALADAĞI
138	YALACIK ALADAĞI
144	ÇAMPINAR YAYLASI

148	GÜCÜKLER YAYLASI
154	DELLER YAYLASI
162	YAYALAR YAYLASI
166	ADA KÖY YAYLASI-AKÇABEYLER YAYLASI
170	KURUCAKÖY AŞAĞI YAYLASI ve KURUCAKÖY ALADAĞI
174	KILIÇLAR YAYLASI
178	DÜĞER AŞAĞI YAYLASI
188	DÜĞER ALADAĞI
194	SAYIK AŞAĞI YAYLASI
198	SAYIK ALADAĞI
208	BÜNÜŞ YAYLASI
212	AKTAŞ YAYLASI
220	SORKUN AŞAĞI YAYLASI
222	BIÇKI YAYLASI
236	SORKUN ALADAĞI
242	MURSALLAR YAYLASI ve MURSALLAR ALADAĞI
246	ORTAKÖY KIRAZLI YAYLASI
252	YASLIQALI YAYLASI
256	EKLİCE YAYLASI
260	BÜRMECI YAYLASI
268	ÇETİKÖREN KIRAZLI YAYLASI
272	ÇETİKÖREN ALADAĞI
284	ÇALKÖY ALADAĞI
290	DÜLGER AŞAĞI YAYLASI
296	DÜLGER ALADAĞI / DÖRTKAPILI
301	EKLER
301	DÖRTDİVAN YAYLALARI İÇİN YAZILANLAR
303	Yaylaya Göçelim
304	Bizim Yaylalar
305	Yayla Güzeli
306	Aladağ'da Bahar!
307	Bir Başka Dünya
308	Koyun İlahisi
309	Göç Telaşı
310	Yaylada
311	Hacetler'de Yayla Vakti
312	Bizim Yaylada

Takdim

Bolu'nun güzel ilçesi Dörtdivan, tarih içinde ortaya koyduğu zengin kültürel birikimi konarlık-göçerlik üzerine kurmuş bir yerdir. Bunun sonucu olarak ilçe, başta sözlü olmak itibarıyla oldukça güçlü bir kültür dokusuna sahiptir. Fakat ilçe dışına olan yoğun göçler sebebiyle sözlü kültür hafızalardan yavaş yavaş silinmeye başlamıştır. Bununla birlikte Dörtdivan'da uzun yıllar boyunca ekonomik ve sosyal hayatın merkezinde kalmış olan yayla kültürü günümüze kadar gelmeyi başarmış ve bu çerçevede dikkate değer bir birikim meydana gelmiştir.

Elinizdeki kitap, bu birikimi tespit etmeye çalışmakla beraber ayrıca muhteşem doğasıyla dikkatleri üzerine çeken Dörtdivan yaylaları için bir albüm özelliği de taşımaktadır. Dörtdivan Yaylaları kitabı, Dörtdivan'ın zengin yayla yaşamından izleri geleceğe taşıyacaktır.

Dörtdivan yaylaları, aşağı ve yukarı yaylalar olmak üzere iki kısma ayrılır. Aşağı yaylalar, ilçe merkezine yakın yerlerdir. Özellikle ormanlar içerisinde kalan ve yükseklerde bulunan yukarı yaylalar ise Aladağ diye de isimlendirilir. Aladağ, bir dağ silsilesinin ismi olmakla birlikte giderek ormanların içerisinde kalan yaylaların ismi olmuştur. Ormanlar yaylaları muhteşem bir güzellikle kuşatmaktadır.

Dörtdivan Yaylaları kitabının bu güzellikleri tespit etme ve bunları geleceğe taşıma niyet ve düşüncesiyle ortaya konduğunu yeniden ifade etmek isterim. Çalışmanın Bolu ve Dörtdivan'a hayırlar getirmesini temenni ederim.

Mustafa DÜZGÜN
Dörtdivan Kaymakamı V.

Önsöz

*Selâm olsun, selâm mor yaylalara,
Yağız küheylanı sür yaylalara,
Şa nıt otağını sür yaylalara,
Hasretim, yüreğim özüm yaylalar
Yaylalar yaylastı bizim yaylalar...*

Servet Yüksel

Dörtdivan, kadimden beri yayla kültürünü devam ettiren yerlerden birisidir. Bu kültür son zamanlarda büyük ölçüde sosyal hayattan çekilmiş olsa da yaylalar hâlâ insanların rağbet ettikleri yerlerin başında gelmektedir. Yaylaların böylesine sevilmesi yaylacılığın sadece ekonomik gerekçelerle açıklanamayacak sebeplere yaslandığını gösteren önemli bir husustur.

Yaylalar Türklerin tarih boyunca yaşadığı ve göç ettiği kadim yerlerin en başında gelmektedir. Bu husus, İslamiyet öncesinden İslamiyet sonrasına uzanan bir zaman dilimi içerisinde çok güçlü bir gelenek, kültür ve yayla merkezli sosyal ve ekonomik bir hayat tarzı meydana getirmiştir. Dolayısıyla yaylacılık Dörtdivan ve Bolu başta olmak üzere Anadolu'da bazı yerlerde büyük ölçüde yaşatılmaktadır.

Bolu yaylaları bu açıdan Anadolu'nun en canlı yerleri durumundadır. Hayvancılığın artık toplum nezdinde önemli ölçüde geçim yolu olarak görülmemesi yüzünden bazı yaylalar terk edilmiş durumdadır. Ayrını durum net bir şekilde Dörtdivan'da da görülmektedir. Dörtdivan'ın bazı yaylalarında hayvancılıktan kaynaklanan hareketlilikler görünürken bazıları da tamamen terk edilmiş durumdadır.

Dörtdivan'da oldukça önemli dağ silsilesi diyebileceğimiz Aladağlar vardır. Aladağlar, uzun bir dönem ilçenin hem ikliminin hem de ekonomisinin bel kemiğini oluşturmuştur. Biz bu uzun dönemi sekiz yüz yıl gibi bir zaman dilimi şeklinde kabul edebiliriz. Çünkü tarihi kaynaklar Türklerin buraya yerleşiminin 13. Yüzyıl ortalarında ol-

duğunu kabul ederler. Bu da bize göstermektedir ki, Dörtdivan'da yaylacılık çok kadim bir geçmişe sahiptir ve yaylalar etrafında çok önemli bir kültür ortamı meydana gelmiştir. Biz bunu Dörtdivan'da dört yıldır yaptığımız derlemeler ve kaleme aldığımız makale ve kitaplarla ortaya koymaya çalıştık. Ancak esefle belirtmek gerekir ki, Dörtdivan'daki sözlü kültürün önemli bir kısmı yoğun göçler neticesinde kaybolmuş durumdadır. Bu yoğun göçler yaylacılık faaliyetlerini de olumsuz yönde etkilemiştir. Neticede Dörtdivan yaylaları büyük ölçüde meskûn yerler olmaktan çıkmış, sadece mevsimlik olarak ve insanların tatil maksadıyla rağbet ettikleri yerler hâline gelmiştir.

Dörtdivan yaylalarını ve bunlar etrafında ortaya çıkan kültürü tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma esnasında fark ettik ki, Dörtdivan yaylaları özellikle kadim yerleşim yerlerinin ya üzerine ya da yakınına kurulmuştur. Bu yaylalarının yakınlarındaki harabeler gerçekten dikkat çekicidir ve bunlar etrafında arkeolojik kazıların yapılması elzemdir. Fakat ne yazık ki, bunlar kaderlerine ve definecilerin ellerine teslim edilmiş bir hâldedir.

Sonuçta "Dörtdivan Yaylaları" adlı bu çalışmamız ile Dörtdivan'ın yaylacılık etrafında bir araya gelen kültürü yazılı ve görsel olarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Dörtdivan yaylaları araştırılırken 2022 yılının Haziran ve Temmuz aylarında bu yaylalara gidilmiş, fotoğraflar alınmış, bazı kimselerle görüşülmüş ve derlemeler yapılmıştır. Zorlu arazi şartlarına rağmen mümkün olduğu kadar bu yaylalara gidilmeye çalışılmıştır. Böylece "Dörtdivan Yaylaları" adlı bu kitap

çalışmamız için hem gerekli görsel malzeme toparlanmış hem de yerinde incelemeler ve gözlemler yapılmıştır. Bu çalışmayla birlikte "Dörtdivan Yaylaları" kültürel birikimiyle beraber kayıt altına alınmakta ve gelecek nesillere bu hususta bir eser daha bırakılmış olmaktadır.

Böyle zahmetli ve yorucu bir çalışmada bizi destekleyen Dörtdivan kaymakamımız Sayın Mustafa Batuhan Alpboğa'nın destekleri olmasaydı bu çalışma ortaya çıkmayabilirdi. Sayın kaymakamımız Mustafa Batuhan Alpboğa'ya burada şükranlarımı sunuyorum.

Dörtdivan Yaylaları kitabını hazırlarken birçok kimsenin yardımını gördüm. İsmen bile olsa onları burada anıp teşekkür etmek istiyorum. Yalacık Köyü'nden Emekli Hâkim Halil İbrahim Yaman, Dörtdivanlı Şair Fahri Kayaalp, Cemaller Köyü'nden Hasan Hüseyin Argunşahin, Süleler Köyü'nden İsmail Ertuğ, Doğancılar Köyü'nden

Emekli İmam Durmuş Öztekin, Cemaller Köyü'nden Hamdi Atalay, Ekrem Çeliksoy, Göbüler Köyü'nden Menderes Çetinkaya, Sayık'tan Adem İnaltekin, Çavuşlar Mahallesi'nden Adnan Ercivan, Süleler Köyü'nden Hüseyin Kazyemez, Seyitaliler Köyü'nden Kemal Tuncer, Çardak Köyü'nden Orhan Erbaş, Yukarısayık Köyü muhtarı Halil İbrahim Yalçın, Kargıbayramlar Köyü muhtarı Adem Erdoğan, Muhammet Tarhan, Durmuş Öztekin, İsmail Çetinkaya, Hamza Başaran, Mevlüt Çimen, Ramazan Gürdap ve Koray Cantürk katkılarıyla bizi desteklediler kendilerine teşekkür ederim.

Dörtdivan Yaylaları adlı bu çalışmanın hayırlar getirmesini niyaz ediyorum.

Yasin Şen
Dörtdivan - 2022

1. Bölüm

DÖRTDİVAN YAYLALARINDA SOSYAL HAYAT ve YAYLALAR ETRAFINDA GELİŞEN KÜLTÜR

DÖRTDİVAN YAYLALARINDA SOSYAL HAYAT

Yaylalar kültürümüzde ne kadar önemli bir yere sahip olursa olsun temelinde nihayet bir ekonomik endişe taşınmaktadır. Sosyal kültür bu faaliyetin etrafında bir anılam kazanmaktadır. Dolayısıyla buralarda sosyal hayat ve yayla kültürü Anadolu'da büyük bir ortaklık sergilemektedir. Şefika Mercanlıgil'in Gerede yaylalarını anlattığı aşağıdaki satırlarını bu açıdan Dörtdivan yaylaları için yapılmış bir değerlendirmek olarak da kabul edebiliriz:

"Eskiden yaylalar bugün olduğu gibi mesire yeri olarak görülmezdi. Bu nedenle yaylalarda evi ve işi olmayanların yaylaya çıkma alışkanlıkları yoktu. Hacı Veli, Hesbeyler, Kırklar, Urumşa (Urumsah), Sevililer, Mengen yaylaları ile köy yaylalarına sadece hayvancılık ile geçinenler göçerdi. Yaz boyu hayvanlarını besler; kendileri için veya satmak üzere yağ, yoğurt, peynir yapar ve kaz, tavuk, ördek beslerlerdi. Bu arada kışlık odunlarını da çeker, gıcırme (çam kozalağı) toplarlardı. Yayla evleri şimdiki gibi konforlu betondan evler değildi. Kalın ağaç kütüklerinden yapılmış, tavanı bedavra (damda üzerine kiremit döşenen veya kiremit yerine örtülen ince tahta) ile örtülü çoğu derme çatma evlerdi. Yaylaya at ve eşeklerle ama daha çok Dayıoğlu Çayı'nın boyu sıra kestirme yoldan yürüyerek yayan çıkılırdı. Yaylalı dışında yaylaya ancak akraba ve tanıdıklarının evleri olanlar ziyaret amacıyla veya yağ, yoğurt, peynir almaya giderlerdi. O da yaz boyunca birkaç kereyi geçmezdi."¹

Ali Rıza Ünlü'nün Gerede, Dörtdivan, Yeniçağa ve Mengen yaylalarını anlattığı aşağıdaki satırları yaylalardaki sosyal hayatı aksettirmesi dolayısıyla buraya kaydetmek istiyoruz:

"Burada köylüler güz zamanına kadar otururlar. Fakat ekseriyetle 'herk' yapmak ve ot biçmek için erkekler köye gelirler. Güz zamanı gelir gelmez kamilen yayladan köye inerler. Güz bittikten sonra havanın müsaadesine göre tekrar yaylaya giderek kış zamanına kadar orada otururlar. Kazanın arazisi dar olduğundan ve merası kaft olmadığından herkes hayvanlarını beslemek ve otlatmak mec-

buriyetindedir. Köy yaylalarında o kadar güzel vadiler ve mesireler ve soğuk sular mevcuttur ki bunları dil ile tarif, kalem ile yazmak mümkün değildir. Gerede ve yaylalarında mevcut mesire ve gezinti yerleri ve suları gerekirse yarım milyon ziyaretçiyi barındırıp memnun edecek derecede geniş olup Cenabı Hakk'ın buraya bahşetmiş olduğu büyük bir nimettir."²

Yayla zamanları nispeten uzundur. Dolayısıyla yaylada kalınan zamanlar kendi içinde dönemlere ayrılmıştır. Yaylada kalınan ilk aya "ilk yayla" denir. Ortadaki zaman dilimine ise "orta yayla" denir. Son aylar ise "son yayla" diye isimlendirilir.

Yayladaki bitki örtüsü burada yapılan ve yenilen yemekleri de şekillendirmiştir. Yaylada mantar toplanır. Isrgan yemeği yapılır. Ayrıca "şapla" denilen ve yapraktan yapılan bir yemek yenir. Yine burada çamların taze sürgünleri, değişik bitki ve çiçeklerden yapılan çaylar içilir. Yörede bu çaya "Aladağ Çayı" denir.

Yayla göçleri bazı inanış ve uygulamaları geliştirmiş ve ortaya çıkarmıştır. Yaylaya giderken inekler için ahır eşiğinin önüne zincir konulur. Daha buna benzer inanışların varlığı muhtemeldir.

Yayla göçlerinde Dörtdivan mutfağının yiyeceklerinden körnecin önemli bir yeri vardır. Yaylaya göç ederken körneç edilir. Bu işlem yaylaya göçün olacağı günün öncesindeki akşam yapılır. Bunlar yolda yenir ve diğer insanlara ikram edilir. Köydekilere, yaylakilere dağıtılır. Bu bir nevi "Göçüyoruz" anlamında insanlara ikramda bulunmayı ifade eder. Buna "Göç güççeği" de denir. Bu arada yaylaya göç ederken ekmek de pişirilir. Yaylada börek yapılır. Yaylada en çok hoşmerim basılır. Bunun yanında basmaç, ekmek ve börek yapılır. Yayık döğülür.

Yaylaya ilk gelindiğinde evler tamir edilir. Ağullar onarılır. Yaklaşık olarak bir hafta yerleşim işiyle meşgul olunur. İlk göç zamanı yayla soğuk olduğu için yayla evlerinin bacası daima tüter. Hayvanlar bu süre içinde yaylaya alışmaları için bir süre güdülür. Sonraki zaman-

1 Şefika Mercanlıgil, Çocukluğumdaki Gerede, Gerede Belediyesi Yayınları, Gerede (Tarih yok), s. 56.

2 Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Sadeleştiren: Hacı Ömer Cevahirioğlu, İstanbul 2000, s. 258-259.

larda hayvanlar kendi hâline bırakılır. Günler geçer ve işler yerine oturur. Bu arada insanlar da günlerinin büyük kısmını keş yaparak geçirir.

Yaylada sabah çok erkenden kalkılır. İnekler ve koyunlar sağılır. Sütler birkaç günde bir olmak üzere yayıklarda döğülür. Bazen eğlenceler düzenlenir. Yayla şenlikleri yapılır. Erkekler yöre oyunlarından met, kızlar ise horak oynar. Bu arada mantar toplanır. Bu mantar çeşitleri yörede kanlıca, akkayışkan, sırtıkara, tellice, ayıca, göğinek, kabamantar, erişte gibi isimlerle bilinir.

Eğer hayvan kaybolursa yayladakiler topluca hayvanı aramaya çıkar. Buişlem "yitik arama" diye bilinir. Bu hayvanların bazılarının bulunur. Bazısını ise ya ayılar ya da kurtlar yer.

Dörtdivan yaylaları kadim Türklüğün hatıralarını barındırması bakımından ilgi çekicidir. Yaylalar serin ve temiz havası, soğuk ve tatlı suları ile yöre insanının bir anlamda özgürlük arayışına da hitap etmektedir. Yaylaların birbirinden güzel ve farklı özelliklere sahip akarsuları ve pınarları bulunmaktadır. Dörtdivanlılar yaylalarla ilgili konuşmalarda özellikle orman havası ve suların güzelliğine dikkat çekerler. Her yıl nisan veya mayıs aylarında köyde çok az kimse kalması şartıyla yaylalara gidilmesi başlı başına büyük bir hadise dir ve bunun en az yüzlerce yıllık bir geçmişi vardır. Bu durum eğitim ve öğretime de yansmakta ve çocukların tahsilinde aksamalar olmaktadır.

DÖRTDİVAN YAYLALARI ETRAFINDA GELİŞEN KÜLTÜR

Dörtdivan'da Yayla Göçleri

Bizim oralarda yayla zamanı

Herkesten diltnde yol türkülleri

Servet Yüksel

Dörtdivan genelinde yaylaya nisan-mayıs aylarında göç edilir. Genelde en erken nisanın ortalarında, en geç mayısın sonlarında ilçeden, yüksek yaylalara doğru yola çıkılır. Ekim veya kasım aylarına kadar devam eden bir yayla dönemi başlamış olur.

Dağların karları erimeye başladığı zaman Dörtdivan'da da yayla göçleri için hazırlık yapılmaya başlanır. Köroğlu Dağları ve Aladağlar bundan böyle Dörtdivanlılara yurt olacaktır. Nisanın sonu, mayıs ayının başlarında buraya göç eden halk, her sene kasım ayına kadar burada kalır.

Dörtdivan'daki yayla göçlerinin temelinde hayvancılık meşgalesi yatar. Dörtdivanlılar öncelikle "Aşağı Yayla" dedikleri yaylaya göç ettikten sonra Aladağlar'a giderler ve birkaç ay da burada kalırlarmış. Hayvanı olmayan yaylaya göç etmezmiş.

Yayla göçleri çok daha önceden Dörtdivanlıları meşgul eder. Yaylaya gidecek kap kaçak düzenlenir ve lüzumlu olabilecek şeyler bir kenarda durur. Hayvanlara bakım yapılır, arabalar tamir edilirdi. Eşya ve insanlar göç zamanı arabaya itina ile yerleşirdi. Dörtdivan halkı göç esnasında yemek için bir gün önceden akşamleyin kömeç pişirirdi. Göç zamanı köylerde hareketlilik olurdu. Bu mevsimde yolda giderken öküz arabalarının çıkardığı sesler dinlemeye değerdi.

Dörtdivan'da yayla göçleri bazı köylerde bir şenlik havası içinde yapılır. Yaylaya gidecek kap-kacak, yiyecek, giyecek önceden hazırlanır. Hayvanların bakımı yapılır. Arabalar onanır. Eşya dikkatle arabalara yerleştirilir. Firından, daha önce sipariş verilen ekmekler alınır. Sabah vakti erkenden yola çıkılır. Köyde kalanlarla vedalaşılır. Öğleye doğru fırında pişirilen ekmekler (veya kömeçler) bir çayırıkta yenirdi. Tabii bu göçler daha önceden öküz arabalarıyla yapılırdı.

Artık yaylalara göç edilmiştir. Hayvanlar ve insanlar yaylaya taşı-

nır. Her evin aşağı yukarı yaylalarda bir evi vardır. Gidenler aylarca yaylada kalırlar. Ayrıca kış mevsimi bazen kışlamaya da çıkılır. Yaylada çok kar yağarsa dönülür. Saman, ot bitince dönüldüğü de olur. Köyde saman, ot bittiği için zaruri olarak kışlama yapılır.

Dörtdivan'ın Yazılı ve Sözlü Edebiyatında Yayla

Dörtdivan yaylaları etrafında önemli bir kültürel ve edebi birikim meydana gelmiştir. Bu açıdan Dörtdivan yaylaları son derece şanslıdır. Biz Dörtdivanlı şairlerin hem hayatlarından hem de şiirlerinden yola çıkarak bu yaylalarda tespit edilen kültürel unsurları ve yazılan şiirleri burada söz konusu etmek istiyoruz. Ayrıca Dörtdivan'da yaptığımız kültür derlemelerine de burada yer verilecektir.

Burada ilk söz konusu etmek istediğimiz husus Köroğlu ve onun yaylalarla olan ilgisidir. Dörtdivan'da Köroğlu'nun hatırasını taşıma konusunda Köroğlu Kayası'nı, yaylada olduğunun söylendiği ahın, atını atlattığı yeri, Köroğlu'nun ait olduğu söylenen evi zikredebiliriz. Köroğlu damı yaylada bulunur. Köroğlu kayasının olduğu yerde kable tarafına yüz elli basamak bir merdivenin olduğu söylenmektedir. Kayadan bir merdivenle inilmektedir. Yöre insanının bahsettiğine göre burada çok eskiden askerler bekliyormuş.

Yayla kültürü Dörtdivanlı şairlerin şiirlerine de konu olmuştur. Yaylaları şiirlerinde konu edinen şairlerden birisi Dörtdivan'ın Adakınık Mahallesi'nden Servet Yüksel'dir. Altı bendden oluşan şiir şöyledir:

Serin rüzgârlara versem bağrımı
Versem de dindirsem bütün ağrımı
Duyar mı gurbetten benim çağrımı?
Şimdi kekik kokar bizim yaylalar...

Yüzüme gülerdi sarı çiğdemler,
Yüreğimde barınmazdı elemeler,
Hayâlime düştü geçen o demler,
Nereelerde kaldı izim yaylalar?

Yağmur, kar yağarken ateş yakardım,
Tepelere çıkıp köye bakardım,
Ve yanık yanık bir türkü çekerdim,
Çalıyı yapardım sazın yaylalar...

Koyunlar, kuzular melesin dursun,
Gelinler ununu elesin dursun,
Herkes dileğini dilesin dursun
Yeşiline düştü gözüm yaylalar...

Sularından kana kana içmedim,
Nice yıllar oldu sana göçmedim,
Senden karar kıldım başka seçmedim,
Daha söylemedim sözüm yaylalar...

Selâm olsun, selâm mor yaylalara,
Yağız küheylanı sür yaylalara,
Şanlı otağımı kur yaylalara,
Hasretim, yüreğim özüm yaylalar
Yaylalar yaylası bizim yaylalar...³

Servet Yüksel bir gurbet şairi olması dolayısıyla hem Dörtdivan'a duyduğu hasreti hem de yayla ve köy hayatını şiirlerine usta bir biçimde yansıtmayı başarmış bir şairdir. Hece vezniyle yazdığı bu şiirler oldukça başarılıdır. Onun yaylayla ilgili diğer şiirleri de oldukça başarılı bir şekilde, artık Dörtdivan'da eskisi gibi yaşanmayan yayla kültürünü güzel bir biçimde aksettirmektedir.

Servet Yüksel, "Dörtdivan Güzellemesi" şiirinde,

Yaylaların sefâsı inan bir ömre değer;
Sevgiyi kaval etmiş çobanı Dörtdivan'ın...

derken de oldukça haklıdır.

Dörtdivan'da yayla kültürü çok köklü bir biçimde hayatın bir parçası hâline gelmiştir. Bunlar aynı zamanda güçlü hatıraları da kendinde yaşatan mekânlardır. Ve yaylalar sadece bir geçim vesilesi değil, ayrıca bir şair için de bitip tükenmez bir ilhâm kaynağıdır. Bu kısmı Servet Yüksel'in *Yayla Zamanı* adlı şu şiiriyle bitiriyorum:

Bizim oralarda yayla zamanı
Herkesin dilinde yol türküleri
Bu dağlarda baharların yamanı
Oğul balı gibi gül türküleri

Taşlar çiçek açmış, kuşlar neşeli..
Kimsede yok sulardaki heyecan
Sonsuz hayale dal, es deli deli,
Sen de ses ver doruklardan ey çoban

Havasını derde derman biliriz,
Çam kokulu yağa, yoğurda buyur
Çiğdemleri bir özge can biliriz,
Her kaya dibinde bir oylan uyur...

Aylar sonra, ocaklara kor düşer,
Göğü tutar çocukların sevinci
Akşam olur, ufuklara mor düşer,
Sabah olur, her yaprakta bir inci

Bizi hatırlayıp, bizi soranın
Yığıt gönlündeki o düşe selam
Kavim kardeş, cümle dostun, yarının..
Güzel yüzündeki gülüşe selam⁴

Dörtdivanlı Hilmi "Oğullar Destanı" adlı uzun manzumesinde şehit olan iki oğlu ve onlarla beraber aynı hafta içerisinde Dörtdivan'da vefat eden bir diğer oğlunu söz konusu ederken yayla göçlerinin ayrılık acısıyla olduğunu ifade eder:

Cenab-ı Mevlânın çoktur işleri
Üç ay evvel gördüm kara düşleri
Fırkatile oldu yayla göçleri
Fırkatleri bağrım, yakan oğullar⁵

Biz de Dörtdivan'la ilgili kalem aldığımız bir manzumede bu yaylalarda şöyle bahsetmiştik:

Elvan elvandır şimdi her bir yanı
Dörtdivan ovası bir yeşil deniz
Çıkıp yaylalara gitmek ister canı
Bir sevinç kaplar insanı sebepsiz

3 Servet Yüksel, "Bizim Yaylalar", DİVANDER Bülteni, Y. 1, S. 2, Haziran 1997, s. 31; Servet Yüksel, Aynalardan Bakan Sen Misin, Ankara 1997, s. 42-43.

4 Servet Yüksel, "Yayla Zamanı" (Şiir), DİVANDER Bülteni, Y. 3, S. 4, Haziran 1999, s. 15.

5 Cevdet Canbulat, Dörtdivanlı Hilmi, Ankara 2010, s. 23.

Dörtdivan'ın Cemaller Köyünde Ekrem Çeliksoy tarafından kaleme alınan ve aynı zamanda kendisi tarafından bestelenen şu manzume de köyün Hokhok ve Çiçekli Yaylalarında yer alan mevki adlarını konu almaktadır. Bu güzel manzumeyi de buraya kaydetmek istiyoruz:

Çıktım Meyram Kaya'ya
İndim Koca Karı'ya
Ula burda durmayın
Bakın ala danaya

Çıktım Tepegölcük'e
Ordan baktım Pölçük'e
Benden selam söyleyin
Fırnıklı Söbe'ye

Garalı'nın bunarı
Poruncu'nun davarı
Ula tavşan kaçıyor
Saltverin zağarı

Bura Cığillımar
Höşmerimleri çıkar
Soğuk olur suyuda
Cığerlerini yakar

Bura Çiçekli Yayla
Yattım Ellialtı'ya
Bakmak ile doyulmaz
Bu güzel manzaraya

Unuttuk bak Çırçır'ı
Bırak ulan gırgırı
Daha bitmedi gelmem
Dolaşacağım Yankı'ı⁶

Dörtdivan yaylaları ilçede yaptığımız derlemelerde de kendine bir yer bulabilmektedir. Burada derlenen bir ninnide yaylalardan şöyle bahsedilir:

6 Bu manzumenin bize ulaştırılmasında emeği geçen Hasan Hüseyin Argunşahin'e teşekkür ederim.

7 Bu atasözü iki anlama gelecek şekilde kullanılır. İlkine göre yaylanın havası köyün yeminden yeğdir. İkincisine göre kişinin nızkı yerine göre değişir.

8 Köylerde arazi dar ve kısıtlı olduğu için özellikle bayanlar hayvan salma, otlatma konusunda sıkıntı çeker. ama yayla geniş olduğu için kimseye muhtaçlığım yoktur, anlamında ifade edilir.

9 Uzaktaki ne kadar değerli olsa da kıymetini bilmediğin ve yanındaki kişiler daha faydalıdır, anlamında söylenir.

Nenni kuzum nenni
Kuzum nenni
Uyusun da büyüsün
Yaylalarda yürüsün
Kuzum nenni deyim de nennin gelsin

Dörtdivan'da tespit ettiğimiz manilerde de yaylalarla ilgili bazı mısralara tesadüf etmekteyiz. Aşağıdaki maniler yaylalardan söz etmektedir:

Ey yaylalar yaylalar
Otunu yesin mallar
Sen yaylada ben köyde
Nasıl olacak hallar?

Hedi gidem yaylaya
Yayla gapanlarına
Gız ben seni verecin
Davar çobanlarına

Yayla yolu beklerin
Vay benim emeklerim
Emeklerüm dedükçe
Sızlıya bileklerim

Sözlü kültür açısından bir zamanlar zengin bir yer olduğunu düşündüğümüz Dörtdivan'da derlediğimiz atasözlerinde yaylalarla ilgili çok dikkat çekici inanış ve kültür unsurları vardır. Bunlardan tespit edebildiklerimiz aşağıda verilmiştir:

Çobanın cenneti yayladır.
Köy damında saman, yayla damında duman yenir?⁷
Yayla yayman, kimseyi sayman?⁸
Yayladaki kız süt gönderene kadar evdeki gelin çorbayı pişirir.⁹

Dörtdivan'da tespit ettiğimiz deyimlerde de yaylacılık faaliyetleriyle ilgili bazı unsurlar vardır. Onlar da aşağıda bazı açıklamalarıyla beraber verilmiştir:

Aladağ'daki süte yoğurt çalmak: Olmayacak bir işe başlamak.
"Aladağ'da süte köyde yoğurt çalmak...", "Aladağ'da süte yoğurt çalmak...", "Aladağ'daki süte göce çorbası vurnak...", "Aladağ'daki

yoğurda köyde çorba çalmak...”, “Yayladaki yoğurda çorba çalmak”, “Yayladaki süte yoğurt çalmak” şekilleri de vardır.¹⁰

Aslı yok yaylasında koyun gütmek: Bol keseden laf savurmak.

Gatındı kıştı yağmak: Önceden her evin koyun, keçi türünden az çok davanı olurdu. Yayla zamanı geldiğinde bu hayvanlar bir çobana katılırdı. Bu hayvanların hepsine birden “katındı”, Dörtdivan deyişiyle “gatındı” denirdi. Bu hayvanlar bahar ve yaz ayları boyunca yaylada kalırdı. Ekim veya kasım aylarında kar yağarsa çoban, bu hayvanları sahiplerine iade ederdi ve onlardan yaptığı işin karşılığı olarak belli bir ücret alırdı. Yağan bu kar “Gatındı gışı yağdı” diye ifade edilirdi. Bu kar yağışından sonra hayvanlar bir dahaki döneme kadar çobana verilmezdi. Herkes hayvanlarını kendi otlatırdı.

Yayla kapısı gibi gıcırdamak: Yayla kapıları menteşesiz olduğu için açılıp kapanırken devamlı ses çıkarır. Çok konuşan, sesi tiz çıkan kişiler için bu deyim kullanılır.

Yayla kapısı gibi: Çok geniş, büyük alanlar ve girişler için kullanılır.

Yayladaki süte yoğurt çalmak: Olmayacak bir işe kalkışmak.

Düğer damından mı çıktın: Çavuşlar Mahallesi’yle Düğer’in yaylası birbirine yakındır. Çavuşlar’lıların hayvanları Düğer Yaylası sınırında otlarsa yayladaki köy korucusu hayvanları tek tek alır, bir ahıra kapatmış. Çavuşlar halkı gidip belli bir diyet ödeyerek hayvanlarını kurtarır ve geri getirlermiş. Birkaç gün Düğerlilerin ahırında ot, saman verilmeden kalan hayvanlar ahırlardan çıkar çıkmaz ota, samana saldınlarmış. Buradan hareketle sofraya oturup da hızlı yemek yiyenler için “Düğer damından mı çıktın?” denir.

Dörtdivan, halk inanışları açısından son derece zengin bir memleket. Bunların zenginliği sosyal hayatın zenginliğini bize haber vermektedir. Bu inanışlardan bir kısmı yaylalarla ilgilidir. Onları şu şekilde sıralayabiliriz:

Yaylaya göç günü ahırdaki hayvanların boynundaki zincirler eşikliğe serilir. Tüm inekler ahırdan çıkarılır. Onları doğrudan yayla yoluna sürerler. Bunu hayvanlar su gibi gitsin, su gibi gelsin, yaylada kurt, ayı, canavardan korunsun, diye yaparlar.

Keçi köyde tek yaylada çift doğurur. (Yaylada semiz otlar ve kokusuz sular bulunduğu için yaylalarda küçükbaş hayvanlardan daha fazla verim elde edilir.)

Dörtdivan’da halk takviminde de yaylacılıkta ilgili bazı unsurlar dikkat çekmektedir: Kasım birden Kasım kırk beşe kadar Dörtdivan’da “Eski Kasım” denir. Bununla ilgili yörede atasözleri hükümünde sözler vardır. Mesela “Kasım karadan zemheri aradan çıktı mıydı korkma!” denir. Hamsin aşağı yukarı şubat ve mart aylarına tekabül eder. Hamsin 20 Şubat’ta girer ve böylece kocakarı soğukları başlar. Kasım 150’den sonraki ilk 45 gün oldukça önemli sayılır. Bu döneme “ilk yayla” denir. Bu dönemde ot vakti veya gündönümü denen bir zaman yaşanır. Yaylaya öküz salımı olur. Eski Kasım ayına göre 175. gün gelene kadar arpalan ekmek gerekir. Bunun için “Kasım 175 dedi mi arpa ya elde ya yerde gerekli” derler. Eski takvime göre arpalar Kasım 175’e kadar ekilmelidir. Ekilmezse bundan sonra yetişmez.

Son olarak burada Dörtdivan sözlü kültüründe yaylacılıkla ilgili yer alan bazı kelime ve tabirleri vermeyi uygun gördük:

Çoban kesigi: Eski den yaylalarda özellikle keçilerin yiyeceği bit-tiği zaman ağaç dalları ve kabuklarından çoban tarafından yapılan ağaç parçaları.

Duztaş: Genelde yaylada kullanılan, yassı, yuvarlak bir taş. İnekler bunların üzerinde tuz yalar.

Gıcırdak: Yaylalarda yapılan tahtıravelli.

Gırga: Bir direk üzerinde dönebilen uzun bir ağaç gövdesinin iki yanına insanları binmesiyle ve birlikte dönmesiyle oynanan bir oyun. Bu oyun daha çok yaylalarda oynanmaktadır.

Göç güççeği: Yaylaya göç edilmeden önce köneç, ekmeç, börek gibi şeyler yapılırdı. Bunlar köyde, yaylada insanlara ikram edilirdi. Bir anlamda “Biz yaylaya göç ediyoruz!” diye haber verilmiş olurdu.

İnek salma: Yayla evlerinin bulunduğu yerden yaklaşık bin metre uzaklığa ormanların başladığı yere ineklerin kovulması, oraya bırakılması.

Kışlama: Sonbahar aylarında yaylaya göç etmek.

Dörtdivan’da Bazı Yayla Eğlenceleri

Yayla, çalışmak yanında insanların oturup eğlenmeye vakit bulabildiği yerdir. Temeli hayvancılığa dayalı bu sosyal yaşamda insanların güzel vakit geçirebilecekleri mekanlar vardır. Yaylada kadınları oturma alanı ve çocukların oyun oynadığı yerler olurdu. Ayrıca Dörtdivan’da “Çercici” denen çerçilerin yaylaya gelişi yayladaki insanların en büyük eğlencelerinden biriydi. İnsanlar ihtiyaçlarının büyük kısmını çerçilerden karşılardı.

¹⁰ Bu deyim çok çeşitli şekilleri vardır: “Kasaptaki ete soğan doğramak, yayladaki yoğurda mantı/sarımsak kesmek, doğmamış çocuğa don biçmek” gibi.

Geyik çiğdemleri denen çiğdem türü yüksek rakımlı yerlerde yetişir. Özellikle yayla göçlerinde çiğdemlerin sapları birbirine örülerek genç kızlar bunlardan başlarına taç yaparlar. Dolayısıyla çiğdemlerin Dörtdivan kültüründe kendine hatırı sayılı bir yer edindiği söylenebilir.

Yayla Şenlikleri

Yaylacılığın en önemli yanlarından biri de yayla şenlikleridir. Dörtdivan Köroğlu Yayla Şenlikleri adıyla bu şenlikler Dörtdivan köylerinden ve Bolu'nun diğer ilçelerinden yoğun katılım ile 2005'li yıllara kadar gerçekleşmiş, bu yıllardan sonra ne yazık ki bir daha yapılmamıştır. Şenliklerde sergilenen yöresel değerler, oyunlar, yemekler ve daha birçok kıymeti açısından bu organizasyonların Dörtdivan açısından büyük bir imkân oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra Ortaköy'ün 1998 yılından 2017 senesine kadar süren Kırazlı Yayla Şenlikleri de bu hususta zikredilmelidir.

Beddem (Betdem)

Nevruz kutlamaları Türkler arasında kadimden beri süregelen çok köklü bir gelenektir. Türklerin yaşadığı uzak yakın birçok coğrafyada zamana, mekâna, mevsimlerin oluşumuna göre Hidrellez, Nevruz adı altında bazı kutlamalar yapılır. Oyunlar sergilenir. İnsanlar baharın gelişini hep birlikte ve eğlenerek karşılar. Baharın coşkusu böylece bir yörede, bir belde yaşayan insanları bir araya getirmektedir. Bu çok güzel gelenek Dörtdivan, Gerede gibi Bolu ilçelerinde Beddem veya Betdem adı altında sürdürülmüştür. Günümüzde bu geleneğin artık yok olmaya başladığını görmekteyiz.

Dörtdivan ve Gerede civarında baharın gelişini kutlayan şenliklere Beddem veya Betdem denilmektedir. Çeşitli sebeplerle ne yazık ki, bu gelenek unutulmaya yüz tutmuş durumdadır. Bazı araştırmacılar bu kelimelerin Nevruz gibi birleşik olduğunu düşünmektedir. "Bet" kelimesi Türkçede "bereket" ve "bolluk" anlamına gelmektedir. "Beti bereketi olmak" şeklinde deyimleşen kelimelerin bir kullanımı da bu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Bed, Arapçada ayrıca başlangıç anlamına gelir. "Dem" ise saat, an, vakit gibi anlamlara gelmektedir. Dolayısıyla bu kelimeyi "bereket zamanı", "bolluk zamanı" gibi anlamlara gelecek şekilde kabul etmek mümkün görülmektedir.

Dörtdivan'da bir Nevruz şenliği olan Beddem nispeten daha geç

kutlanmaktadır. Bunda da kışların uzun olması etkili dir. Beddem için hazırlıklar birkaç gün, hatta haftalar öncesinden başlayabilir. Beddem'de dikkati çeken husus ateş, soğan kabuğuyla boyanmış yumurtalar ve yapılan şakalı oyunlar ve eğlencelerdir.

Beddem, özellikle çocuklar arasında yaygındır. Soğan kabuğu, su ve yumurta bir tencere içinde kaynatılır. Yumurta kabuğu böylece kırmızı renk olur. Köylerin bazı mevkilerinde büyük bir ateş yakılır. Mesela Çalköy'de bu işlem, Bayır denen mevkide yapılır. Köy çocukları yumurtalar ile belirli yerlerde toplanır. Buralarda yumurta tokuşturma oynanır. Kınılmayan yumurta birinci ilan edilir. Çocuklar ateşin üzerinden atlarlar.¹¹

Beddem'in yapılacağı gün bu büyükçe ateş, diğer köylerin de göreceği şekilde yüksekçe bir yerde yakılır. Ateşin yakılmasından ve malzemenin alana yığılmasından gençler sorumludur. Bu arada evlerde de yumurtalar boyanmaktadır. Tabii bütün bunlar bir bayram neşesi ve sevinç içinde yapılmaktadır.

Bazen yaylalarda da beddem denen ateşlerin yakıldığı olur. Bunların üzerinden atlanır. Bu ateşler çam ağaçlarının dallarından yakılır ve oldukça yüksek olur.

Beddem geceleyin yapılır. Kutlama alanına gelinir ve ateş yakılır. Gençler ateşin üzerinden atlar, sohbetler edilir, oyunlar oynanır. Eğlencelerin en önemlisi soğan kabuğuyla kırmızıya boyanan yumurtaların tokuşturulmasıdır.

Bu günde yakılan ateşin çevre köylerin ateşinden büyük ve canlı olması önemlidir. Eğlenceler gecenin geç saatlerine kadar devam eder.

Beddem uygulamalarına Gerede ve Yeniçağa'da da rastlanmaktadır. Kandil gecelerinde ve mübarek gün ve gecelerde yüksekçe bir yere yakılan ateş de Beddem olarak anılmaktadır.¹²

Her yıl altı mayısta baharın başlangıcı için Hidrellez kutlanır. Bunun için Dörtdivan'da başka uygulamaların da olduğu fakat bunların bazılarının zaman içerisinde unutulduğu veya terk edildiği anlaşılmaktadır. Mesela eskiden köy çocukları ilkbahar geldiğinde çayrlara çiğdem bozmaya giderlermiş. Çocuklar sarı, mavi renkteki çiğdemleri toplayıp yerlermiş. Anlaşıldığı kadıyla bunlardan zamanımıza intikal eden, bilinen ve en önemli uygulama herhalde Beddem'dir.

Göde Göde

Dörtdivan'da özellikle çocuklar arasında güneşle ilgili bazı inanışlar ve uygulamalar vardır. Bunda bölgenin soğuk bir iklime sahip olması,

11 Mehmet Yıldırım, "Dörtdivan'ın Modern Bir Köyü Çalköy", DİVANDER Bülteni, Y. 3, S. 4, Haziran 1999, s. 29.

12 Mehmet Solmaz, "Betdem", DİVANKAV Bülteni, S. 5, Haziran 2002, s. 6. Hüdayi Coşkun, "Unutulan Değerlerimizden Beddem", GERKAV Dergisi, Yıl: 18, S. 18, Eylül 2013, s. 16.

kaşın uzun sürmesi etkili olmuş olmalıdır. Çocuklar güneşin tekrar görünmesi ve yeryüzünü ısıtması için ona şöyle seslenir:

Güneş, güneş!
Gün güneş!
Sıcak kapını aç da gel
Soğuk kapını ört de gel!

Özellikle bulutlu günlerde çocuklar güneşe böyle seslenir. Bazen de çocuklar kendi aralarında yağmur yağması için bir tören düzenler. Buna "Göde Göde" denir. Çocuklar yağmur töreni için önce bir araya gelirler ve yaklaşık yetmiş, seksen cm uzunluğunda yirmi beş cm eninde bir tahta bulurlar. Bu tahtanın orta kısmına genişçe çamur konur. Ve buna sonra yuvarlak bir şekil verirler. Bu çamurun üzeri çiçeklerle süslenir. Sonra da tam orta yere yakalanan bir kurbaga yerleştirilir.¹³ Daha sonra bu tahtayı alıp başlarının üzerinde taşıyarak köye veya yaylaya doğru yürümeye başlarlar. Bazı köylerde ise baş kısmından bir çubuk geçirilmiş bir kovanı içine koyulan kurbaga ev ev gezdirilir. Çocuklar hep bir ağızdan şunları söyleyerek yürürler:

Göde göde göl ola!
Evlerin önü sel ola!
Tekmede hamur,
Arabada çamur
Ver Allahın ver
Gani gani yağmur!

(Dolu dolu yağmur-Sicim gibi yağmur)
Bu tekerlemelerin bir de şu şekilleri vardır:

Göde göde göl olsun
Evlerin önü göl olsun
Arpada buğday bol olsun
•

Göde göde göndere
Gökten yağmur indire
Ekinler sütü sütü
Ambarlar dolu dolu
Acımızdan kırıldık
Allahın bize yağmur¹⁴

Çocuklar bu şekilde evlerin yanına gelir. Ellerinde kaplar vardır. Evlerden bu kapların içine pirinç, bulgur gibi yiyecekler konur. Soğan, ekmek, yumurta gibi yiyecekler de verilebilir. Bazı evlerden ise çocukla-

rın üzerine su serpilir. Bu şekilde muziplik yapılır. Bu hem törenin daha coşkulu olmasına yarar hem de bu sırada törene katılım gerçekleşir. Bu su ayrıca beklenen yağmuru temsil eder. Bu yağmur töreni için köyde veya yaylada bulunan evlerin tamamı gezilir. Sonra uygun bir alana gelirler. Yaşlı kadınlardan birisi çocukların topladığı bulgur ve pirinçlerden onlara pilav pişirir. Pilav yendikten sonra tören sona erer.¹⁵ Buişlem bazen topluca yemek yemeye dönüşür. Yaylada veya köyde bulunan kadınlar burada yemekleri topluca pişirip yerler. Fahri Kayaalp, çocukluk yıllarında bu uygulamanın şu şekilde yapıldığını söylemektedir: "Yaylada erkeklerin olmadığı, bütün kadın ve çocuklardan oluşan bir toplulukla yine yaylada medfun bulunan bir dedenin mezarına gidilip dua edilirdi. Bir tepsiye çamur konulup bu çamura birkaç tane 'çömek' tabir edilen ağaç parçaları dikilirdi. Kadınlar ve çocuklar beraber ev ev dolaşır, yağ ve pirinç toplanırdı. Toplama esnasında yüksek sesle "Göde göde göl olsun / Evimizin önü sel olsun / Arpa buğday bol olsun" denir, toplananlarla pilav pişirilirdi. Pilav tepsisi kucakta taşınmazdı, bir kız çocuğu onu başının üzerinde taşırdı."

Horak Oyunu

Horak, iki takım halinde en az üç veya dört kişiyle oynanır. Horak diye beş ila on cm çapında ucu topaç gibi yontulmuş ağaca denir. Bunun için ayrıca elli ila yüz cm uzunluğunda bir sopa gereklidir. Bu oyun ayrıca 10 cm uzunluğunda altı yuvarlak üste doğru sivrilip incelen tahta parçası ve kişi sayısına 1 m uzunluğunda sopalarla oynanır. Horağı yükseltmek için altına taş konulur. Horağın bir ucu taşın altında, bir ucu toprakta olur. Horak böylece rampa edilir. Takımlardan biri horağa vururken diğer takım tutmaya çalışır. Tutucu takım horağın konulduğu rampanın karşısında yer alır. Bu rampanın sekiz ila on metre önüne bir çizgi çekilir. Bu çizginin gerisinde ve istedikleri yerde durabilirler. Vurucu takımında sırayla herkes horağa vurur. Tutucular da horağı düşürmeden tutmaya çalışır. Tutulan her horak tutucular için, tutulamayanlar ise atanlar için bir sayı hükmüne geçer. Takımlar yer değiştirir. Vurucular tutucu, tutucular atıcı olur. Oyun üç beş defa böyle yer değiştirir.

Bu oyun biraz farklı bir şekilde de oynanır. Yerleştirilen horağın 3-4 m ilerisine yan yana aralıklarla insanlar dizilir. Sopalarla ilk kişi horağı devirmeye ve uzağa fırlatmaya çalışır. Ebe sopayı atandan önce yakalayıp horağı yerine koyup sopayla horağı vuranın yerini kaparsa "ebe", horağı vuran olur. Böylelikle oyun devam eder.

13 Mehmet Solmaz, "Güneş ve Yağmur", DİVANKAV Bülteni, S. 6, Haziran 2003, s. 25.

14 Hüdayi Coşkun, "Unutulan Değerlerimizden Beddem", GERKAV Dergisi, Yıl: 18, S. 18, Eylül 2013, s. 17.

15 Mehmet Solmaz, "Güneş ve Yağmur", DİVANKAV Bülteni, S. 6, Haziran 2003, s. 25.

2. Bölüm

DÖRTDİVAN YAYLALARI

KARAPINAR YAYLASI (AŞAĞI YAYLA) ve AMANLAR MESİRE ALANI (KADILAR MAHALLESİ-BAYRAMLAR MAHALLESİ-HACETLER)

Karapınar Yaylası

Karapınar Yaylası, Kadılar ve Bayramlar mahalleleri ile Bucakkınık ve Hacetler'in ortak yaylası durumundadır. Yayla Dörtdivan merkeze 7 km mesafededir. Kadılar Mahallesi'nde bu yayla "Aşağı Yayla" olarak da bilinmektedir. yaylada hayvancılık yapan dört aile burada yaz kış sürekli kalmaktadır. Yazın bu sayı burada 10-15'e çıkar. Hayvancılığın dışında bazı aileler piknik, eğlenme ve dinlenmek amacıyla yine bu yayladan istifade ederler. Bunun dışında belli başlı kişiler münferit olarak da yaylaya gelmekte ve evlerinde kalmaktadırlar.

Karapınar Yaylası'na Bucakkınık ve Bayramlar Mahallerinden gidilir. Bucakkınık'tan sonra yol üzerinde dibek şeklinde "Kıztaşı" denilen bir taş bulunmaktadır. Önceden yayladan

birilerini uğurlayanlar bu taşın yanına kadar gelirlermiş.

Bu yaylanın girişinde ve kuzey yönünde ağalann mandraları vardır. Bunlar Bayramlar Mahallesi'nden Tahtabacaklar sülalesine aittir. Mandradan sonra Amanlar ve Erenler çamlıklan yer alır. Burada yakın zamanlarda fidan dikimi yapılmış ve yaylanın bu tarafı orman görünümünü almıştır.

Karapınar Yaylası'nın kuzeyindeki kayalıklar "Kelkaya" diye bilinir. Güneyinde "Tekçam" ve "Kepezin Çarnı" bulunur. Yaylanın batısında "Kışla Boğazı" ve burada mandralar yer alır. Kuzeyde Kuzören ve Kıldan köyleri yönünde "Sucak Dede" vardır. Burada bir çeşme ve birkaç kavak ağacı vardır. Eskiden Sucak Dede'ye genç kızlar dilek için gelirler ve buradaki ağaca başörtülerini asarlarmış.

Yine bu istikamette Altdere, Sinekli, Acıelma, Kedi Kayası gibi mevkiler bulunmaktadır.

Amanlar Mesire Alanı

Amanlar bir doğa harikası ve mesire alanı olması itibarıyla dikkat çeken birçok özelliğe sahiptir. Bu yaylanın hemen yanında, yukarıda söz konusu ettiğimiz çok yaşlı çam ağaçlarının bulunduğu bir de Erenler veya Dede-ler adlarıyla anılan bir yer vardır.

Amanlar'la ilgili şifahi kaynaklarda burada önceden bir yaşam alanı olduğu ifade edilmektedir. Bizim de alanda yaptığımız bazı araştırmalarda birkaç çömlek parçası, bazı taşların üzerinde bulunan delici alet izleri bizce buna işaret etmektedir. Bunların bazılarının hazine arayıcıları için birer işaret olarak görüldüğü tahmin edilebilir. Nitekim

burada arazideki delik deşik yerler burada hazine arandığını göstermektedir. Amanlar hakkında konuştuğumuz kişiler aslan derisi üzerine çizilmiş bir harita ile Amanlar'a gelen birilerinin burada bir zamanlar hazine aradığını nakletmişlerdir. Ayrıca burada bulunan ve bir söğüt ağacının dibinde yer alan bir kuyuda böyle bir hazine arandığı nakledilmektedir. Bütün bunlar Amanlar ve Erenler'de bir zamanlar bir şehrin veya daha küçük bir yerleşim biriminin izleri olarak görülebilir. Amanlar'la ilgili rivayetler bundan ibaret değildir. Karapınar Yaylası'nın girişinde "Kıztaşı" denen bir taş bulunmaktadır. Bu taşın olduğu yerde geceleyin bir ateş yandığı söylenmektedir. Aynı şekilde Amanlar'a çok yakın olan Bucakkıncı Mahallesi'nin mezarlığının da çok tekin bir yer olmadığı ve geceleri burada ateş yakıldığı söylenir. Bütün bunlar Dörtdivan'da efsaneleri de hatırlatan perili hikâyelerdir. Ancak halkın anlatışına göre bunların gerçeklik payı vardır.

Amanlar'da yapılacak bir araştırmanın buradaki yerleşim yerlerini ortaya çıkaracağını ve Dörtdivan tarihine ışık tutacağını zannediyoruz. Yaylaların çeşitli yerlerinde bulunan taş

birikintilerinin bir tarihi hususa işaret etmesi ihtimal dâhilindedir. Yaptığımız araştırmalarda yaylaya neden Amanlar dendiği tespit edilememiştir.

Erenler Mevkii

Karapınar Yaylası'nda Erenler diye anılan bir mevki vardır. Anlatılanlara göre buradaki ağaçların "Erenler", "Örenler" veya "Ören" adıyla korunduğu söylenmektedir. Bu türden mevkilerde bulunan ağaçlar oldukça yaşlıdır ve halk hiçbir şekilde bu yerlerden ağaç kesmemekte, evine getirmemektedir.

Burada yer alan mezar ve benzeri yerlerin erenlere ait olduğu kabul edilmektedir. Fakat erenler diye anılan mahallerde kimlerin yattığı bilinmemektedir. Erenler'de bulunan çam ağaçlarının odunlarının bu mevkide yakılması mümkünken inanışa göre bunların evlere götürülüp yakılması yangınlara sebep olmaktadır. Bucakkıncı Köyü'nde bu şekilde çıkan yangınlardan bahsedilmektedir.

Erenler veya Evliyalılar diye anılan bir başka yer Aladağlar üzerinde bulunmaktadır. Buradan da ağaç kesilmez. Ağaç kesimi hoş görülmez. Bunun başa felaketler getireceğine ina-

nılır. Bu bölgelerin ortak özelliği kimselerin buralara zarar vermemesidir. Halk bundan çekinir. Erenler adıyla anılan yerler Dörtdivan genelinde çok defa karşımıza çıkar.

Amanlar'ın hemen yanı başındaki Erenler (Dedeler) mevkiyle ilgili şöyle bir efsane tespit edilmiştir: Karapınar Yaylası'nda bir mesire alanı vardır. Bu alan bir adamındır. Geçmişte bu adamın nızası ile buraya bir mesire alanı yapılmıştır. Adam önceden burada çeşitli ağaçlar yetiştirmiş. Bu ağaçlara gözü gibi bakmış. Yıllar geçmiş ve adam bir gün vefat etmiş. Ölmeden önce bu ağaçların kesilmemesini ve kesilse bile bu alanın dışında yakılmamasını söylemiş ve aksini yapanlara beddua etmiş. Adam bunları söyleyince kimse o ağaçlara dokunmaya cesaret edememiş. Ama kadının biri bu kuralı çiğneyip oradan odun almış. Evine götürüp sobaya atıp yakmış. Bir süre sonra görünüşte hiçbir sebep yokken kadının evi tutuşmaya başlamış. Ev yanmış da yanmış. En sonunda yanacak bir şey kalmadığı hâlde ateş sönmemiş. Sonra o kadın evinin yanmış küllerini alıp o ormana koymuş ve evin yerinde yükselen ateş böylece sönmüş.

KADILAR ALADAĞI

(KADILAR-HACETLER-BAYRAMLAR MAHALLESİ)

Kadılar Aladağı, "Aladağ" isminden de anlaşılacağı üzere ormanların arasında kalan yayladır. Bu yayla Dörtdivan merkeze 25 km'dir. Bu yayla Kadılar ve Bayramlar Mahalleriyle Hacetler'in ortak yaylası durumundadır.

Kadılar Aladağı'na şimdilerde hayvancılıkta meşgul olan 6-7 aile göç etmektedir. Bunun

yanı sıra günlük veya haftalık dinlenme amacıyla gelen aileler de vardır. Göç edenler de son yirmi yıldan beri yaylaya eşya taşımaktadır.

Kadılar Aladağı'nda "Dede" diye anılan bir yer vardır. Burada yatır benzeri bir mezar bulunmaktadır. Buradan ağaç kesmenin iyi

olmadığı söylenmektedir. Dolayısıyla buradaki kesim yapılmaz.

Kadılar Aladağı'nda girişte Nuhören ve Peynirlik mevkileri yer alır. Kuzeyde Körük Boğazı, Maşa Dalağı, Yurt Kayası vardır. Güneyde mezan olan bir "De de" vardır. Burada kale bulunmaktadır. Batıya doğru Başören, Cıgil-

bunar (Pınar), Karpuz Çatlatan ve Kıbrısık ilçesi sınırında yüksek bir kayalık olan Saclık bulunmaktadır.

Kadılar Aladağı'nın içerisinden, baharda suyu çoğalan bir akarsu geçmektedir. Bunların isimleri yoktur. Bu yaylada tarihi değeri olmayan ev temelleri vardır.

Kadılar Aladağı sakinlerinden Kadılarlılar, nisan ayının sonlarına doğru ilk önce Aşağı Yayla dedikleri Karapınar Yaylası'na göçerlermiş. Bir iki ay sonra ise Kadılar Aladağı'na giderlermiş. Burada amaç hayvancılık oldu-

ğundan göçler kendisine taze otlak arayan hayvanlar içinmiş. Zaten eskiden hayvanı olmayanlar da yaylaya göç etmezlermiş.

Yaylaya göç edilince özellikle gençler gırgı yapar ve yayla müddetince bu gırgıyla eğlenirmiş. Gırgılar yaylaya göçten bir iki gün sonra yapılmış. Büyükler gidip bir çam ağacı keser. Bu ağacı bir güzel soyduktan sonra büyük bir burguyla ortadan delerlermiş. Bir başka ağacın da ortasını delerlermiş. Bazen yöre halkının salıngaç dediği salıncıklar kurulmuş. Bu tür eğlenceler anlatıldığına

göre kalabalıktan dolayı çok keyifli olurmuş. Aladağ'a göçmek özellikle eskiden çok zormuş. Fakat Karapınar Yaylası yakın olduğundan ona rahatlıkla göçülürmüş. Bir de Karapınar Yaylası'na hemen her zaman giden bir vasıta bulmak da mümkünmüş eskiden. Tabii Aladağ'a göçmek için insanın hâli vakti yerinde olmalıdır. Bu sebepten "Kadılar'ın Aşağı Yaylası (Karapınar) fakir yaylası, Yukarı Yaylası (Aladağ) zengin yaylası!" denirmiş.

SEYRİCEK YAYLASI

(ADAKINIK-DEVECİLER-ÇİTLER ALADAĞI)

Dörtdivan'ın en güzel yaylalarından birisi olan Seyricek Yaylası, ilçenin en büyük yaylalarından birisidir. Seyricek'e Yalacık Köyü güzergâhından Deller Yaylası ve Karaçayır Yaylası'ndan gidilir. Bu yayla Beypazarı, Kibinçik ve Dörtdivan ilçeleri arasında yer alır. Seyricek Yaylası, Aladağlar'ın en son yaylasıdır. Deveciler, Adakınık ve Çitler Mahalleleri bu yaylaya göç eder. Deveciler'den şimdilerde bir, Çitler'den iki, Adakınık'tan on iki aile buraya göç etmektedir.

Seyricek'i Seyricek yapan içinden geçen bir akarsudur. Bu akarsuyu Dibek Deresi ve Darkaya Şelalesi'nin de olduğu Kıraz Alanı Dereleri besler. Yaylanın derelerinde 2000'li yılların başlarına kadar mercan alabalığı çok olurken bu yıllardan itibaren azalmıştır.

Seyricek'in güneyinde Süğlük Çayını ve Baraklar Çayını; güneybatısında Kıraz Alanı ve Dibek Deresi; batısında büyük kayalıklardan oluşan Kolan Kayası; kuzeyinde ise Kavaklıkçatak ve Kürtçüler mevkiileri bulunmaktadır. Bir de burada Kocakuru denen bir zirve bulunmaktadır.

Yayladaki eski yayla evleri, burada hâlen belli ölçüde devam eden hayvancılık Seyricek Yaylası'ndaki kadim kültürü günümüze taşımaktadır. Yayla, Dörtdivan'a uzak ve 35 km'dir. Etrafı yüksek dağlarla ve ormanlarla

çevrilidir. Yaylada bulunan bir yatr, buraya gelen Dörtdivanlılar tarafından eskiden zaman zaman ziyaret edilmekteymiş. Fakat bizim ziyaretimizde bu yatr tahrip edilmiş ve yeri kaybolmuş bir durumdaydı.

Seyricek Yaylası'nın hemen birkaç km ilerisinde güzelliğiyle dikkat çeken Darkaya Şelalesi bulunmaktadır. Bu şelalenin yanında piknik yapılabilir. Etrafında çevre düzenlenmesi yapılmıştır. Burada bulunan bıçkı düzenekleri ve su kanalları, Darkaya Şelalesi etrafında bir zamanlar yerleşim olduğunu hatıra getirmektedir.

Bu yayla aynı zamanda Dörtdivan'ın yetiştirdiği rahmetli şairimiz Servet Yüksel'in de yaylasıdır. Servet Yüksel bu yaylayı çok sevdi. O, "Şehirler Yordu Beni!" şiirinde Seyricek Yaylası'nı anlatır. Hem de ne güzel anlatır! Dolayısıyla Seyricek Yaylası'nın anlatıldığı bu satırları onun dizeleriyle süslemek istiyorum:

**Bu şehirler yordu bent ey şatr!
Gel Seyricek yaylasına göçelim.
Vurgun yemiş duyguların yeşerir,
Yudum-yudum sessizliği içelim.**

**Bir pınar başında dalar giderisin,
Sular şırıl şırıl içtne akar.
Mor dağların stnestinde yitersin,
Gece her yüreğe bir ateş yakar.**

**Gün doğmadan yola düşer çobanlar,
Selam olsun el değmemiş çiçeğe.
Ya çilelt anaları ktm anlar?
Maya diye sevgi katar ekmeğe.**

**Yalçın kayalarda nal tırlar var,
Bir ah çek de, destanları uyandır.
Kaval seslerinde bir tatlı efkar,
Burda sevdâ bir yaralı ceylandır.**

**Bu küçük evlerde huzur oturur,
Gönlümü okşardı serin akşamlar.
Her nereye baksam hayalim durur,
Bana o günleri verin akşamlar...**

(Servet Yüksel, Gel Ey Aşk, Şiir Dünyası Kitapları Yayınları, İstanbul 2008, s. 58.)

Bu yaylayla ilgili birkaç efsane tespit ettik. Biz bu efsanelere burada yer vermek istiyoruz:

Secde Eden Ağaçlar

Buraya kayde dilen hadise Seyricek Yaylası'nda 1950'li yıllarda cereyan etmiştir. Fadime (Fedük) adında bir genç kız yaylada hayvanları arayıp bulamıyor. Aradan bir zaman geçiyor. Fakat hayvanlar gelmiyor. "Bunlar herhalde başka yaylaların hayvanlarıyla gitmiştir." diyor. Babasıyla beraber Beypazarı'nın yakın bir yaylasına gidiyorlar. Kızcağız oldukça saf

kalpli birisidir. O zamanın şartlarından ötürü yürüyerek gidiyorlar. Sabah saatlerine kadar yürüyorlar. Güneş doğmaya yakın bir zamanda Fadime, babasına dönerek "Baba bu ağaçlar neden eğilip kalkıyor?" diye soruyor. Babası "Kızım ağaçlar sabah namazını eda ediyor!" diye cevap veriyor. [Kaynak kişi: Fahri Kayaalp, d. 1975, Dörtdivan-Deveciler Mahallesi. Bolu'da ikamet ediyor. Lise mezunu.]

Ümmü Ninenin Yüzüğü

Bu olay Fahri Kayaalp'in dedesinin dedesinden beri anlatılagelen bir hikâyedir. Bu aileye Hacımehtetgiller denir.

Fahri Kayaalp'in dedesinin dedesi üç evlilik yapmış. Adamın ilk hanımından bir kızı olmuş. Daha çocuğu olmamış. İkinci evliliğini yapmış. Ondan da bir kızı dünyaya gelmiş. Üçüncü evliliğinden iki oğlu olmuş. Kadınların her birinin görevleri varmış. Birinci ev işleriyle, ikinci hanım hayvanlarla, üçüncü hanım da çocuklarla ilgileniyormuş.

Adamın ikinci hanımı Ümmü Nine, biraz saf ve temiz gönüllü biri imiş. Bir gün Seyricek Yaylası taraflarına inek salmaya gitmiş. Doğru hayvanlara bakmaya gidiyormuş. Burada "Erenler" diye anılan bir mevki vardır. Ümmü Nine, herkesin yarım saatte gidip geldiği bu yerden hemen dörmemiş. Ona "Nerede kaldın?" dendiğinde insanların geyik sağdığını, geyik sağan insanları izlediğini ve geyik

yavrularını sevdiğini söylemiş.

Ümmü Nine bir gün Erenler diye anılan bu yerde bir düğün demek görmüş. Onların yanına gitmiş. "Siz burada ne yapıyorsunuz?" demiş. Onlar da "Düğün ediyoruz!" demişler ve kadının parmağına bir yüzük geçirmişler. Bu yüzük âdeta nürdan bir şeymiş. Kadın köye gelince sürekli parmağını tutuyormuş. Parmağındaki yüzüğü kimseye göstermek istemiyormuş. Bu nürdan yüzük yayladaki insanların dikkatini çekmiş. İnsanlar bunun sebebini sormuş. Kadın da olan biteni anlatmış. Parmağındaki yüzüğü artık hiçkimse göremez olmuş. [Kaynak kişi: Fahri Kayaalp, d. 1975, Dörtdivan-Deveciler Mahallesi. Bolu'da ikamet ediyor. Lise mezunu.]

Seyricek'te Doğum Yapan Köpek

Anlatıldığına göre bir dişi köpek Seyricek Yaylası'nda göçten birkaç gün önce doğum yapmış ve dokuz tane yavru doğurmuş. Göç akşamı Sümmne Yaylası'na göçüleceğini sezince aynı gece her yavruyu tek tek Seyricek'ten 20 km uzaklıkta bulunan Sümmne Yaylası'na ağızda taşımış. Köpeğin sahibi Yusuf Dede, hayvanın kendi tabanlarını yaladığını görmüş. "Hayvan niye böyle yapıyor?" deyip yaklaştığında onun dokuz yavruyu bir gecede Seyricek'ten Sümmne'ye getirdiğini anlamış ve çok şaşımış.

Göç Zamanı Kaybolan Keçi

Yine Aladağ'dan (Seyricek'ten) köye göçülürken sürüden ayrılan bir keçi çobana izini kaybettirmiş. Çoban keçiyi aradığı halde bulamamış ve artık ümidini kaybetmiş. Bir sonraki yıl Aladağ'a gidildiğinde bir kayalıkta kaybolan keçi oğlağıyla birlikte görülmüş. Onun görüldüğü kayalıklara Keçi Kayası denilmiştir. Kayalıklar hâlen bu adla bilinir.

Seyricek'teki Dikmen Harabesi

Ali Rıza Ünlü, Dörtdivan'da bundan yaklaşık yüzyıl önce yaptığı incelemelerde bazı şehir harabelerinden söz eder. Bunların bazıları o gün bile müşahade edilebilmektedir. Yine yazar Adaklık, Aladağ ve Dikmen taraflarındaki şehir harabelerinden ve bunlardan birinde rastladığı "on iki yavrulu tavuk figürü"nden şöyle söz etmektedir:

"Adaklık köyünün yaylası civarında, Aladağ'da 'Dekman=Dikmen' denilen mevkide oldukça büyük ve geniş bir şehir harabesi mevcut olup çıkarılan büyük ve yontma taşlara bakılırsa büyük ve mühim bir şehir olduğunda şüphe yoktur. Bir köylünün rivayetine göre yine Aladağ'da büyük ve sabit bir kaya üzerinde musanna bir tavuk ve on iki yavrusu resmedilmiş, elyem mevcut imiş."¹

¹ Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Osmanlıcadan Akt. Ömer Cevahircioğlu, İstanbul 2000, s. 83.

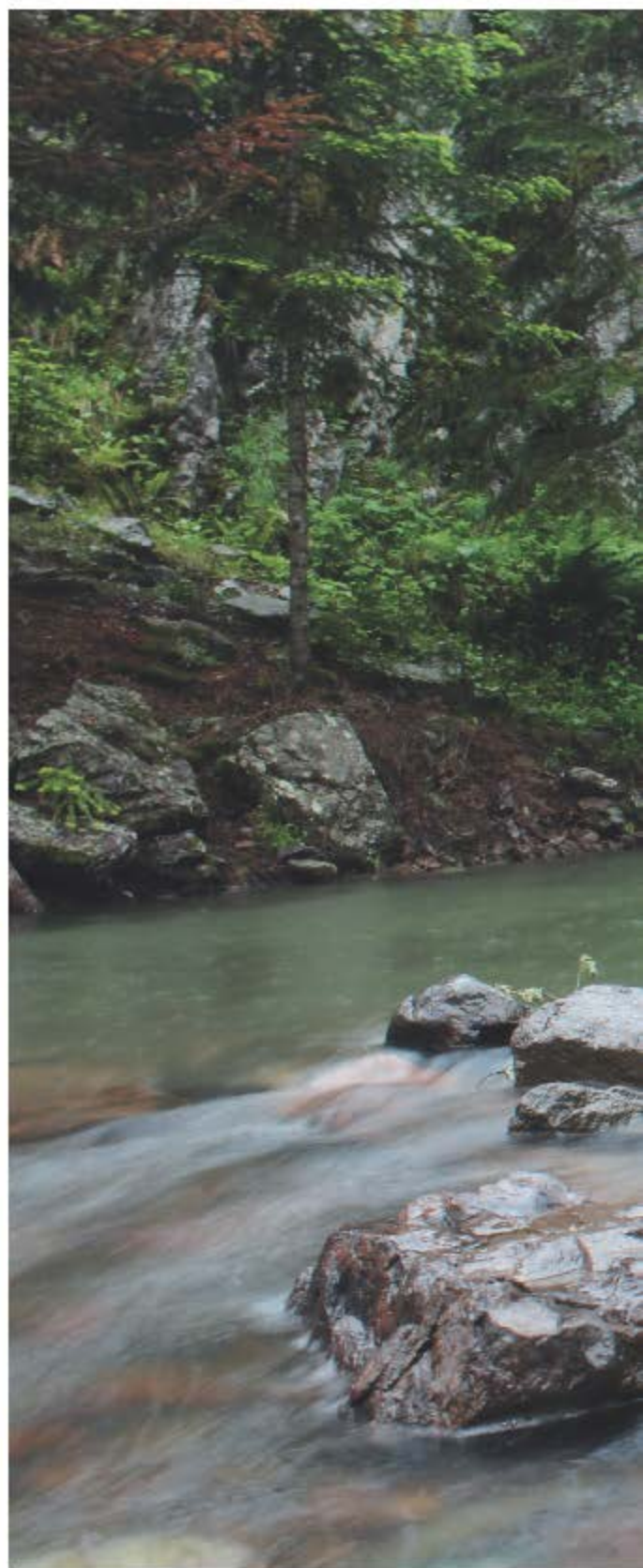

46

KARAÇAYIR YAYLASI

(DOĞANCILAR KÖYÜ)

Eski yayla evlerinin görüldüğü ve kısmen devam ettirilen hayvancılıkla eski yaylacılığın sürdürüldüğü yaylalardan birisi de Dörtdivan'ın Karaçayır Yaylası'dır. Bu yayla Dörtdivan'ın en güzel yaylalarından birisidir. Karaçayır Yaylası, Doğancılar köyüne 21, Dörtdivan'a 25 km'dir. Yaylanın yakınında Dörtdivan'ın Gücükler köyü ve Göynükören (Gerede) yaylaları yer alır. Yaylanın içine

suyu oldukça lezzetlidir. Yaylaya Dörtdivan'ın Doğancılar Köyü sakinleri yerleşir. Yazın kalanlar olmakla beraber kışlama yapan hane yoktur. Yazın buraya on beş hane kadar göç olmaktadır. Güzleme yapan birkaç hane bulunmaktadır. Bu gelenlerin bir kısmı hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Yaylada eski evler hâlâ büyük ölçüde vardır

ve bunlar mimari yapılarıyla dikkat çekmektedir. Bu yayla evlerinin bir kısmı çatılarından birbiriyle bitişiktir. Yaylada bir cami bulunmaktadır. Yaylanın camisi de geleneksel mimarisiyle dikkat çekmektedir. Yaylanın ortasından Markuşa Deresi denen büyük bir akarsu geçmektedir. Bu akarsuyun her iki tarafında da evler yer alır. Burada "Be-

kir balıkları" denilen balıklar bulunmaktadır. Yine bu akarsuda bulunan alabalıkları dileyen canlı canlı yutmaktadır. Halk bunun çok faydalı olduğuna inanır.

Yaylada Eren Ağaçları diye bilinen ağaçlar bulunur. Bu ağaçlar isimleriyle dikkat çekmektedir. Bunlar Tahtalı denen mevkinin yakınında bulunurlar. Yine burada Mohaç diye bilinen ve ismiyle dikkat çeken bir yer daha bulunur.

Karaçayır Yaylası'nın kuzeyinde Tahtalıbayırı, güneyinde Kırtılacağı mevkileri vardır. Yaylanın alt kısmı Aşağıçayır diye bilinir. Buranın yakınında Keştepe Bayırı bulunmaktadır.

Keştepe'nin arkasında Yöngalı bulunur. Burada bir mezarlık ve yapı harabeleri yer almaktadır. Yine Karaçayır Yaylası'nın yakınında Bıçkı Çayırı, Çiçekdalan ve burada Oluklu Pınarı bulunmaktadır. Yine burada Kürt Mezarlığı diye bilinen bir mevki yer almaktadır. Buradan daha çok piknik alanı olarak استفاده edilmektedir. Bu yaylada bir de Suçatı diye bilinen bir yer vardır. Karaçayır Yaylası'nın hem mevki isimlerinden hem de etraftaki izlerden burada bir zamanlar önemli bir yerleşim alanının olduğu görülmektedir.

Emekli İmam-Hatip Durmuş Öztekin, bu yayla hakkında şu bilgileri verir: "1966-67-

68 yılları yaz dönemlerinde hayvanlarımız vardı. Yayılacılık köyden yaylaya nisan ayının sonunda mayıs aylarının başlangıcı hem koyun, yerli kara sığır hayvanlarımızla kaz ve tavuklarla öküz arabaları ile göç kaçınılmazdı. Ağustos ayının başında tekrar köye dönülür. Köyde ekim tarlalarının biçilmesi ile artık kış mevsimi köyde geçirilir."

Doğanclar Köyünün Karaçayır'dan başka bir yaylası daha bulunmakla beraber oraya artık göç olmamaktadır.

50

KIRAZLI YAYLA

(CEMALLER KÖYÜ)

Dörtdivan'ın Cemaller Köyü'nün dört yaylası bulunmaktadır. Eskiden herkes göç ettiği ve Cemaller Köyü de 120 hanelik kocaman bir köy olduğu için bu yaylalar dolar taşarmış. Şimdi bu yaylalardan Hokhok Yaylası'nda ve Çiçekli Yayla'da göç yok. Kirazlı Yayla'da hatın sayılır göç bulunmakta ve buraya yerleşenlerin bir kısmı hayvancılıkta meşgul olmaktadır.

Cemallerliler Dörtdivan'ın diğer köylerinde olduğu gibi yaylacılığı genel olarak üç dönemde yaparlarmış:

Birincisi İlk Yayla (Kirazlı ve Karakoz Yaylaları)

İkincisi Aladağ (Hokhok ve Çiçekli Yaylaları)
Üçüncüsü Son Yayla yani Güzlerme (Yeni den Kirazlı ve Karakoz Yaylaları)

"Güzlerme" tabir edilen yaylacılık faaliyeti güz aylarında yaylada kalan ailelerin buradaki yaşayışını ifade eder. Kasım da köye göçüldükten on, on beş gün kadar sonra tekrar yaylaya göçülür. 10-15 göç geri gelir. Bu aileler dağ kavaklarından, kışın hayvanlara yedirmek için yaprak sıyrma yaparlarmış. Bunlar eskiden kışın köylerde hayvanlara ye dirilirmiş.

Cemaller Köyü'nün dört yaylasından biri olan

Kirazlı Yayla'da hayvancılık bugün birkaç aile tarafından yapılmaktadır. Toplamda beş aile hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Yayladaki eski yayla evleri harap durumdadır.

Önceleri Cemaller Köyü, bütün bir köy olarak önce bu yaylaya göç ederlermiş. Buna ilk yayla denir. Ardından köyün bir kısmı Hokhok'a giderken bir kısmı da Çıçekli Yayla'ya göçermiş.

Kirazlı Yayla'nın karşısında "Depegölcük" denilen ve üzerinde büyük bir göl bulunan bir mevki vardır. Burada kale kalıntıları mevcuttur. Rivayete göre burada sağılan ineklerden elde edilen sütler, ağaçların içinde Mursallar Mahallesi'nin yanındaki Mursallar Kalesi'ne dek eski zamanlarda burada bulunan yöneticilerin bulunduğu bu yere kadar gelirmiş.

Bu yayla daha önce bugünkü Çetikkören Yaylası olan Kirazlar Yaylası'nın hemen yakınındaymış. Zaman içinde bugünkü mevkiye gelinmiş. Kirazlı Yaylası'nın hemen karşısında Ortaköy ve Mursallar Yaylaları yer almaktadır. Kirazlı Yayla'yı diğer yaylalardan bir dere ayırmaktadır.

Kirazlı Yayla ile Bürmeci Yaylası arasında kalan bir mevkide Öküzölen Deresi bulunmaktadır. Yine Kirazlı Yayla ile Ortaköy Yaylası arasında kalan yolun hemen üst tarafında Çardaklı denen bir yer bulunmaktadır. Bu yaylanın üst kısmı Çoralık olarak bilinmektedir. Burada salıncaklara (huccicilere) binilirmiş. Yine Kirazlı'yı geçince Geçüt denen bir yer vardır. Yine burada Gıcırdağkapı denen bir mevki daha yer almaktadır.

Cemaller'in Kirazlı Yaylası, diğer yaylalara giden yollar üzerinde olduğundan buraya giden vasıtalarla hemen her zaman tesadüf edilebilmektedir. Bunun yanında köyün diğer bir yaylası olan Karakoz ise çok sapa bir yerde olduğundan buraya hemen her zaman vasıta bulunamazmış. Bunun için köyde "Karakoz mandıra, Kirazlı Angara" denirmiş.

Kirazlı Yayla'yla ilgili derlemelerimizde "sokutma" ve "tokutma" gibi iki kavrama tesadüf ettik. Sokutma yayla finnında ekmek pişirenlerin ekmeklerinin arasında pişen ve bir başkasına ait olan ekmeklere denir. Tokutma ise yayla evinin ağılının giriş kapısına verilen addır. Bu kavramlar da günümüzde yaylacılık faaliyetlerinin azalmasıyla beraber unutulmaya yüz tutmuştur.

KARAKOZ YAYLASI

(CEMALLER KÖYÜ)

66

Karakoz Yaylası Cemaller Köyü'nün yaylasıdır. Cemaller Köyü'nün ilk yayladığı yerlerden birisi burasıdır. Halk burada bir müddet kaldıktan sonra Kirazlı Yayla'ya gelir ve burada Cemallerlilerle buluştuktan sonra Çiçekli Yayla'ya ve Hokhok Yaylası'na göçerlermiş. Bu yaylada suyu yazın kuruyan bir derenin yanında başka bir su kaynağı bulunmamaktadır. Su ihtiyacı önceden bir kuyudan sağlanırmış. 15 kadar hâne olan yaylada şimdiler hayvancılıkla meşgul olan tek bir aile vardır. Yaylanın diğer bazı evleri harap durumdadır. Yaylanın girişinde "Karadağ" denilen ormanlık bir mevki vardır. Karakoz Yaylası'nın hemen üst tarafında bulunan ve ormanlar kap-

lı olan tepe "Sakarca Tepesi" diye bilinmektedir. Buradaki ormanın tamamı bu adla bilinir. Yaylanın hemen aşağı kısmında "Harman-tepe" denen bir yer vardır.

Karakoz Yaylası'nın yukarısında Dedeler diye bilinen bir mevki bulunur. Burada uzun mezarlar yer almaktadır.

Yaylanın içinden yazın suyu kuruyan Karakoz Deresi geçmektedir. Cemaller köyünde Karakoz Yaylası için "Karakoz mandıra, Kirazlı Angara" denirmiş. Bununla yaylanın sapa bir yerde olduğu ve çok tercih edilmediği anlatılmak istenirmiş.

HOKHOK YAYLASI

(CEMALLER ALADAĞI) / (CEMALLER KÖYÜ)

Dörtdivan'ın en kadim ve en güzel yaylalarından birisi olan Hokhok Yaylası, Cemaller Köyü'ne aittir. Bu yaylaya "Cemaller Aladağı" da denilmektedir. Yayla, ismini hemen üst kısmında bulunan bir kayalık içinden çıkan ve "Hokurdak" denen bir sudan almaktadır. Cemallerliler "Hokhok'a gidip de Hokhok Kayasından su içmeden dönmel" derlermiş. Oraya gidip de su içmeden dönen kişileri Hokhok Yaylası'na gitmiş saymazlarmış.

Bu suyun ilerisinde kayaların hemen öbür tarafında at yolu anlamında "at yolağı" denilen bir yer vardır. Yine Hokhok Yaylası'nın aşağısında "Ciğilbunar" denilen ve suyu çok

soğuk olan bir pınar vardır. Eski den insanlar buradan gelip geçerken hem su içip dinlenir hem de su rahat kaynasın diye burayı biraz eşerlermiş.

Yaylanın hemen yakınlarında "Erenler" denilen bir mevki yer almaktadır. Buraya çok önceleri yağmur duası için gelinirmiş. Cemallerlilerin inanışına göre insanlar yaylaya göç ettikten sonra buradaki erenler göç ederlermiş. Halk araba ve kağı sesine benzer sesler işittir fakat erenleri göremezlermiş. Buna "Erenlerin Göçü" denirmiş. Harndi Atalay, önceden Erenler'e dua için çıktığını, burada çocukluğunda bulgur pilavı pişirildi-

ğini söylemektedir. Yine onun beyanına göre burada bir de mezar bulunmaktadır. Burada pişirilen bulgur pilavı yendikten sonra mezarın etrafında dönülürmüş. Kuran okunur ve dualar edilirmiş. Karlıkaya'ya çıkılıp ilahiler söylenir ve buradan köy yönüne bakılıp dualar edilirmiş.

Yaylanın girişinde yükseklikleriyle dikkat çeken ve "Karaköleler" denilen kayalıklar bulunur. Bu kayalıkların dibinden tertemiz bir su akar ve Dörtdivan bundan içme suyu olarak faydalanır. Yaylanın daha aşağısında ise "Aktaş Boğazı" yer alır. Burası yokuştur. Hatta yaylaya göç eden Cemalliler "Aktaş Boğazı

adarnı yorar!" derlermiş. Hokhok Yaylası'nın hemen altında Karanlıkdere denen bir dere bulunmaktadır.

Cemallerliler, eskiden her yıl 15 Haziran'dan sonra Hokhok Yaylası'na ve Çiçekli Yayla'ya göç ederlermiş. Köyün bir kısmı Hokhok'a giderken diğer kısmı Çiçekli'ye gidermiş. Cemaller'in diğer yaylası olan Karakoz Yaylası'ndan gelenlerle halk Kirazlı Yayla'da bir araya gelirlermiş. Sonra göç başlarmış.

Çiçekli Yayla'ya ve Hokhok Yaylası'na mayısın on beşinden sonra öküzler gelirmiş. Taze otları güçlensinler diye öküzler yermiş. Bu hayvanlar burada nöbetleşe bekdermiş. Öküzlerin yaylaya gelmesinden bir ay ya da kırk gün sonra aşağıdaki yayladan normal göç olur ve insanlar buraya gelirmiş. Hokhok'ta ve Çiçekli Yaylası'nda bir veya bir buçuk ay kalan köylüler tekrar ilk yaylalarına, Kirazlı ve Karakoz Yaylalarına dönerlermiş.

Cemaller Köyü'nden gelen halk burada gıcır-dak veya çevirme denilen bir eğlenceyle güzel vakitler geçirirlermiş. Çevirme Hokhok'ta yaylanın tam ortasına kurulurmuş. Hokhok Yaylası ve Çiçekli Yayla'ya göç edildikten sonra gençler ve çocuklar hep birlikte çevirme ağacı getirmeye giderlermiş önceden.

Hokhok Yaylası ve Çiçekli Yayla gibi yerlerde çok sık görülen "şapla" (mançar) denilen bir bitkinin geniş ve taze yapraklarından sarma yapılırmış yayla zamanı.

Hokhok Yaylası'nın hemen önündeki ağaçlarla kaplı tepenin arka tarafında "Namazalanı" denilen bir yer vardır.

Hokhok Yaylası, baharda dolup taşan suları ile cennetten bir köşe gibidir. Hatta buraya göç eden insanlar "Yaylada suyun başına yemek yiyen, suyu içtikten sonra bir daha acıkmır!" dermiş.

Hokhok Yaylası'na yağmur duasına çıkılmaktaymış önceden. 1940'lı yılların birinde

Dörtdivan'a rahmet yağmamış. Dörtdivanlılar Hokhok Yaylası'na yağmur duasına çıkmışlar. Bu dua için Gerede'den devrin âlimlerinden koca müftü denen Hacı Emin Efendi de gelmiş. Mevlitler okunmuş, yağmur duası edilmiş. Sıra taşları suya bırakmaya gelmiş. Koca Müftü dönmüş ve "Aranızda orta (ikinci) namazının sünnetini terk etmeyen var mı? Varsa gelsin taşları suya atsin." diye sormuş. O sırada Dülül Mevlüt, kalabalığın arasından ayağa kalkmış. İnsanlar gülüşmüş, ona deli nazarıyla bakıyorlarmış. Koca Müftü de "Birazdan anlayacağız deli mi veli mi?" demiş. Dülül Mevlüt "Bismillâh" diyerek taşları suya atmış. Biraz sonra birdenbire havada hiç yağmur olmadığı halde hava kararmış ve yağmur yağmaya başlarmış. İnsanlar evlerine varıncaya kadar sırlıklam olmuş.

74

ÇİÇEKLİ YAYLA

(ÇİÇEKLİ ALADAĞI-CEMALLER ALADAĞI) (CEMALLER KÖYÜ)

Dörtdivan'ın Cemaller Köyünün ismiyle müsemma olan bu yaylası ismini çiçeklerinden almaktadır. Yayla için anlatıldığına göre gün içinde hayvanlar tarafından yenilen ve bitirilen bu çiçekler sabah yeniden açılmış. Bu yaylaya Çiçekli Aladağı veya Cemaller Aladağı da denilmektedir.

Çiçekli Yayla, Cemaller'in diğer yaylası olan Hokhok Yaylası'na yürüne on beş dakika mesafededir. Yaylanın diğer tarafında ve karşı yakada, güneyde Çalköy Aladağı bulunur. Yaylanın kuzeyinde ise Bozarmut Yaylası vardır. Yaylanın karşısında ve batı yönünde

Kartalkaya yer almaktadır. Yine bu mevki de "Haydar" denilen bir açıklık alan bulunmaktadır. Çiçekli Yayla'nın güneydoğusundaki ormanlık alan "Sulugoz Mevkii" diye

bilinir. Kuzeyde ise Ortaköy Çukur Mevkii bulunur. Çiçekli Yayla'nın hemen aşağı kısmında "Küllü" denen bir başka mevki vardır. Yine buralarda "Gocakan" denen bir başka yer vardır. Yaşlı bir teyze eskiden burada hayvanlarını otlatırken vefat etmiş. Ondan dolayı buraya bu ad verilmiş.

Cemallerliler, Hokhok ve Çiçekli Yaylalarının otlarına başka yaylalardan hayvanlar gelmesin diye burada nöbet tutarlarmış eskiden. Mayısın on beşinden sonra her sene önce öküzler buraya gelir ve bu taze otları yiyerek güçlerini toplarmış. Bir ay veya kırk gün kadar sonra ise Cemaller'in Karakoz ve Kırızlı Yaylalarından gelen halkın bir kısmı Hokhok Yaylası'na, bir kısmı ise Çiçekli Yayla'ya gidermiş. Cemallerliler, burada ve Hokhok Yaylası'nda bir veya bir buçuk ay kaldıktan sonra tekrar aşağı yaylalara (Kırızlı ve Karakoz Yaylaları) inerlermiş. Halkın bir kısmı da köye inermiş. Buna Dörtdivan'da son yayla denilmektedir. Çiçekli ve Hokhok'ta kalış dönemi ise yaylacılıkta "Aladağ" diye adlandırılmış.

Çiçekli Yayla'da Çiğilibunar denen bir pınar bulunmaktadır. Yine bu yaylada Kayadibi ve Çırcır Pınarı denen pınarlar bulunmaktadır. Suları oldukça lezzetlidir. Yaylanın hemen aşağısında Küllü Deresi denilen bir dere akmaktadır. Çiçekli'nin hemen aşağısında Ortaköy Çukuru ve Gocakan denen mevkiler de yer almaktadır. Yine bu yaylada Fırınlık Yaylası'na doğru Madaş Gelüğü denen ve sulak bir alan yer almaktadır.

Çiçekli Yayla'nın üst tarafında "Meryem Kayası" denen bir kayalık vardır. Burası Mursallar Aladağı ile Çiçekli Yayla'nın ortasında bir yerdir.

Çiçekli Yayla'da ayrıca "Oluklu Ellialtı Bunar" denen bir pınar vardır. Su, buraya elli altı adet olukla getirildiği için bu adı almıştır.

Hokhok Yaylası'yla Çiçekli Yayla arasında "Sesveren Kayası" diye bilinen kayalıklar vardır. Cemallerliler "Sesveren Kayası'na ses vermeden geçilmez!" derlermiş. Kazını, inğini kaybeden köylüler bu kayanın yanından geçtiklerinde şöyle seslenirmiş:

Sesveren, Sesveren! Gazlar geçti mi!
Ya da

Sesveren, Sesveren! Ala ineği gördün mü?
derlermiş. Teyzeler, kadınlar bu kayalıklaların yanından geçerken böyle seslenirmiş. Heybetiyle hemen insanı etkisi altına alan Sesveren Kayalıkları'ndan bir kısmı aşağıya çökmüş, fakat kayalıklarda ismine uygun olarak hâlâ iyi yankı yapıyordu. Bu kaya için tarafımızdan yazılan şu marzurneyi buraya kaydedelim:

SESVEREN KAYASI

Sesveren Kayası artık ses vermez
Yaylaya göçülmez bilmem nedendir
Yaylalar yalnızdır kimseler durmaz
Sulardan içilmez bilmem nedendir.

Sesveren, Sesveren diyen var mıdır
Sesveren yolları böyle dar mıdır
Yaylaya yağın yağmur mu kar mıdır
Dereden geçilmez bilmem nedendir.

Hokhok Yaylası'nda Sesveren var
Maziyi Çiçekli'de bir gören var
Yaylada çiçeği elbet deren var
Kapılar açılmaz bilmem nedendir.

Sesveren Kayası yıkılmış gider
Sanmayın çobanlar koyunlar güder
Gariplik yaylaya neler de eder
Otları biçilmez bilmem nedendir.

Sesveren, Sesveren kazların nerde
Çiçekli Yaylası kızların nerde
Kışların, baharın, yazların nerde
Zamanlar seçilmez bilmem nedendir.

Sesveren Kayası elveda sana
Neler düşündürdün bu gece bana
Yaylada görülmez oğul ve ana
Kederden kaçılmaz bilmem nedendir

Bu yaylaya göç edilirken yaşanan bir hadise vardır. Şöyle ki: Veli Atalay ve Halit Çeliksoy rahmetliler, ilkyazda Çiçekli Yayla'ya göç ederken yollarında heybelerle eşyalarını da götürürlermiş. Veli Amca heybeyi Necip diye birinin öküzünün üzerine koymuş. Bir müddet gidince bakmışlar ki, heybe yok. Aramışlar, taramışlar, bulamamışlar. Halit Amca da zaman zaman kafiyeli sözler söyleyen biriymiş. Bunun üzerine şöyle demiş: "Altı yorgan üstü yorgan / Hiç Düşünmedin mi / Necip'in öküzüne heybeyi gorkan ((koyarken))!"

Çiçekli Yayla'yla ilgili Ekrem Çeliksoy tarafından yazılan bir şiir şöyledir:

Çıktım Meyramkaya'ya
İndim Kocakarı'ya
Ula burda durmayın
Bakın ala danaya

Çıktım Tepegölcük'e
Ördan baktım Pölçük'e
Benden selam söyleyin
Annıklık Söbe'ye

Garali'nin bunarı
Poruncunun davarı
Ula tavşan kaçıyor
Salverin zağarı

Bura Ciğilli pınar
Höşmerimleri çıkar
Soğuk olur suyu da
Ciğerlerini yakar

Bura Çiçekli Yayla
Yattım Ellialtı'ya
Bakmak ile doyulmaz
Bu güzel manzaraya

Unuttuk bak Çırçır
Bırak ulan gırgın
Daha bitmedi gelmem
Dolaşacağın Yarığı

Ekrem Çeliksoy

80

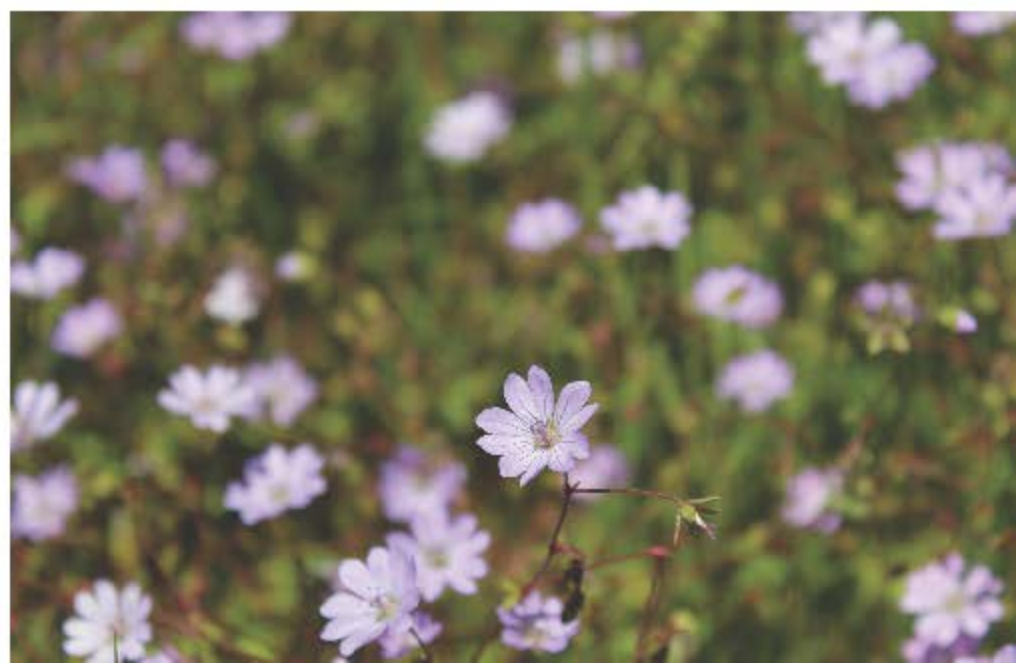
84

Sesveren Kanyası

Ellialtı Bunarı

YALACIK-SÜLELER-SEYİTALİLER

AŞAĞI YAYLALARI

Dörtdivan'ın Yalacık, Süleler ve Seyitaliler köylerinin yaylaları yan yanadır. Bu üç yayla "Aşağı Yaylalar" olarak bilinmektedir. Dörtdivan'a en yakın yaylalar bunlardır. Buradan başlayarak Dörtdivan'ın "Aladağlar" diye anılan yaylalarına gidilmektedir.

Bu yayla Dörtdivan'a sekiz km mesafede yer almaktadır. Dere yakınında yer almaktadır. Bu yayla aşağı yaylalarla yukarı yaylalar arasında bulunmaktadır.

Yaylaların yakınında Karasivri, Kapanbayın

denen mevkiler yer almaktadır. Yine yaylaların Sürme Yaylası tarafında Kayseribunarı denen bir çeşme bulunur. Bu yaylaya artık çok fazla göçen bulunmaz. Mayıs ayı geldiğinde dört veya beş hane göçer. Önceden köylerin tamamı bu yaylaya göç eder ve dağ bayır oldukça kalabalık olurmuş.

Bu üç yaylaların hemen girişindeki yol "Yongalı" adı verilen diğer Dörtdivan yaylalarına gitmektedir. Bu yaylalarda az da olsa hayvancılık yapılmaktadır. Genel olarak yaylada

yeni yerleşimlere rastlanmaktadır. Az da olsa eski tip yayla evleri de bulunur. Yaylaların hemen alt kısmında bir akarsu vardır.

Yalacık Köyü'nden emekli hâkim Halil İbrahim Yaman bize bu yaylalarda düzenlenen eğlenceler ve yayla göçleriyle ilgili şu bilgileri vermiştir:

"62 yıl önce çocukluğumda Yukarı Yaylamızda erkekler, gıcırdağa binmek eğlencesi yaparlardı. 8 yaşında Ankara'ya gittiğimden sonra da muhakkak yapılmıştır. Göbeğe

kadar gelen bir direğin üstündeki, uzunca bir döner sırığın her iki tarafına büyük küçük birçok insan abanır, o şekilde sırık itilerek hızla döndürülür, dönüş ve oluşan gıcırta sesi insanların hoşuna gider, o sırada kimi yere düşer, kimi sırık durana kadar üstünde kalır, düşenlere gülüşülür, heyecanlı gülüşmeler ve bağırışmalarla eğlenilirdi. O yıllarda, çimen üzerinde çam dalı parçalarından oyuncak hayvan ağılları yapar, bir bölümüne kuruyup açılmış çam kozalaklarını koyun diye, bir bölümüne de açılmamış yeşil çam kozalaklarını kuzu diye varsayımlar koyar, akranlarıyla oynardık. Birkaç gün sonra oraya tekrar geldiğimizde, otların büyüyüp

onları örttüğünü gördük. O yaşlarda, çam ağaçlarının çakı ile rahatça işlenebilen el kalınlığında kabuğundan, içini oyup oyuya yaban arısı koyarak, kabuktan radyo yaptım deyip vızıltısını kabukla meşguliyetimi eleştirenlere dinlettiğimi hatırlarım. Eskiden köyümüzden yayla göçleri genelde önüne çift öküz koşulan ağaçtan arabalarla yapıldı. Arabalara, yatak yorgan, ev eşyaları ve kümes hayvanları yüklenir, uygun bölümlerine yaşlı kadınlar ve küçük çocuklar otururdu. Yetişkin erkekler öküzleri yedekler, yaşlı erkekler eşeğine, varsa atına biner ve arabanın arkasından giderlerdi. Sabah namazından sonra grup halinde yola çıkılır, 4-5 saat sü-

ren yolculuk sırasında zorluklar karşısında köylüler birbirlerine yardım ederlerdi. Çünkü yollarda, dik inişler, yüksek çıkışlar, sulu dereceler, kar ve kışın getirdiği taşlar, kayalar, çamurlar, oyuklar olurdu. Gerçi bugün de Dörtdivan köyleri yaylalarının yolları asfalt değildir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar, sağlıklı genç kız, kadın, oğlan ve insanların sürümünde yola önce çıkardı. Lakabı Doruk olan Ali dedem, hazırlığını genelde önce yapar, öne geçer, bu sebepten titiz olarak tanınırdı." (Halil İbrahim Yaman)

SÜMME YAYLASI

(DEVECİLER MAHALLESİ)

Deveciler köyünün Osmanlı Mahallesi'nin yaylası olan Sümme Yaylası Dörtdivan'ın en güzel yaylalarından birisidir. Dörtdivan'a 8, Deveciler'e 7 km uzaklıkta bir aşağı yayladır. Kapantepe, Ortatepe ve Gürgentepe adlı tepeler arasında yer alan bir yayladır. Ortatepe'nin her iki tarafında 1940'lı yıllara kadar ekilen iki tarla bulunmaktadır. Bu tarlaların adı Tokmak Tarlası ve Kadı Hasan Tarlası'dır. Yaylada yaklaşık otuz adet hane bulunmaktadır. Hemen hepsi göç almaktadır. Yaylanın hemen üst tarafında bir gölet yer almaktadır. Yaylada, hayvancılıkla meşgul olan insanlar vardır. Eski yayla evlerinin bir kısmı uzun süredir kullanılmadığından göçmüş durumdadır. Yaylada büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarla kazlar dikkat çekmektedir. Yaylada 200 civarında büyükbaş, 500 civarında da küçükbaş hayvan otlar. Yaylada bir hane de kışlamak üzere burada kalır.

Zengin bitki örtüsü ve özellikle kekik bakımından Sümme Yaylası dikkat çekmektedir. Yaylanın yerleşimi dereden 1 km uzakta olduğu için hayvan sulama ve içme suyu konusunda önceki yıllarda bazı sıkıntılar yaşanmış ve bunun neticesinde sondaj ile evlere su verilmiştir. Yaylaya elektrik 2011 yılında gelmiştir.

Sümme Yaylası'nın girişinde bir şehir harabesini andıran kalıntılar vardır. Buraya Kaya başı denir. Buranın yer aldığı çayıra Çengeller Çayırı denir. Burada bazı çömlek parçaları, üzerinde zincir izi bulunan bir taş, daha eskilerde burada bulunan fakat şimdi yok olmuş bir yılanlı kuyu ve yayla evlerine uzanan eski bir yol dikkat çekmekte, bütün bunlar burada eskiden önemli bir yerleşim yeri olduğuna işaret etmektedir.

Bu durum aynı zamanda yaylaların eski şehir harabelerinin üzerine veya yakınına kuruldu-

ğu düşüncesini de desteklemektedir. Burayla ilgili olarak da elimizde pek fazla malumat bulunmamaktadır. Fakat Sümme Yaylası'nda yapılacak araştırmaların Dörtdivan'ın tarihine ışık tutacağını, bir zamanlar yerleşim yeri olarak kullanılmış yerlerin tespit edilmesine fayda sağlayacağını düşünmekteyiz.

Sümme Yaylası'nda eskiden bir yerleşim yerinin olduğuna işaret eden hususlardan birisi de Kayser Çeşmesi'dir. Kayser Çeşmesi bu açıdan oldukça önemlidir. Ali Rıza Ünlü, Gerede Tarihi'nde bundan Yalacak Köyünde diye söz etmektedir (Gerede Tarihi, s. 84). Bu çeşme Deveciler Mahallesi'nin yaylası olan Sümme Yaylası'nda yer almaktadır. Bu çok eski bir çeşmedir ve köylüler arasında bu adla bilinmektedir. Çeşme yakın zamanda tamir görmüştür. Suyu oldukça lezzetlidir ve genel olarak azalmamaktadır. Kayser Çeşmesi'nin ismi oldukça ilgi çekicidir. İsmi

buraya nasıl konduğu bilinmemektedir. Bu ismin Bizans hükümdarlarının unvanı olan "kayser"le bir ilgisi olmalıdır. Çeşme Dörtdivan ve çevresinde en azından eski bir Roma yerleşkesi olduğuna işaret etmesi açısından dikkat çekicidir.

Sümme Yaylası'nda dikkat çeken yerlerden birisi de yayla evlerinin olduğu yere giden bir yoldur. Bu yol ne kadar bozulmuş olsa da kenarda dizili taşlardan buranın eskiden kullanıldığı anlaşılmaktadır. Hatta bu yol yakın zamanlara kadar yayla sakinleri tarafından da kullanılmıştır.

Fahri Kayaalp'in bize verdiği bilgilere göre bu yaylada önceden bir yılanlı kuyu da bulunmaktaymış. Bu kuyuda ince ve uzun yılanlar varmış. Suyunun aşırı kullanımı yüzünden kuyu zamanla kaybolmuş. Kayaalp'in verdiği bilgilerden birisi de "kralın evi" diye bilinen bir mevkiyle ilgili. Bu yerle ilgili başka herhangi bir malumat mevcut değildir. Ancak bu isim de yaylanın geçmişine ışık tutabilir.

Yaylada bir şehir harabesi olduğunu düşündüren hususların en önemlisi herhalde dağınık bir biçimde etrafta duran taşlardır. Bu taşların yapı harabeleri olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bu hususta daha açık şeyler söylebilmeye ihtiyaç vardır. Biz bundan mahrumuz. Ancak etrafta bulunan çömlek parçaları ve bu yazının bazı yerlerinde ifade edilen

bazı deliller bir zamanlar burada bir yerleşim yeri olduğunu ispat etmektedir.

Yaylada suyun bulunmadığı zamanlarda su tedariki için üç pınar bulunmaktadır. Bunların isimleri Arkapınar, Almarpınarı, Karapınar'dır. Bir de çamaşır yıkanan yani sıvathık olarak kullanılan, taş merdivenle inilen Karşıpınar vardır. 2010 yılında Arkapınar'ın olduğu yere gölet yapılmıştır.

Hemen her yaylada olduğu gibi Sümme Yaylası'nda Dede (günnek) çamları da bulunur. Bu çamların bulunduğu mevkinin adı Günneler'dir. Bu günnek çamlarından yakacak olarak evlere odun götürülmez. Götüren kişinin ya malından ya canında olacağına inanılır. Sümme Yaylası'nda Gürgenlik diye ormanlık bir alan vardır. Bu orman Dörtdivan'a yakındır. Yayla halkı yakacak ihtiyacını buradan karşılar. Burada akkayışkan, sırtıkara, kanlıca mantarları çok olur.

Sümme Yaylası'nda yaptığımız derleme faaliyetlerinde eskiden hayvanların tedavi usulleriyle ilgili bazı anılara da tesadüf ettik. Kendisiyle yaptığımız başka bir görüşmede Fahri Kayaalp, Dörtdivan-Devecileri'nin Sümme Yaylası'nda sancıdan duramayan bir hayvanın "kasığı yazma" tedavisiyle iyi edildiğini, bir amcarın gelip dereden aldığı taşların üzerine bir şeyler okuduğunu, bunları hayvanın kasık bölgesine ve göğüs kısmına doğru

sürdüğünü ve hayvanın sancısının derhal kesilip ayaklandığını söylemiştir. Anlaşılan o ki, "kasığı yazma" gibi bazı tedavi yöntemleri uzun zamanlar boyunca Dörtdivan'da uygulanmıştır. Temel geçim kaynağı düşünüldüğünde Dörtdivan yaylalarında bu tedavi yöntemlerinin benimsenmesi ve geliştirilmesi gayet normaldir.

Biz, Dörtdivan'daki halk kültürü derlemelerimiz esnasında "Sümme Yaylası'ndaki Teyze" adını verdiğimiz bir efsane tespit etmiştik. O efsaneye burada yer vermek istiyoruz:

"Deveciler Mahallesi'nin Sümme Yaylası'nda bir yaşlıca teyze varmış. Herkesin onlara koyunu, ineği varken bunun sadece bir koyunu varmış. Kadınlar yaylada bir araya gelirken kimi yağının, kimi de sütünün ekildiğinden söz edermiş. Bu teyzemiz de hep "Allah bereket versin!" diye dua edermiş. Hiç şikâyet etmezmiş. Bu teyze her gün yayık yarmış. Bunu görenler de bir koyunla bunu nasıl yapıyor diye şaşırarmış. O teyzenin ermiş kimselerden olduğuna, hatta geyiklerden süt sağdığına inanılmış."

Sümme Yayla'sında kaldığımız bir günün hatırasını taşıyan ve tarafımızdan kaleme alınan "Sümme Yaylası" başlıklı şu şiirle bu kısmı tamamlamak istiyoruz:

Sümme Yaylası

Yaylalar yaylası Sümme'ye bir gün
O leziz suyundan içmeye geldik
Üzerinde yerin altında göğün
Rüyayı hayâl den seçmeye geldik

Sümme'nin üst yanı Günnek çamları
Gezince gönül den alır gamları
Seyrettik uzaktan ev ve damları,
Kederden sevince göçmeye geldik

Bir yayla evinde kaldık gecede
Nasıl anlatayım birkaç hece de
Güzellik huzur vardı neticede
Şu garip gönlümüz açmaya geldik

Sümme'de çeşmenin nâmi Kayseri
Tepeye kurulmuş kralın yeri
Bir şehrin burda kalmamış eseri
Viran yerde ekin biçmeye geldik

Ne güzeldi Fevzi Amcamla sohbet
Geç vakte kadar edildi muhabbet
İçilen çaylarda derin bir lezzet
Yaylaya hüzünden geçmeye geldik

Ne güzel anadır Hacer Teyzemiz
Sofrasında bir güzel doydu kamımız
Gönül den süzüldü bin bir derdimiz
Kuş misâli göğe uçmaya geldik

Yaylalar yaylası Sümme'de bir gün
Geçirirsen kalmaz gönlünde hüznün
Cennet gibi yerler işte gördüğün
Yaylaya biz bugün göçmeye geldik

Yasin Şen

98

G nnekler
Silmme Yaylası

ÇARDAK AŞAĞI YAYLASI ve ÇARDAK ALADAĞI

Çardak Köyü'nün Aşağı Yaylası köye 6-7 km'dir. Çardak Köyü'nün Aşağı Yaylası'nda yer alan mevki isimleri şunlardır: Garasivri Tepesi, Gurtini mevki, Gocadere, Heredere, Gurudağ, Düzçimen mevki... Bunların yanında Heregargu ve Gocagargu denen ve eskiden yerleşim yeri olduğu anlaşılan yerler vardır. Kargıbayramlar halkının burada bir zamanlar yerleştiği düşünülmektedir. Yaylanın yukarı kısmında Karasivri denen mevki vardır. Onun karşısında ise Gorudağ (Korudağ) bulunur.

Yaylada dokuz hane bulunmaktadır. Bunların

beşinde göç vardır. Göçen aileler hayvancılıkta meşgul olmaktadır. Yayla su ihtiyacını kuyulardan sağlar. Bu yaylanın etrafı ormanlıktır. Yaylanın yakınlarında Kayseribunan bulunur. Bu yayla Sünnme Yaylası ile karşı karşıyadır.

Çardak köyünün bir de Çardak Aladağı Yaylası bulunmaktadır. Çardak Aladağı, ormanların içinde yer alan bir yayladır. Köyün Yukarı Yaylası'dır. Yaylada kimse bulunmamaktadır. Burada önceden Cuma namazı kılınması için bir cami varmış ve civar yaylalardan buraya Cuma namazı kılmak için gelinirmiş. Benzer

durumun Çardak Köyü için de olması ve caminin "beratlı" olması köyün yaylasını da bu konuda dikkat çekici kılmaktadır. Bu yaylaya günümüzde artık pek göç olmamaktadır.

Yayladaki mevki adları şunlardır: Gocaahlat, Erenler, Kaya, Hokhok mevki. Burada Çardak Kayası denen bir kaya bulunur.

Yaylanın iki tane su kaynağı vardır. Birisi çörtten diğeri ise Garakuyu'dur. Yaylanın etrafı tamamen ormanlıktır. Yaylada çam, köknar gibi ağaçlar yetişir. Yaylaya yakın bir yerde Garadağ denilen bir mevki yer alır. Yayla köye 35-40 km mesafede bulunur.

SÖĞÜTLÜ YAYLASI

(ADAKINIK MAHALLESİ)

Adakınık Mahallesi'nin Söğütlü Yaylası, gerçekten de söğütleriyle dikkat çeken bir yerdir ve yanından geçen akarsuyun yarılarındaki söğütler yaylaya adını vermiş durumdadır. Yaylada eski yayla evleri hâlâ dikkat çekmektedir. Bu yaylada da kısmen hayvancılığa devam edildiği görülmektedir. Yaylanın bilinen mevkilerinden birisi Kekikli'dir.

Söğütlü Yaylası'yla ilgili Dörtdivanlı rahmetli şair Servet Yüksel bize şu bilgileri vermişti:

"Bizim Söğütlü yaylamızın bir mevkisinin adı Kekikli'dir. (Mahalli ağızda 'Keküklü'

derler). Hakikaten her taraf kekik kokar, raiyhası pek hoştur. Ben fırsat buldukça toplanıyorum, çayı da fevkalade güzel Avrupa'da bitki çaylarının en pahalılarından biridir. Maalesef bizim halkımız pek işin bu tarafıyla ilgilenmiyor. Kekik kayaların dibinde çıkar ve üstüne doğru büyür. Bu bakımdan çamur falan olmaz, tertemiz toplanabilir. Haziran sonuna doğru çiçek açar, tohumlanır. Bir de rahmetli dedem bizim Seyricek yaylasında (yani Aladağ'da) olan fesleğeni çok severdi. Enfes bir kokusu olan bu çiçek özellikle

yüksek yerlerde biter. Çobanlar gördükleri zaman mutlaka bir kaç dal koparıp yakalarına, şapkalarına hatta kulaklarına takarlardı. Dedem bu çiçeği (bu arada mahalli ağızda 'peslehan' denir) Mushaf'ın yaprakları arasına koyar, hatta evin bir köşesine güzel koksun diye bağlayıp asardı. Yeni nesillerden bu çiçeği muhtemelen bilen yoktur. Ben Aladağ'a gittiğim zaman mutlaka arar bulur, o bayıltan kokusunu içime çekerek şükrederim. Solana kadar yakamda gezdiririm."

110

ÇİTLER AŞAĞI YAYLASI

(ÇİTLER MAHALLESİ)

Çitler Aşağı Yaylası köye 10 km, Dörtdivan'a ise 11 km'dir. Burada 30-35 civarında hane bulunmaktadır. Burada Erenler (Dedeler) diye anılan bir mevki vardır. Bu mevki "Örenler Mevkii" adıyla da bilinmektedir. Burada birçok ağaçlar vardır. Ağaçlar çok yaşlıdır. Bazılarının içleri boşalmıştır. Bun-

ların kesilmesi kesinlikle yasaktır. Sadece camilerde kışın ısınma amacıyla alınabilir. Yaylada sondaj ile su elde edilebilmektedir. Yaylada bir dere bulunmasına rağmen akarsu yedinci veya sekizinci aylarda kurur. Yaylada hâlen hayvancılıkla meşgul olan aileler vardır.

ÇAVUŞLAR AŞAĞI YAYLASI

(KARAEVLİ YAYLASI)

(ÇAVUŞLAR MAHALLESİ-ÖMERPAŞALAR KÖYÜ)

Çavuşlar Aşağı Yaylası, Çavuşlar Aladağı'ndan ötürü bu isimle bilinmektedir. İki dağ arasında kurulu bir yayladır. Bu yaylada "Bunar" denilen ve üstü kapalı bir yer vardır. Yaylada su buradan temin edilir. Burada su yerden kaynamaktadır. Bu bunarın ağzında da bir gider bulunmaktadır.

Çavuşlar Aşağı Yaylası büyük ölçüde terk edilen yaylalardan birisidir. Pek fazla göçen yoktur. Birkaç aile burada hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Eskiden bu yaylaya göç edilince insanlar sekiz on kişi bir araya gelir bedden ateşi yakarlarmış. Pürçekler bu ateşin üzerine atılır ve insanlar bu ateşin etrafında uzun süre sohbet ederlermiş. Bu tür eğlenceler diğer yaylalarda olduğu gibi çok şenlikli olurmuş.

Yaylanın etrafı ağaçlıktır. Buralarda hemen her ağaç türü bulunmaktadır. Yaylada akan sular yaz aylarında kurur. Yaylada bir tane mescit bulunmaktadır. Bu mescit yığma taşla yapılmıştır.

Yaylanın Ömerpaşalar mevkiinde "Dedeler" diye anılan bir yer bulunmaktadır. Burada mezar gibi çevrilen bir yer ve başka mezarlar vardır. Eskiden bu dedeye gidilir ve buradaki ağaçlara bez bağlanırmış. Yine bu yaylada Doğanlık denen, yayla halkının odun ihtiyacını karşıladığı bir mevki bulunur. Yaylanın girişindeki mevki Şebek, çıkışı ise Dedeler diye bilinir.

Çavuşlar ve Ömerpaşalar halkı hem aşağı yaylaya hem de yukarı yaylaya ilkyaz geldi-

ğinde eskiden birlikte göçerler ve ağustosta yine birlikte dönerlermiş.

Hasan Çevik, bu yaylaya eskiden "Karaevli Yaylası" dendiğini söylemektedir. Halk dilinde bu "Karahelvi" şeklinde de ifade edilmektedir. Çavuşlar Mahallesi ve Ömerpaşalar Köyü'nün yaylası olan bu Karaevli Yaylası, Oğuz boylarının hatıralarını günümüze taşımaktadır. Faruk Sümer, Oğuzlar kitabında Karaevli boyunun izlerine Anadolu'da pek rast gelinmediğini ifade etmektedir. Bizim de yeni rastladığımız bu bilgi kanaatimizce Bolu'da onların varlığına dair önemli bir işaret olarak kabul edilebilir.

120

ÇAVUŞLAR ALADAĞI

(ÇİMENCİK YAYLASI)

(ÇAVUŞLAR MAHALLESİ-ÖMERPAŞALAR)

Çavuşlar Aladağı, Dörtdivan'a 22 km uzaktır. Yaylaya Çimencik Yaylası da denmektedir. Bu yayla Çavuşlar Mahallesi ile Ömerpaşalar'ın ortak yaylası durumundadır. Bu yaylaya gidilirken Karanlıkdere, Kapaklı, Yellice Kayası gibi yerlerden geçilir.

Bu yayla Çavuşlar Mahallesi'nin ve Ömerpaşalar'ın diğer ortak yaylası Aşağı Yaylası'na göre daha kalabalıktır ve burası daha fazla

göç alır. Ormanların hemen dibinde yer almaktadır. Az da olsa hayvancılıkla meşgul olan kimseler bulunur. Yaylada bir cami ve çeşme bulunmaktadır. Evler genelde yeni yapılarıdır. Az da olsa eski yapı bulunmaktadır.

Yaylanın ilerisinde Kapaklı mevkii yer almaktadır. Yaylanın hemen alt yanında yazları suyu çekilen bir dere bulunmaktadır. Yaylada üç adet çeşme bulunmaktadır. Bunlara Dört-

divan'da "bunar" denmektedir. Bunlardan birinin suyu Kapaklı mevkiinden, diğeri Yellice mevkiinden gelmektedir. Burada Çatak Çeşmesi denen bir çeşme yer almaktadır. Yaylanın hemen üst tarafında Karanlık (Karanlık) Dağ denen ormanlık bir alan bulunmaktadır. Bu yaylada eski mezarlar da yer almaktadır.

GÖBÜLER AŞAĞI YAYLASI ve GÖBÜLER ALADAĞI (GÖBÜLER KÖYÜ)

Göbüler köyünün Aşağı Yayla ve Yukarı Yayla (Göbüler Aladağı) olmak üzere iki yaylası vardır.

Göbüler Aşağı Yaylası terk edilmiş ve artık göç almayan yaylalardan birisidir. Bu yayla mevki isimleriyle dikkat çekmektedir. Göbüler'in Aşağı Yaylası'na "Kavaklıınbaş" da denir. Burada Basaklıkaya diye anılan kayada basamaklar vardır. Yaylanın dere tarafında "Kıraz" diye anılan bir yer bulunmaktadır. Yine bu yaylada Avluca diye anılan bir mevki bulunur. Yaylanın aşağı kısmında "Sulucaöz"

diye anılan sulak bir alan bulunur. Yine "İtdirigolu" da burada ilginç yer adlarından birisidir. Yaylanın tepesinde çamlık bir yer bulunur. Yine bu yaylada "Akbnar" denilen suyu köyde de içilen bir pınar yer almaktadır.

Bu yaylada Kavaklıınbaş deneni ve çam ağaçlarının bulunduğu mevki güzelliğiyle dikkat çekmektedir. Burası çevreyi ve Dörtdivan ovasını gören hâkim bir yerdir.

Göbüler Köyünün Aşağı Yaylası köye oldukça yakındır ve 3 km'dir. Bu yayla Dörtdivan'a 10 km mesafede bulunmaktadır. Burada su,

kuyulardan tedarik edilmektedir.

Göbüler Aşağı Yaylası bir zamanlar ormanlık bir alan içinde bulunuyormuş. Bu ormanlar zaman içinde yok olmuş. Celal Yeler, Aşağı Yayla için şunları söylemektedir:

"... daha önceleri ormanlar arasında yer alan Göbüler aşağı yaylasının ağaçtan yoksunlaşmış alanlarında bulunan taştan, ahşaptan, pişmemiş tuğladan yapılan ev ve ağıl duvarların kargaların, yarasaların, baykuşların mekanı haline gelmiş akşamın alaca karanlığında ayakta kalan dikili taşlar insan, yıkılan çakıl

taşları hayvan silüetini almış insana korku ve hüznü veren bir manzara oluşturarak sanki orman varlığının yok edilmesine paralel olarak yayla yaşamı da yok olmuştur." (Celal Yeler, "Yöremizden İzlenimler", DİVANKAV Bülteni, Haziran 2005, S. 8, s. 13).

Bu sözler bir bakıma Dörtdivan'da kaybolan yayla kültürünü çok acıklı bir biçimde dile getirmektedir.

Göbüler Köyü'nün bir diğer yaylası Göbüler Aladağı'dır. Göbüler Aladağı, isminden de anlaşılacağı gibi ormanlık bir alan içinde kurulmuş bir yayladır. Göbüler Köyü'ne 22 km'dir. Dörtdivan'a ise 29 km'dir. Genelde gidenler tatil maksadıyla burayı tercih etmektedir.

Burada Sakarca diye bilinen bir mevki bulunmaktadır. Burada yine Sağırkaya denen bir kaya bulunur. Büyükkaya ise toprağın üzerinde yer alan büyük bir kaya olarak dikkat

çekmektedir.

Bu yayla göç almaktadır. Hayvancılıkla meşgul olan bazı haneler ilkyazda (nisan mayıs ayı gibi) buraya göç etmektedir.

Göbüler Aladağı'nda Deller Yaylası'na akan Göğöz (Gököz) denen bir su bulunmaktadır. Göbüler Aladağı'nda Atolukları Bunanı denen bir başka mevki daha yer almaktadır. Su burada çam ağacının içine akmaktadır. Göbüler Aladağı ile Kılıçlar Aladağı arasında Guzubunarı vardır. Eskiden çobanlar burada uzun süre hayvan otlatmış. Bu isimler çobanlardan kalmıştır. Yine bu iki yayla arasında "Donuzbunarı" bulunmaktadır. Bu yaylaya yakın bir de Eleken denen çayırılık bir alan vardır.

Göbüler Aladağı'na varmadan önce Sakarca denen bir yokuş yer alır. Deller Yaylası ile Göbüler Aladağı arasında Değirmenderesi vardır. Göğüz'ün yanında bulunmaktadır. Bu

isimden önceden burada bir su değirmeni olduğu anlaşıyor.

Göbüler Aladağı'na göç edildikten sonra eskiden gücirdak kurulumuş. Dörtdivan'ın diğer yaylalarındaki eğlenceler burada da karşımıza çıkmaktadır.

Şu an yaylada ev bulunmasına rağmen Göbüler Aladağı'na hayvancılık için göçen bulunmamaktadır.

Yukarı Yayla'da Kuruçamları denen bir yer vardır. Burada on, on beş kadar çam ağacı bulunur. Bunları kesmek yasaktır. Buradan odun parçası dahi alınmaz.

Göbüler Aladağı ile Çambunarı arasında Keçeliguyusu denen bir kuyu vardır. Suyundan hâlen içilir. Bu kuyu yolun kenarında bulunmaktadır.

SÜLELER-SEYİTALİLER ALADAĞI

(YUKARI YAYLA)

Süleler ve Seyitaliler Aladağı, bu köylerin bir ortak yaylasıdır. İsminden de anlaşılacağı üzere ormanların içerisinde yer alır. İki köyün yaylası durumundadır. Bu yayla Süleler ve Seyitaliler'e Köyü'ne 16-17 km, Dörtdivan'a ise 22 km mesafededir. Yaylaya eskiden tamamen göçüldüğü hâlde günümüzde göçen pek bulunmamaktadır.

Dörtdivan'ın diğer yaylalarına olduğu gibi bu yaylaya da öküz arabalarıyla göçülürmüş. Uç köy (Süleler, Seyitaliler, Yalacık) beraber göçerlermiş. Yine köylere beraber dönerlermiş.

Yayla Çampınar bölgesinde bulunmaktadır. Etrafında Çatmaca, Düz, Buzağlık, Tahtalık, Gökçealan, Alayan, Yellice, Şankaya gibi mevkiler ve kayalıklar vardır. Süleler Alada-

ğında Şan Kayası ve Yurt Kayası denen isimleriyle dikkat çeken kayalar yer almaktadır. Bu kayalar yaylanın Çamlıdere tarafında bulunmaktadır. Yaylanın Ayıalanı denen mevkisinde çok fazla ayı görüldüğü söylenmektedir. Burada sulak alanlar da vardır.

Burada "Kırktaş" diye soğuksu kaynakları bulunmaktadır. Rivayete göre buradan kırk tane

taş alınmak istenmiş fakat suyun soğukluğundan ötürü alınamamıştır. Bu sebeple suyun adı "Kırktaş" olarak kalmıştır. Kenerli Kuyusu denen kuyudan önceden su içilirmiş. Yaylanın Süleler kısmında Sandıç Buarı bulunmaktadır.

Yaylada Erenler diye anılan yerde eski bir yerleşim yeri ve onun kalıntıları bulunmaktadır. Dolayısıyla yaylanın kadim bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Burada önceden Cuma namazları kılınmış. Yaylaya göç edildiğinde önceden burada gıcırdağlar kurulmuş ve kızlar da hot deynek

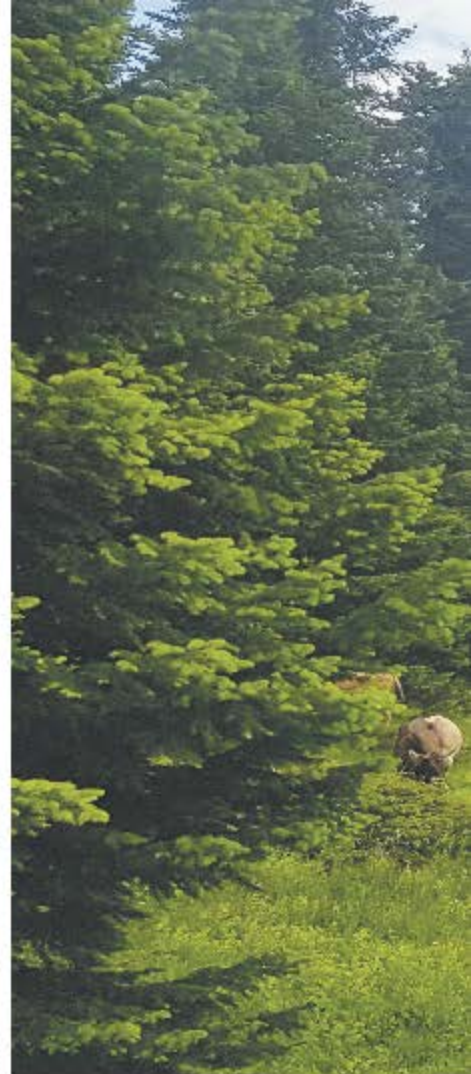
oynarlarmış.

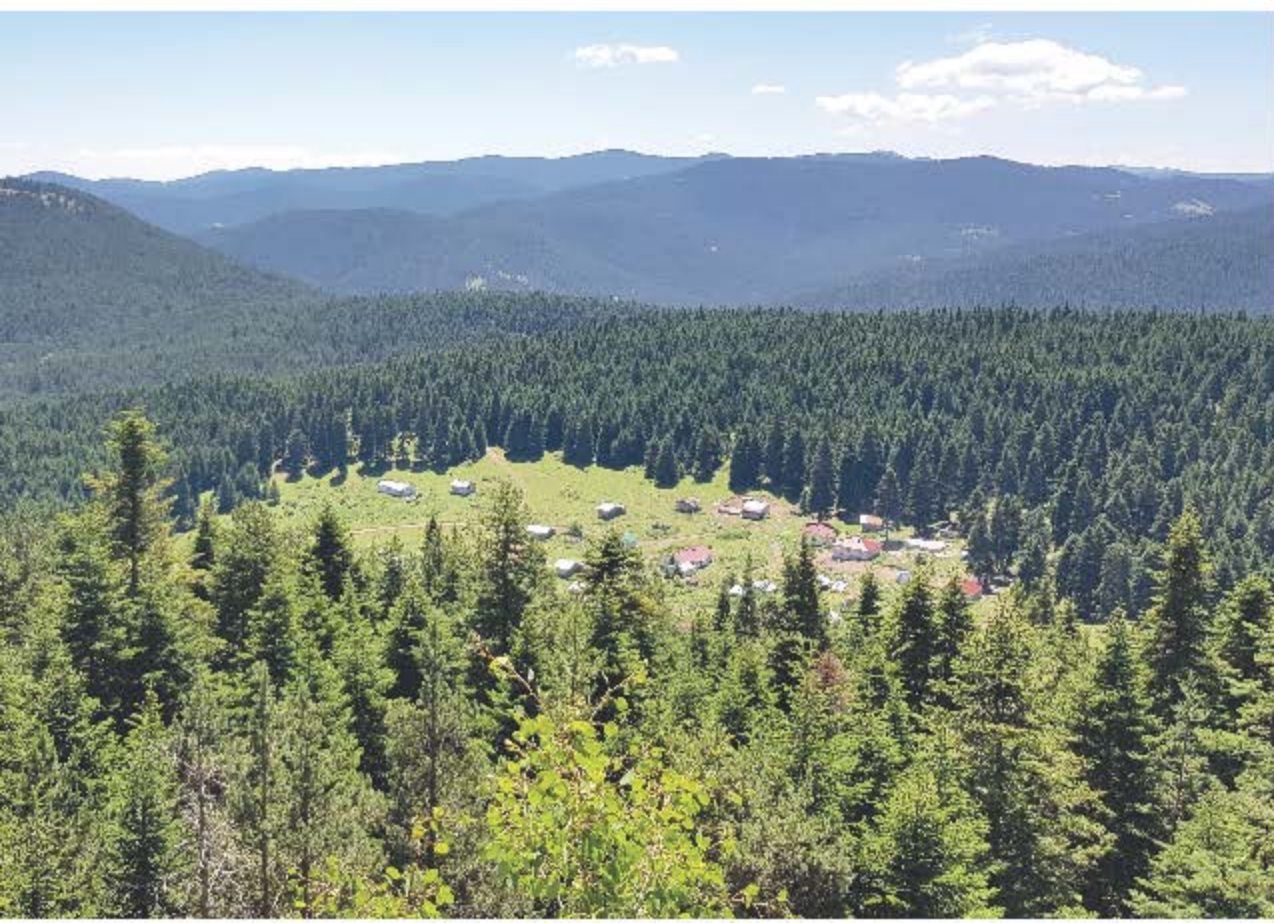
Aladağ'ın yakınlarında Ayıalanı denilen bir mevki vardır. Burada soğuk su kaynakları bulunmaktadır. Burada "Keltepe" veya "Kelkaya" denen tepe Gere de ve Dörtdivan'ın tamamı görülecek şekilde yüksektir. Buraya herhangi bir ulaşım vasıtasıyla çıkılmamaktadır. Yaya olarak gidilmektedir. Yine burada Nöhören adında içinden iki akarsuyun geçtiği bir mesire alanı vardır. Burası çayırılık bir yerdir. Burası Yalacık, Süleler ve Seyitaliler'in ortak alanıdır.

Süleler Aladağı ormanların içerisinde bulu-

nan ve doğal su kaynaklarıyla dikkat çeken bir yayladır. Yaylada yetmiş beş kadar hane bulunmaktadır.

Burada yayla zamanı eskiden hot deynek, horak, gıcırda, met gibi oyunlarla çeşitli eğlenceler olurmuş. Çocuklar yayla zamanı yağmur duasına çıkarmış. Evlerden toplanan malzemeye gözleme yapılmış. Yapılan gözleme yayladaki insanlarda dağıtılmış. Yine "gaymı" denen kağnılar yapılır ve bunlar ram-pa aşağı sürülürmüş. Yörede Beddem denen büyük ateşler yakılır, bunun etrafında sohbet edilir ve ateşin üzerinden atlanır.

YALACIK ALADAĞI

(YALACIK KÖYÜ)

Dörtdivan'ın Yalacık Köyü'nün, Aşağı Yayla ve Yukarı Yayla olmak üzere iki yaylası vardır. Bu yaylalardan Yukarı Yayla, Yalacık Aladağı olarak da bilinir. Çampınar bölgesinde yer almaktadır. Çampınar bölgesinde Yalacık'tan başka olarak Çavuşlar Mahallesi, Ömerpaşalar, Kurucaköy, Süleler, Seyitaliler ve Kadılar Mahallesi'nin yaylaları yer almaktadır. Ayrıca burada Yeniçağa'nın Kuldun Yaylası da bulunur.

Koroğlu Tepesi'ne yakın bir yayladır. Bilindiği gibi Dörtdivan'da, Aladağ diye özellikle ormanların içerisinde kalan yaylalara denir.

Yalacık Aladağı ve bu yaylaya yakın diğer yaylalar hakkında Halil İbrahim Yaman şu bilgileri vermektedir:

"Yalacık Köyü'ne yakın mesafede ormansız Aşağı Yaylaları var olduğu gibi; ayrıca uzakta Aladağ'da, Koroğlu Tepesi'ne (Kayasma) yakın ormanın içinde Yukarı Yaylaları da vardır. Bu Yalacık, Süleler ve Seyitaliler köyleri için yayla deyince asıl akla gelen, bu Yukarı Yaylalardır. Bu yaylalar, Kurucaköy Yaylası'ndan sonra güney istikametindedir ve bu yaylanın ortasından geçen yolla ulaşılr. Ku-

rucaköy Yaylası'ndan sonra orman içindeki vadide düzde Yalacık Yukarı Yaylası, onun da güneybatısında yine orman içinde yakın bir mesafede yamaçta Süleler ve Seyitaliler Yukarı Yaylası yer alır. Dörtdivan'dan gelip Yalacık Köyü'nden geçen yoldan sapmadan giderek bu yaylalara ulaşırsınız." (Halil İbrahim Yaman)

Halil İbrahim Yaman, "Yukarı Yaylamız için, oradan esinlenerek yazdığım 'Çoban' isimli şiirim de vardır." diyerek bu yayla için yazdığı şu şiirini bizimle paylaşmıştır:

ÇOBAN

Güneş kaybolurken,
Tepelerin ardından,
Önde sürü, arkada çoban,
İnıyorlar ağır ağır,

Karşıkı ormandan.
Yalnız çingirak sesleri var,
Arasında çam ağaçlarının.
Bazen kınlan bir çalı,

Çağlayan bir küçük pınar,
Yorgunluğuna musiki, çobanın.
Yayla uzak değil,
Yakın hemen.

Görünüyor bacaları.
Sesleniyor dereden,
Fidan boylu bacılan.
Güneş iyice kayboldu ya,

Sürü yayılıyor yaylaya.
Bağınlar, meleşmeler,
Bir telaş çöküyor ovaya.
Ortalık sanki mahşer...

Gariplik sanyor çobanı,
Biterken böylece bir gün.
Alıyor eline kavalı...
Böylesini duymadı daha,

Yayla yayla olalı...
Az sonra evinde,
Ocakta iki kütük,
Alev alev yanıyor.

Köşede garip çoban,
Yemeğini banıyor.
Bu sırada ağılda,
Ayşelerle Fatmalar,

Sağarken ak koyunun sütünü,
Bakın nasıl bildiriyorlar,
Garip çobana şükürünü:
Helal ola, hoş ola,

Ye iç ey çoban, doya doyal
Sen yazarsın türkümüzü,
Sen söylersin öykümüzü,
Dağ dağ, ova ova Anadolu'ya!

Halil İbrahim Yaman

ÇAMPINAR YAYLASI

(SÜLELER ve YALACIK KÖYLERİ)

Çampınar Yaylası Dörtdivan'ın Süleler ve Yalacık köylerinin yaylasıdır. Köylere 12-13, Dörtdivan'a ise 15 km mesafededir. Yaylada günümüzde bir iki göç dışında göç olmamaktadır. Yaylada altı, yedi hâne bulunmaktadır. Uzun yıllardan beri göç olmadığı için yayla şu an mandıra durumunda kalmıştır. Eskiden burada yaz ve kış duran hâneler

bulunmaktaymış. Su ihtiyacı yaylanın içinden geçen bir dere den karşılanırken zaman içerisinde kuyulardan da su temin edilmeye başlanmış. Yaylanın bitki örtüsü çeşitli ve zengindir. Ayı, kurt, domuz, geyik vb. yaban hayvanları açısından Çampınar Yaylası dikkat çeken bir zenginliğe sahiptir. Yaylanın adı daha başka yaylaları da içine alan bir mevki

adı olarak da kullanılmaktadır.

Çampınar ve Yalacık Yaylaları'na neden cumartesi günü göçülmez?

Dörtdivan'ın Süleler ve Yalacık köylerinin yaylası olan Çampınar Yaylası'na köylüler cumartesi günleri göçmezlermiş. Bugünde yaylaya göçülürse çocuklarının kaybolacağına inanırlarmış. Bu da önceden yaşanan

şu hikâyeye dayanmaktadır:

Süleler ve Yalacık köylerinin halkı, bir cumartesi günü yaylaya göçerken çocuklardan biri kaybolmuş. Çocuk üç-dört gün bulunamamış. En son bulunduğu köylüler ona nasıl ve nerede bulunduğu, ne yiyip ne içtiğini sormuşlar. Çocuk da bir dedeyle beraber kaldığını, onunla uyduğunu, bu şekilde dayandığını söylemiş. "Benim yanımda dedem vardı!" demiş. Buna benzer bir hadise de bir kız çocuğunun başına gelmiş. Bu kız çocuğu da bir cumartesi günü yaylaya göç edilirken kaybolmuş. Köylüler üç dört gün

onu da aramışlar ve sonunda bulmuşlar. Aynı soruları ona da sorduklarında benzer cevabı almışlar. Yaşanan bu iki hadise de Süleler ile Yalacık yaylaları arasında cereyan etmiş. Bu hadiselerden sonra Sülelerliler ve Yalacıklılar, cumartesi günleri Çampınar ve Yalacık Yaylalarına göçmemeye başlamışlar.

Pabuç hikâyesi

Dörtdivan'ın Çampınar Yaylası'nda "Kuru" lakaplı bir amcamız hayvanlarını güdermiş. Bir akşam pabuçlarını pınara bırakmış. Yay-

lada hayvanlarını otlatan bir başka birisi de onun pabuçlarını almış. Kuru lakaplı amca, sabah kalkıp da pınara geldiğinde pabuçlarını görememiş. Tabii bir ikincisi de olmadığı için kara kara düşünmeye başlamış. O sırada kendi pabuçlarını gizlice alan adamın danasını görmüş. Tabii o kişinin pabuçlarını aldığından haberi yokmuş. Gitmiş, adamın danasını kesmiş. Etini de görmüş. Dananın derisinden kendisine pabuç yapmış. Pabuçları aşırı da Kuru, kendisinin bunları aşırığını biliyor da ondan kendi danasını kesti zannediyormuş.

146

GÜCÜKLER YAYLASI

Gücükler Yaylası, Markuşa Çayı'nın devamında ve Karaçayır Yaylası'ndan hemen sonragelir. Gücükler Yaylası Dörtdivan merkeze 25, Gücükler Köyü'ne 30 km'dir. Yaylanın aşağı kısımlarında Göynükören Yaylası bulunmaktadır. Yaylada hâlen geleneksel yayla evleri görülmektedir ve burada hayvancılıkla uğraşan aileler vardır.

Bu yaylaya Yongalı Deresi de akmaktadır. Markuşa ve Yongalı Dereleri, Gücükler Yaylası'nda birleşmektedir. Burada Keştepe, Zöverlik, Yaşçataş gibi tepeler bulunmaktadır. Veranlık diye adlandırılan yerin eski Roma yerleşim yerlerinden birisi olduğu anlaşılmaktadır. Yine Yongalı Deresi'nin hemen üst yanında Yazılıtaş denen bir taş da buradaki

eski yerleşimlere işaret etmektedir. Keştepe'nin hemen yanında bulunan Kale, eski bir kale kalıntısını andırdığı için bu adı almıştır. Yine Keştepe'de eski mezarlar bulunmaktadır. Bu da yayladaki eski yerleşim mevkileri bulunduğunu göstermektedir.

149

150

DELLER YAYLASI

(EKİNLİ YAYLA)

(KARGIBAYRAMLAR-DEVECİLER MAHALLESİ)

Dörtdivan'ın en kadim yaylalarından birisi Deller Yaylası'dır. Bir diğer adı Ekinli Yayla'dır. Etrafını kaplayan geniş düzlükler ekili dikili araziler olduğundan yayla bu adla da bilinmektedir. Bu araziler devlete ait olmakla beraber kadimden beri Deller Yaylası'na yerleşenler tarafından burası ekilmektedir.

Bu yayla Kargıbayramlar ve Deveciler Mahallerinin yaylasıdır. Dolayısıyla yaylaya iki köy göç etmektedir. Yayla her iki köye de 13 km mesafede bulunur. Yaylada hâlen belli ölçüde yerleşim vardır. Bazı yapılar harap durumdadır. Yaylanın hemen aşağısında ekili ve dikili geniş tarım alanları uzanmaktadır. Yaylada

hane sayısı oldukça fazladır fakat günümüzde buraya göçenler on beş hane kadardır. Onlar kışın da orada dururlar. Yaylanın Deller denilen bir mevki bulunur. Ekinli Yayla'nın yakınlarında Akçabeyler ve Yayalar Yaylaları yer alır. Yine burada Çamlar diye bir mevki bulunmaktadır. Yaylada bir tane çeşme vardır.

Yaylada önceden Kargıbayramlar halkından özellikle kış aylarında bile otuz hane burada kışlar ve burada kalırmış. Bu durum özellikle doksanlı yılların başına kadar devam etmiş. Bundan sonra özellikle keçi davarlarının elden çıkarılmasıyla Deller Yaylası'nda ikamet

eden Kargıbayramlılar köylerine dönmüşler. Yine de bu köyden, yaz aylarında Deller Yaylası'nda kalanlar olmaktadır. Bunlar burada hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Dolayısıyla köyde hayvancılıkla meşgul olanların hemen hepsi Deller Yaylası'na göçmektedir. Deveciler Mahallesi'nden yaylaya günümüzde üç hane göç etmektedir.

Deller Yaylası'nda bir çeşme bulunmaktadır. Bu çeşme yaz aylarında kurduğundan buraya sondaj kurulmuş ve bir depo yapılmış. Yaylada elektrik de vardır. Dolayısıyla Deller Yaylası bir köy görünümündeki yerleşim alanlarından birisi durumundadır.

Deller Yaylası'nın bir tarafı ormanlık alandır. Yaylanın karşısında Çat diye anılan bir mevki bulunur. Burada Dede diye anılan bir yer ve etrafı taşlarla çevrili bir mezar vardır. Yaylanın bir tarafı Güriyin diye bilinir. Bu isim Gerede'ye bağlı Yeşilvadi köyünün eski ismidir. Eskiden burada Yeşilvadi köyünün yaylası bulunmaktaymış. Dolayısıyla mevki adı onlardan kalmış. Yaylanın bir başka tarafında ise Uçucak diye bir başka mevki vardır. Yaylada Torbadağı, Üçpınar Boğazı, Yağcıtaş, Yenikoru, Çakırguzu Deresi, Zadılnkorusu, Kırtıl, Sivrigöynük, Garannukdere gibi mevkiler ve dereler yer almaktadır. Garannukdere'nin suyu yedinci veya sekizinci ayda kesilmektedir. Yine bu yaylada Fındıklı, Gölçük, Gıcırdağlıalan gibi yerler vardır. Gıcırdağlıalan'a eskiden gıcırdağ kurulu ve herkes buraya gıcırdağa birmeye gelirmiş.

Bu yaylada eski zamanlardan kalma bir yer-

leşim alanının var olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bundan Ali Rıza Ünlü de bir vesileyle söz etmektedir. Eskiden buralarda yapılan kazılarda yapı malzemeleri ve insan kemikleri çıktığı söylenmektedir. Bazı mezarlardan hac işareti bulunan taşlar çıkmıştır. Yine bu kazılarda eski yazılarla yazılı taşlar da çıkmıştır. Osmanlı zamanında da burada bir yerleşim alanı olduğu söylenmekte ve bazı yapı harabelerine rast gelindiği ifade edilmektedir. Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede kitabında buradan söz etmekte ve Deller Yaylası'nda da bir eski çeşmenin olduğunu söylemektedir. Ali Rıza Ünlü, bu yayladan şöyle söz etmektedir:

"Dörtdivan'ın Yayalar, Çetiler ve Yusufklar köylerinin müşterek yaylaları ve daha birçok yaylaların da otlatıyeyi olan Deller namile ma'ruf yaylaya gelince: Etrafı hafif bayırlar ve bu bayırlarda pek çok bina-

eserleri mevaüd olup köylülerin yayla evleri buralardadır. Çevresi hafif bayırlarla çevrilmiş olan bu mevki gayetle düz ve geniş ve çayırılık olup çok münbit (verimli) ve binlerce hayvanın otlamasına ve doymasına yetmektedir. Binlerce hayvanın otlamasına ve çiğnemesine rağmen, yine burada ot ve çimen eksik olmaz ve birkaç ay devam eder. Bu çok münbit ve mahsuldar olan mer'anın, vaktile arazi olduğu ve buralarda meskün olan kavimlerin ekip biçtikleri, bugün kalmışları mevcut olan tarla hududlarından anlaşılmaktadır. Mezkûr arazi ekilip biçildiği takdirde iki yüz hanelik bir köyü bol bol idare eder. Bu meranın ortasında eski devre aid bir çeşme mevcut olup bu çeşmenin suyu hem yayla halkına ve hem de hayvanlara yetmektedir. Şimdiye kadar tamir görmemiş çeşmenin başı malum değildir. Burası oldukça önemli bir yerdir."¹

1 Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Osmanlıcadan Akt: Ömer Cevahircioğlu, İstanbul 2000, s. 86.

160

YAYALAR YAYLASI

Yayalar Köyünün tek yaylası vardır. Yaylada 3-4 hane vardır. İki hane buraya göçmektedir. Bunlar burada hayvancılıkla meşgul olurlar. Yaylada su yoktur. Göçün çok az olmasının sebeplerinden birisi bu su sıkıntısıdır.

Yayla, köye 15 km mesafededir. Yayla aşağı yukarı Dörtdivan'a da aynı mesafededir. Yaylaya ait Korudağ ormanı bulunmaktadır. Yaylada Elegan Deresi denen ve suyu yazın kuruyan bir dere vardır. Yayla su ihtiyacını yağmur sularından ve kuyulardan karşıla-

maktadır. Yaylada birkaç kuyu vardır. Eskiden bu yaylada kışlama da yapılmış ve burada herkesin bir kuyusu varmış. Yaylaya göç olmadığı için bunlar zaman içinde kaybolmuş.

Adaköy ve Yayalar yaylaları birbirine oldukça yakındır. Çakıllar denen mevkide eski yerleşim yerleri vardır.

Yayalar Yaylası, büyük ölçüde eski yayla özelliğini kaybetmiş bir hâledir. Dörtdivan'ın yakın yaylalarından birisidir. Deller Yaylası

kısımında anlatılan ekili dikili geniş araziler yine bu yaylanın önü boyunca uzanmaktadır. Ali Rıza Ünlü "Tarih Boyunca Gere de"de Deller Yaylası'nı Yayalar, Çitler ve Yusufklar'ın yaylası olduğunu söylerken muhtemelen burayı kastediyordu.

Yayalar Yaylası'nda definecelerin harap ettiği ve bir zamanlar buz gibi suyundan içilen "Dedebunan" denilen bir pınar bulunmaktaymış.

164

ADAKÖY YAYLASI- AKÇABEYLER YAYLASI

(ADAKÖY-DOĞANCILAR-YAYALAR)

166

Adaköy ve Akçabeyler Yaylaları birbirine oldukça yakındır. Akçabeyler Yaylası aslında birkaç köye ait bir yayladır. Buraya Doğanlılar'dan birkaç hane göç etmektedir. Yayalar'dan ise bir iki hane göç etmektedir. Bu yaylaların hemen yakınında Adaköy Yaylası vardır. Adaköy Yaylası ile Akçabeyler Yaylası'nı bir dere ayırmaktadır.

Yaylaların kuzeyinde Çoban Deresi bulunmaktadır. Batı tarafında ise Karşıdağ denen

bir yer vardır. Doğusunda ise Deller Çayını kalmaktadır. Adaköy Yaylası'na günümüzde hayvancılık maksatlı göçülmemektedir. Daha önceleri yaylaya göçüldüğünde su ihtiyacı yağmur sularından karşılanırmış. Yağmur suları bitince Yozmanlar denen bir kuyudan su alınırırmış.

Adaköy Yaylası'nda iki tane Eren Çamı vardır. Çocuklar göde göde denen bir törenle halktan topladıkları şeyleri bu ağacın altında pi-

şirir, yer ve yağmur duası ederlermiş. Buraya Erenler de denirmiştir.

Adaköy'ün çok eskiden Karaçayır Yaylası tarafında başka bir yaylası daha varmış. Neredeyse bu yaylaya bir asırdır göçen yoktur. Adaköy Yaylası ve Akçabeyler'in özelliği burada bir yerleşim olması durumudur. Burada bir mezarlık olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle yaylaların karşı tarafı bir yerleşim yeri gibi durmaktadır.

168

KURUCAKÖY AŞAĞI YAYLASI ve KURUCAKÖY ALADAĞI

170

Kurucaköy'ün Aşağı Yaylası, Kurucaköy'e 7 km mesafede bulunur. Dörtdivan'a da aşağı yukarı aynı mesafededir. Burada yayla zamanı yaylacılık yapıldığı gibi güz aylarında da güzlerne yapılır. Hatta kışlama da yapılmaktadır. Yayla köye 5-6 km mesafededir.

Yaylada Kirazalanı, Uğla Çayın gibi mevkiler vardır. Yaylanın yakınında ormanlık alan bulunur. Yaylada su sıkıntı vardır. Yaylaya göçen ve burada hayvancılıkla meşgul olan aileler bulunur. Elliye yakın hanenin bulunduğu yaylaya nisan mayıs aylarında sekiz veya on

hane göçmektedir. Bir hane de burada güzlerne ve kışlama yapmaktadır. Yani sonbahar ve kış mevsimlerini burada geçirmektedir.

Kurucaköy'ün bir de Kurucaköy Aladağı diye bilinen yukarı yaylası vardır. Kurucaköy Aladağı, adından da anlaşılacağı gibi ormanların içinde kurulan bir yayladır. Köye 15 km mesafededir. Dörtdivan'a da yaklaşık olarak aynı mesafededir. Yaylaya günümüzde göç edilmemektedir. Yaylanın içinden bir dere akmaktadır. Kurucaköy Aladağı'nın önemli bir özelliği burada Curna camisinin olması-

dır. Eskiden buraya diğer yaylalardan namaz için gelinirmiş. Burada Kirazalanı diye bilinen bir mevki yer almaktadır. Su, su kuyularından temin edilirmiş. Burada dikkat çeken bir durum da bir kilise kalıntısının olmasıdır. Bu da Kurucaköy Aladağı'nın bir zamanlar eski yerleşim yerlerinden birisi olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda burada eski mezarlar da yer almaktadır. Bu mezarların bazılarında haç işaretleri bulunmaktadır. Burada Ayı Tepesi denen bir mevki yer alır.

KILIÇLAR YAYLASI

(AŞAĞI YAYLA) (KILIÇLAR KÖYÜ)

Kılıçlar Köyü'nün Aşağı Yaylası köye 5 km'dir. Yayla, köyle sınır olarak birbirine bitişiktir. Burada evler bulunmaktadır. Yayla, Dörtdivan'ın Göbüler Köyüne de yakındır. Yaylada gölet bulunmaktadır. Burada ağaçlandırmaya yapılmıştır.

Bu yaylada Erenler diye anılan bir yer vardır. Hemen yaylanın üzerinde bulunmaktadır. Buradan ağaç kesilmez. Otuz, kırk adet yaşlı çam ağaçları vardır. Kesilirse bunun insana zarar vereceğine inanılır. Bahar aylarında yaylaya göç edilmektedir. Fakat son zamanlarda yaylaya pek de göçen kalmamıştır. Köyün çok göç vermesi yaylacılığın da bitmesini hazırlamıştır.

Yaylanın sınırları şu şekildedir: Yaylanın doğusunda Ayı Tepesi, Çatak, Göktepe, Teko

mandırası Büyükbozcaarmut, Küçükbozcaarmut mevkileri bulunur. Güneyde ise Arpalık, Kavaklık, İptilli Kolu, Karaköyböğür mevkileri vardır. Yaylanın batısında Basaklıkaya, Sulucaöz mevkileri bulunur. Yaylanın kuzeyinde Erenler diye bilinen bir mevki vardır.

Kılıçlar'ın Aşağı Yaylası'nda yakın bir arazide Boccaarmut (Bozarmut) denen bir mevki bulunmaktadır. Buradaki yapı kalıntılarından burada eskiden bir yaşamın olduğu anlaşılmaktadır. Burada, halk arasında "köfün" denen ve rahat şekil verilebilen taşlara oyulmuş mezarlar vardır. Bunlar ince ve keskin taşlarla örtülmüş durumdadır. Tarih öğretmeni Hasan Hüseyin Keskin'in bize verdiği bilgiye göre buradaki kalıntıların, baskenti Ankara'nın Kazan ilçesi olan Galatlardan kalma

ihtimali vardır.

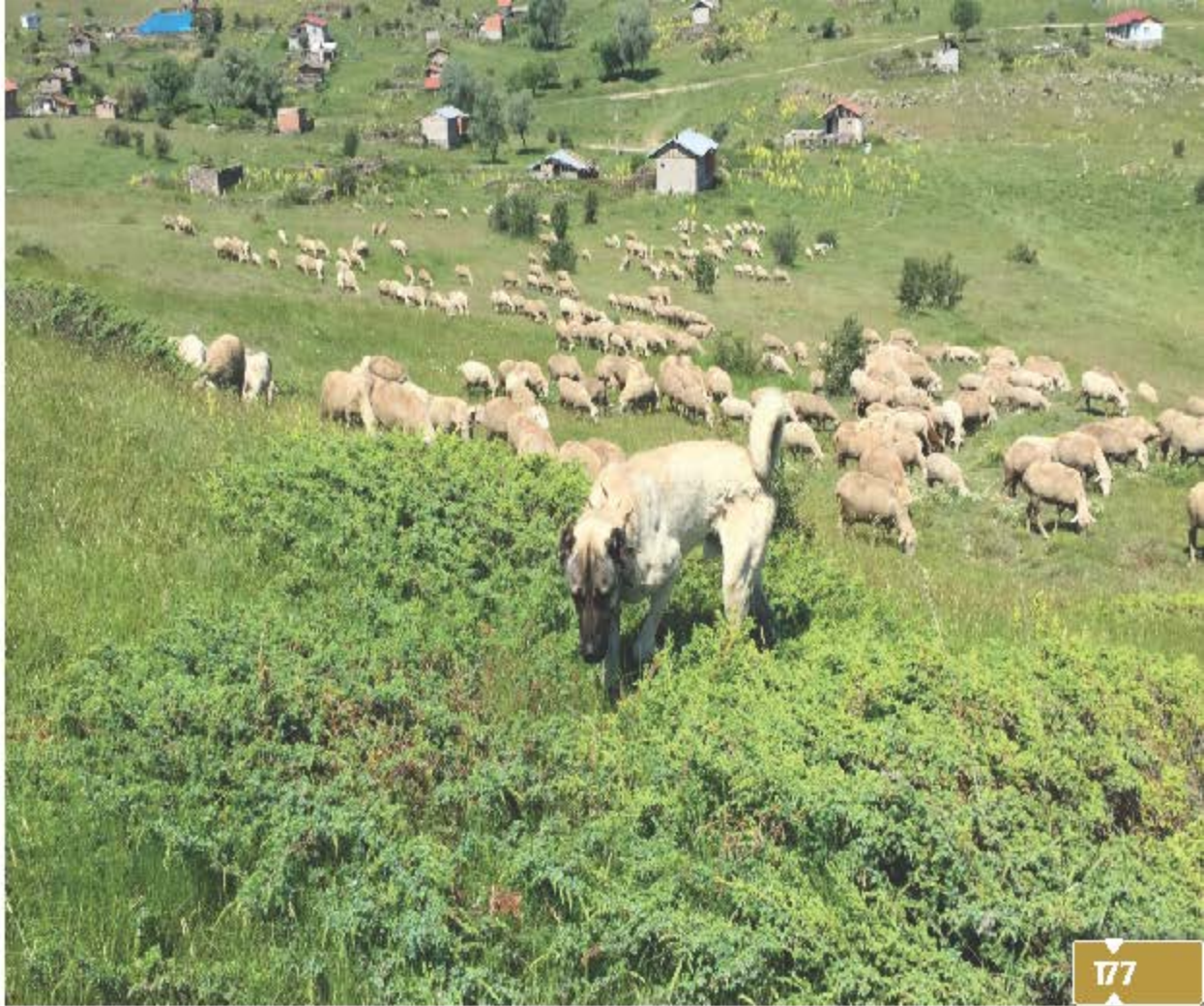
Kılıçlar Aşağı Yaylası su ihtiyacını yirmi civarında kuyudan ve bir göletten karşılamaktadır.

Kılıçlar Aşağı Yaylası'nın otlakıyesi oldukça geniştir ve buralarda kekik, yavşan, yayvan ardiç, meşe, geven gibi bitki örtüsü bulunmaktadır.

Kılıçlar'ın Deller Yaylası'nın ileri kısmında "Dereyol" diye bilinen derenin devamında ve Sivrigöynük'ün alt kısmında bir yaylası daha vardır. Yine Kılıçlar'ın Aladağ bölgesinde terk edilmiş Kılıçlar Aladağı diye bir yaylası daha bulunmaktadır. Fakat burası günümüzde köye uzak olmasından, suyun ve otlak alanının yetersizliğinden göç almamaktadır.

DÜĞER AŞAĞI YAYLASI

(YUKARIDÜĞER-AŞAĞIDÜĞER YAYLASI)

Düğer Yaylası, Aşağıdüğer ve Yukarıdüğer köylerinin ortak yaylası durumundadır. Yukarıdüğer ve Aşağıdüğer Yaylaları birbiriyle hemen hemen bitişiktir. İki yayla arasında bir vadi bulunur. Ortadan bir dere geçer. Her iki yaylada oldukça fazla hane bulunmaktadır. Yaylaların etrafı tamamen ormanlıktır.

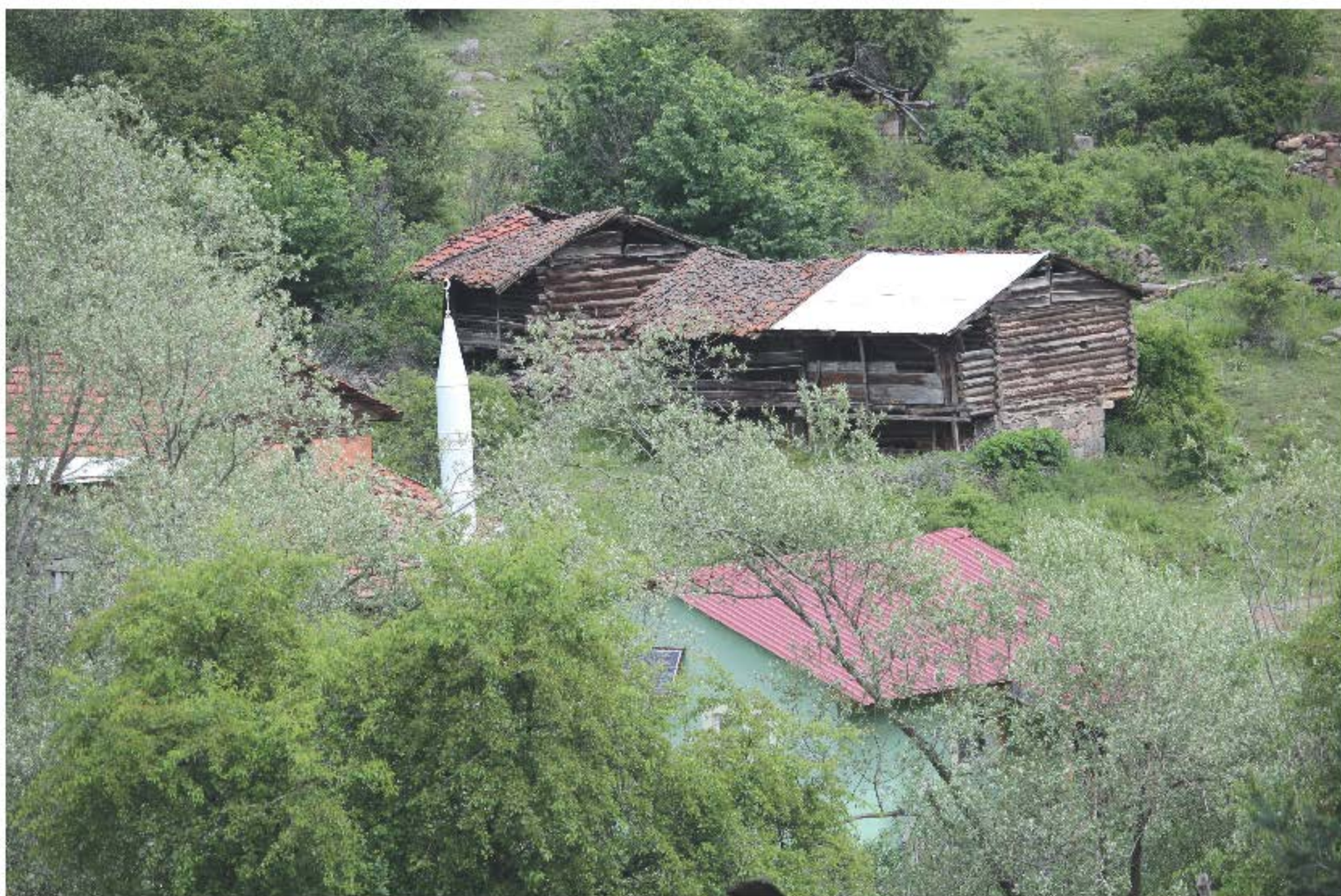
Yayladan günümüzde yazlık olarak istifade edilmektedir. Yaylada yeri yapılar çok fazla olmakla beraber bazı eski yapılar da bulunmaktadır.

Düğer Yaylası'nın etrafı ormanlarla kaplıdır. Bu yaylaların yakınlarında "Eskiev-Köyyeri" denen bir mevki bulunmaktadır. Burada

birçok mezar vardır. Geniş bir mezarlıktır. Halk burasının Hristiyan mezarlığı olduğunu söylemektedir. Burası defineciler tarafından talan edilmiş bir hâldedir. Bundan hareketle burada bir yerleşim yerinin olduğu anlaşılmaktadır.

182

187

DÜĞER ALADAĞI

(YUKARI YAYLA)

(YUKARIDÜĞER-AŞAĞIDÜĞER KÖYLERİ)

Düğer Aladağı, eski yayla evleriyle dikkat çeken bir yayladır. Yayla köye 35-40, Dörtdivan'a ise 45 km'dir. Yaylada göç yoktur. Ormanların içerisindeki bu güzel yayla neredeyse terk edilmiş bir hâldedir ve şu an yaylaya göç eden bulunmamaktadır. Yayladaki eski evlerin bir kısmı göç olmamasından ötürü göçmüş durumdadır.

Dörtdivan'ın Aşağıdüğer ve Yukandüğer Köylerinin bu yaylası Düğer Aladağı olarak bilinmektedir. Yaylanın Aşağıdüğer kısmında ev kalmamıştır. Yayla oldukça yüksekte yer almaktadır. Ayı, geyik, tilki, kurt, tavşan gibi yaban hayvanları bulunmaktadır. Yaylanın yakınlarında bulunan Sachık Kayası

kartalların yuva yaptığı bir yerdir.

Burada da eski yapılar göze çarpmaktadır. Yaylanın suyu kaynak suyudur ve etrafı tamamen ormanlarla kaplıdır. Eskiden buraya göç edilince yayla eğlenceleri olurmuş.

Yaylanın yukarı kısmının 3-4 km yukarısında Hacı Mehmet Konağı denen bir mevki vardır. Burada Hacı Mehmet adında biri hayvanlarını otlatırken kalp krizi geçirip vefat etmiş. Bu sebeple buradaki bu adla anılır olmuş. Yaylanın sol tarafında "Guzugelik" denen bir başka mevki daha vardır. Yaylanın aşağı kısmına yakın bir yerde Çukurçayır denen bir mevki bulunmaktadır. Burası vadi gibidir. Yakınlarında ve 3-4 km yukarılarında Sachık Kayası

bulunmaktadır.

Yukandüğer ve Aşağıdüğer köylerinin yaylası olan bu Düğer Yaylası'nda hayvancılık günümüzde artık büyük ölçüde yapılmamaktadır. Yaylada eski yayla evleri dikkat çekmektedir.

Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede kitabında Düğer Köyü'nde bulunan Hisar Erenlerinden söz eder. Bunlar üç kişidir ve Düğer Köyü'nün yaylasında çamlık bir mevkide bulunurlar. Bunlar Düğer boyunun reislerindendir.¹

Biz Yukandüğer Köyü'nden ve 17. Yüzyıl'da yaşamış Âşık Ahmed'in şiirlerini taradığımızda yayladan köye göçün anlatıldığı bir marzumesinde "Hisar Erenleri"lerinden söz

¹ Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Osmanlıcadan Akt: Ömer Cevahircioğlu, Haz. Adem Çevik, İstanbul 2000, s. 107.

ettiğini fark ettik. Gerede müftüsü Ali Rıza Ünlü'nün Gerede Tarihi'nde anlattığına göre Hisar Erenleri Dörtdivan'ın Düğer Yaylası'nıdadır. Bunlar üç kişidir ve Düğer Köyü'nün yaylasında çamlık bir mevkide bulunurlar. Bunlar Düğer boyunun reislerindendir (Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Osmanlıcadan Akt: Ömer Cevahirioğlu, Haz. Adem Çevik, İstanbul 2000, s. 107). Bu yer şimdi Aşağıdüğerliler arasında "Alan" olarak bilinmektedir.

Âşık Ahmed-i Divânî de bu yaylada meâfun olan bu erenlerden şöyle bahseder:

Hisarlık'da yatan erler
Yücededür hep erenler
Âşık Ahmed'e gel derler
Var mı azık yollar ırakdur

(Ramazan Sarıççek, *Metn-i Sefîne-i Ahmed-i Divânî Şerh-i Defîne-i Emced-i Nev-cüvânî*, Ankara 2014, s. 137)

Âşık Ahmed'in yayladan göçü anlattığı şu manzumesinde de Hisar Erenleri'nden bahsedilmektedir:

Yolumuz döndü kışlaya
Mevlâm suçum bağışlaya
Tağlar ağlar dervişlere
Tağlar göç zamanı geldi

Hisarlığın erenleri
Hâzır olsun himmetleri
Sıbyânlar gonca gülleri
Tağlar göç zamanı geldi

Biz gidicek ağlar mısın
Âşık hâlimden anlar mısın
Gâfillere güler misin
Tağlar göç zamanı geldi

Dünyâ bir yaylaya benzer
Câhiller hayvân olmuş gezer
Ârifler âhiretin düzer
Tağlar göç zamanı geldi

Âşık Ahmed turma ağla
Aşk odına ciger tağla
Son göçümüz âsân eyle
Mevlâm göç zamanı geldi

(Ramazan Sarıççek, *aynı eser*, s. 138-139)

Burada Âşık Ahmed, açık bir şekilde yayla göçünü anlatmaktadır. Dörtdivan'da yayla göçlerinin asırlardan beri devam ettiğini, bunun kadim bir gelenek olarak yaşatıldığını, Orta Asya'dan beri devam eden yaylak-kışlak hayatının burada oldukça hâkim bir kültür meydana getirdiğini hatırlamada yarar var. Dolayısıyla bu şîr yaylacılık geleneğini sahiplenen ve sürdüren bir kültür içinde yaşayan bir zâtin manzumesi olarak okunmalıdır.

SAYIK AŞAĞI YAYLASI

(AŞAĞISAYIK - YUKARISAYIK KÖYLERİ)

Aşağısayık ve Yukarısayık köylerinin bu yaylasının etrafı ormanlarla kaplıdır. Yaylada birkaç hane dışında göç bulunmamaktadır ve yayla evleri harap hâdedir. Yaylanın bir yanı Aşağısayık, bir yanı ise Yukarısayık köylerine aittir. Eskiden mayıs ayının ilk haftası yaylaya çıkılmış. Göç toplu hâlde yapılır, bütün haneler bu göçe katılır ve köyde tek bir hane bile kalmamış.

Yaylaya günümüzde pek göç yoktur. Üç, dört hane göçmektedir. Bunlardan birisi hayvancılıkta meşgul olmaktadır. Eskiden bu yaylaya göç olmadan köylerde anons verilir ve

mayıs ayında iki köy ortak olarak bu yaylaya göç edermiş. Buraya göç edildiğinde takriben bir buçuk ay sonra Aladağ'a göçülürmüş. Bu göçte suyun azlığı da etkili olurmuş. Köylüler "Aladağ'ın otu hayvanı zayıflatır, hayvana bakmaz!" dedikleri hâlde Aşağı Yayla'daki su azlığından buradan göç etmek durumunda kalmışlar.

Bu yaylanın güneyinde Hasanbeyler denen bir mevki vardır. Güneybatı istikametine sulak bir alan olan Sekine, güneyinde ise Alidağ'ın deneni mevkiler bulunmaktadır. Yaylanın batısında ise İnşidibi mevkii vardır.

Doğusunda Eskigelik bulunur. Kuzey taraflarında Gaynaşocağı vardır. Bu yaylada halkın Bürke dediği, üstü kapalı ve birkaç oda büyüklüğünde subiriken bir yer de vardır.

Sayık Aşağı Yaylası'nın 3-4 km yakınında Alayürek Mandırası yer alır. Buramandıraya gidilirken Karaçalı, Mehmetkuyusu, Tilkiyatağı, Örenler, Düztaşlar mevkilerinden geçilir. Şu an buraya göçen yoktur. Otlayan hayvanlar buraya günlük olarak çıkarlar. Burada eskiden yaz kış kalınmış ve burada kışlanmış.

SAYIK ALADAĞI

(ÇUKURCA YAYLASI) / (AŞAĞISAYIK-YUKARISAYIK KÖYLERİ)

Sayık Aladağı, Dörtdivan'ın Aşağısayık ve Yukansayık Köylerinin ortak yaylasıdır. İki köy bu yaylaya beraber göçer. Buraya Çukurca Yaylası da denir. Yaylanın bir camisi vardır. Bu yayla köylere 20 km mesafededir. Dörtdivan'a ise 25-30 km mesafede bulunur. Burada bir zamanlar Koroğlu Yayla Şenlikleri de düzenlenmiştir. Bu yaylanın bir özelliği de buraya özgü kırmızı benekli alabalıkların olmasıdır. Bunlar taşların arasında ve soğuk sularda yaşarlar.

Sayık Aladağı ormanlar içinde yer alan bir yayladır. Etrafındaki sık ormanlık alanlar dik-

kat çeker. Burada çam, köknar, kavak ağaçları yetişir. Burada özellikle bahar aylarında yerden kaynayan berrak sular dikkat çeker. Yine bu yaylada eskiden kuyular varmış. Bunların büyük kısmı zaman için kapanmış ve ortadan kalkmış.

Bu yaylaya gidilmek için Aşağıdüğer ve Yukarıdüğer yaylalarından geçilir. Bu yaylaya Bü-nüş köyünün Gölyaylası da yakındır. Yaylanın yakınında Sorkun Aladağı bulunmaktadır. Yaylanın güneyinde Gölcük bulunmaktadır. Yayla hemen ormanların arasında kurulmuştur. Etrafında özellikle yağmur mevsiminde

coşkun akan akarsular, dereler bulunmaktadır. Yakındaki derenin özellikle kışın suları coşkun akmaktadır. Sayık ve Düğer köylerinin suları bu dereden gelmektedir.

Eski evler genelde yıkık bir hâlededir. Yaylaya göçen çok yoktur. Buraya yazın beş, altı hane kadar göç olur. Yeni yapı çok saktır. 10-15 civarında eski yapı bulunmaktadır. Genel olarak yaylada hayvancılık terk edilmiş durumdadır. Yaylada hayvancılıkla uğraşan iki aile vardır.

Burası iki köyün yaylasıdır. Aşağısayık ve Yukansayık Köyleri buraya bir zamanlar müş-

terek olarak göçmüşler. Bu iki köyün yaylasının arasında bir kuru dere vardır. O sınırdır. Yukarı kısım Yukansayık'ın, aşağısı Aşağısayık'ın yaylasıdır. Yaylanın yukarısında "Karadere" denilen yabani hayvanların çok bulunduğu bir yer vardır. İlerisinde "Yeniyayla" vardır. Yeniyayla'dan sonra ormanlık alan yoktur. Daha ileride Köroğlu Tepesi vardır. Yeniyayla'nın doğu istikametinde "Çukurçayır" denen bir mevki vardır. Sayık Aladağı'nın hemen üstünde "Karatepe" bulunur. Kuzey istikametinde Gırgakapı vardır. Buradan Aşağıdöğer Yaylası'na inmeden Gayarlı denen mevki daha vardır. Yaylanın köy tarafında Kızılınış denilen bir mevki daha bulunmaktadır.

Sayık Aladağı halk arasında Köroğlu'nun gezdiği yerler olarak ifade edilir. Burada

Atçörteni denen bir çörten vardır. Burada Köroğlu'nun atının üstünden inmeden su içtiği ifade edilir.

Sayık Aladağı'nda eskiden horak oyunu, met gibi oyunlar oynanmış. Horak oyununu özellikle bayanlar oynarmış. Salıncaklar ve gırgalar (gırcdak) kurulmuş. Özellikle genç kızlar için salıngaçlar (salıncaklar) kurulmuş. Yine kağı denilen ve ağaçtan yapılan gençlerin yokuş aşağı indikleri arabalar yapılmış. Yine aşık ve misket oyunu da oynanan diğer oyunlardandır.

Eskiden yayladan eşek, katır, at gibi binek hayvanlarla pazara inilir; yaylada üretilen ürünler satılmış. Özellikle tiftik pazar ürünlerinin fiyatını belirleyen bir değer deymiş.

7 Haziran 1982'de Döldöl Mevlüt'ü Sayık

Yaylası'ndaki şenlikte Prof. Dr. Faruk Sürner bir saat kadar dinlemiştir ve onun hakkında şunları söylemiştir: "Bu şaire dikkat edin. Bunca şair dinledim. Dede Korkut üslubunda sözler söyleyenini ilk defa görüyorum."

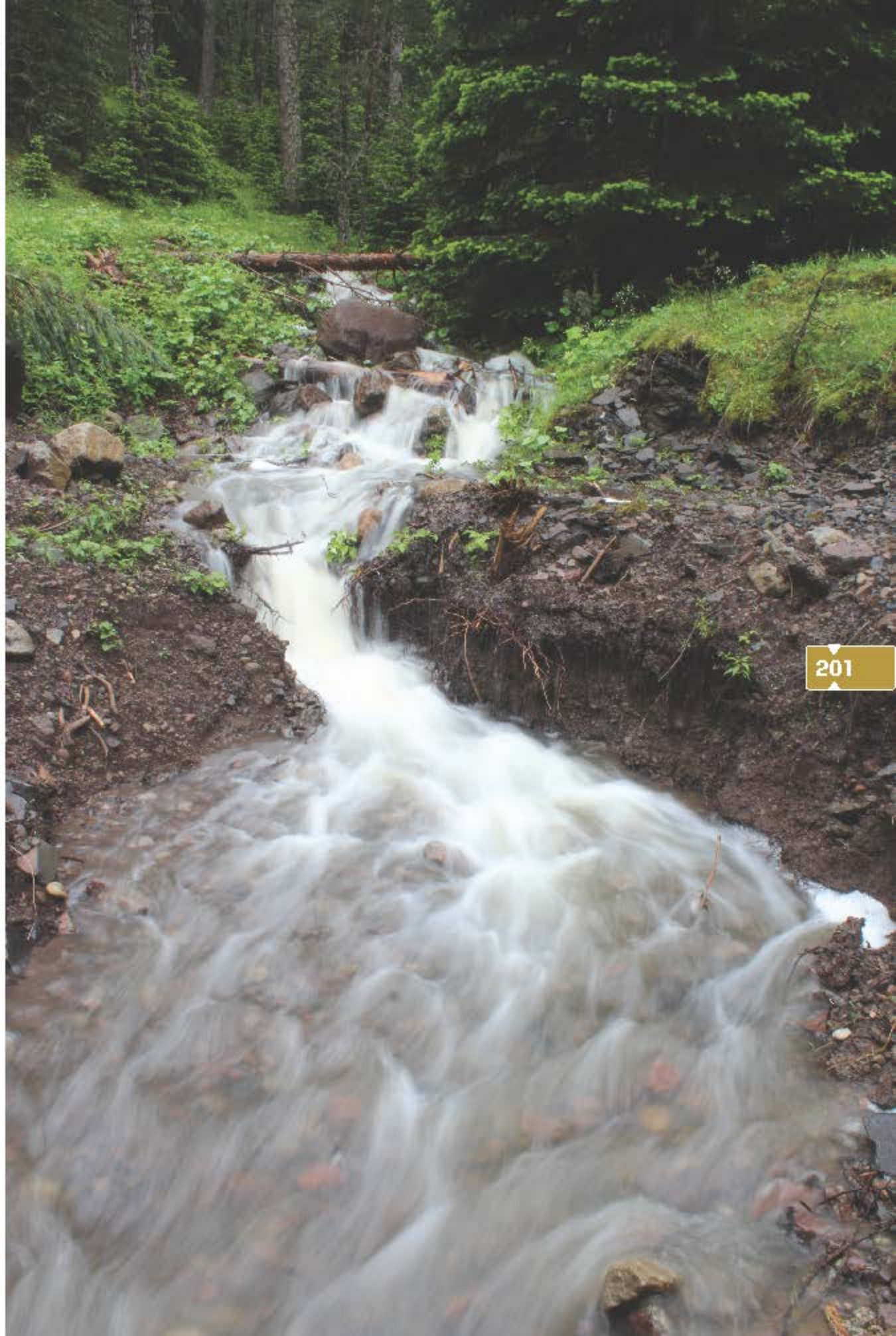
Daha sonraki bir yılda Sayık Köyü Yaylası'nda düzenlenen Köroğlu Şenliğine niye gelmediğini soran Aşık Ali Çatak'a Döldöl Mevlüt şu cevabı verir:

"Gamı hasaveti guymayınca
Sizün geldüünüzü duymayınca
Ben ne biliyin
Gocasız garıdan çocuk olur mu? Olmaz.
Ayrarı döv döv yağ çıkar mı? Çıkamaz.
Benim de habarım olmayınca olmaz."¹

1 Nail Tan, "Bolu İli Halk Edebiyatının Kaynaklarından Dörtdivanlı Döldöl Mevlüt", DİVANKAV Bülteni, S. 6, Haziran 2003, s. 18-19.

200

206

BÜNÜŞ YAYLASI

(GÖL YAYLA)

(AŞAĞI YAYLA)

Bünüş Köyü'nün bu yaylası ismini hemen yanında bulunan ve Sorkun Köyü'nün Aşağı Yaylası'yla arasında bulunan gölden almaktadır. Bu yaylaya "Aşağı Yayla" da denilmektedir. Yaylaya yerleşenler ve hayvancılıkla meşgul olan aileler vardır. Dört-

divan'ın yakın yaylalarından birisidir. Dörtdivan'a 15 km mesafededir. Doğusunda Sorkun Yaylası, kuzeyinde Mesarlığın-gafa diye anılan bir mevki vardır. Burada eskiden mezarlık varmış. Yaylaların batısında Güzürtaltı diye anılan bir mevki daha vardır.

Güneyde Çakırçı mevki bulunur. Eskiden bu yaylaya göçünce hemen gırga kurulmuş. Yine burada hot değnek oyunu ve met oyunları oynanmış.

Yaylada eskiden bir yaşamın olduğu anlaşılmaktadır. Bünüş Göl Yayla'nın yakınlarında bulunan

Çakırçı'nda bir kilise harabesi vardır. Burada yine mezarlar yer almaktadır. Bütün bunlar Göl Yayla ve civarının Dörtdivan'ın kadim yerleşim yerlerinden birisi olduğunu göstermektedir.

AKTAŞ YAYLASI

(BÜNÜŞ ALADAĞI) (BÜNÜŞ KÖYÜ)

Bünüş Köyü'nün yukarı yaylası olan Aktaş Yaylası, ismini etrafını çevreleyen kayalardan almaktadır. Bu kayaların kadim yerleşim yerleri olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim yayla evlerinin yapıldığı kayalıktan hemen dibinde bir mağara bulunmaktadır. Bu mağaranın hemen üst yanında yöreme denilen ve ayıların hayvanlara saldırmasına müsait bir yer vardır. Çobanlar, ayılar hayvanlara saldır-

masın diye buraya köpek bağlarırmış.

Aktaş Yaylası'nda şimdilerde göç bulunmamaktadır. Bir ekonomik uğraş olarak öne çıkan hayvancılığın terke edilmesi Aktaş Yaylası gibi güzelliğiyle göz kamaştıran bir yaylanın bile terk edilmesine yol açmıştır.

Aktaş Yaylası'nda eski yayla evleri dikkat çekmektedir. Ancak bunların önemli kısmı artık buraya göç olmaması nedeniyle yıkıl-

maya yüz tutmuş durumdadır. Yaylanın içinden geçen dere bahar aylarında temizliği ve suyunun lezzetiyle dikkat çekmektedir. Yaylanın güney yönünde geniş ormanlık alanlar ve Dörtdivan'ın diğer yaylaları bulunmaktadır.

Yaylanın hemen alt yanında "Aktaş Boğazı" denen bir mevki yer almaktadır. Bu boğaza Körük Boğazı da denir. Bozuk havada bu

mevkiden sis yukarıya doğru gelir. Adeta bir körüğün ağzından duman çıkmasına benzer. İkinci adını bu boğaz buradan almaktadır. Bu boğaz için "Aktaş Boğazı adamı yorar." denilmiştir.

Bu yayla Cemaller Köyü'nün Hokhok Yaylası'na oldukça yakındır. İki yayla arasında "Karlıkaya" denilen bir mevki yer almaktadır. Buranın arkasında da Görgeli denilen ve Hokhok Yaylası'yla Aktaş Yaylası arasında kalan bir mevki daha bulunmaktadır.

Yaylanın en üstünde Çoban Kayası denen bir mevki vardır. Buradan Dörtdivan net bir şekilde görülmektedir. Fengere Kayası ve Kılıç Kayası denen kayalar da bu yaylada yer

almaktadır.

Yaylanın Tahtalıpınar ve Çatalçörteni denen suları bulunmaktadır. Tahtalıpınar'ın suyu oldukça soğuktur.

Aktaş Yaylası'na önceden ilk olarak öküzler göç edermiş. Bu hayvanlar daha önemli görüldüğünden taze otları onlar yesin diye böyle bir uygulamaya gidilmiş. Burada otlayan öküzler ya nöbetle beklenirmiş ya da köy halkından ücret karşılığı birisi tutulmuş. Daha sonra diğer sürüler gelirmiş.

Bu yaylada Dedelerevi denen bir yer bulunmaktadır. Burada yağmurlu havada koyun ve keçi sürüleri bannırmış. Yaylanın yukarısında Topalalanı denen bir mevki daha bulun-

maktadır. Buradan Kıbrısçık yaylasına gidilir. Eskiden temmuz ayı gibi köyde ot işleri bitince köyün gençleri Aktaş'a topluca giderlermiş. Aladağingafa denen mevkiye gelince gelişlerini haber vermek için herkes bineğinin sırtında havaya silah atmış. Böylece yaylada olanlara geldiklerini haber verirlermiş. Yayladakiler de buyurun gelin anlamında köyden gelenlere karşılık verirmiş. Özellikle yayladakiler için çok sevinçli bir ortam oluşmuş.

Yaylaya göç edince yayladaki gençler gırgı kurarmış. Ağaç gıcırdasın diye çakılan yere kömür dökülürmüş.

214

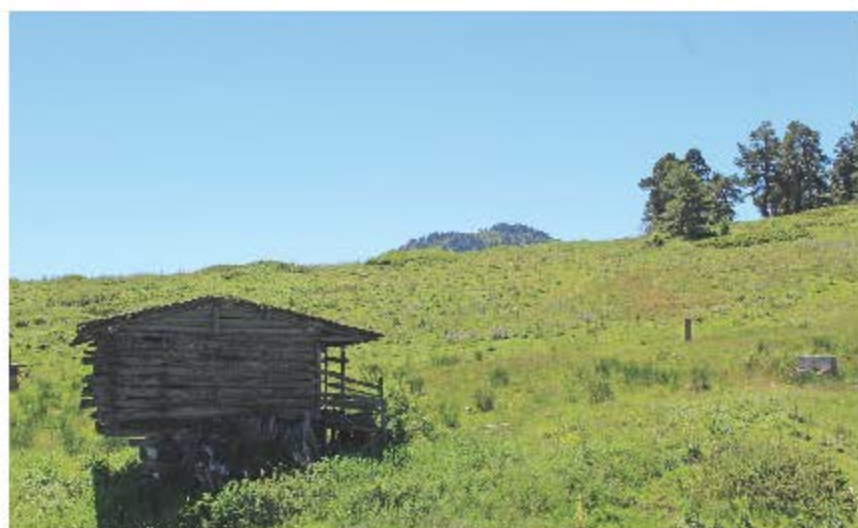

218

SORKUN AŞAĞI YAYLASI

(SORKUN KÖYÜ)

Sorkun Aşağı Yaylası, Bünüş-Göl Yaylası'nın hemen yakınında, gölün karşı tarafında yer almaktadır. Sorkun köyüne 7-8 km mesafede bulunur. Gölün bir tarafında Bünüş, diğer tarafında Sorkun'a ait bu yaylalar bulunur. Bu

yaylada genel olarak yeni yapılar yer almaktadır. Bu yaylaya yayla zamanı göçler olmaktadır. Yaylaya göç eden yedi haneden üç dört tanesi hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Yaylada kışlama ve güzleme yapılmamaktadır.

Bu yaylada Yolçatı ve Karaçayır adında mevkiler bulunur. Yoğlanüstü diye bir yer de yine bu yayladadır. Yaylada su kuyulardan karşılanmıştır. Şimdi yenilerde Bıçkı Yaylası'ndan bu yaylaya su getirilmiştir.

BIÇKI YAYLASI

(SORKUN KÖYÜ)

Biçki Yaylası, Dörtdivan'ın Sorkun Köyü'nün yaylasıdır. Yayla köye 27, Dörtdivan'a yaklaşık 35 km mesafededir. Yayla, ismini eskiden burada bir biçki atölyesi kuran bir dededen almaktadır. Bu kişi burada tomruk biçiyormuş. Bu kişi öldüğünde buraya defnedilmiş. Onun yaylayı koruduğuna inanılmaktadır. Yayla, Sorkun Köyü'ne ait Sorkun Aladağı

Yaylası'nın hemen aşağısında yer almaktadır. Yayladaki evler eski geleneksel yayla evleridir. Fakat burada yerleşim yoktur. Bir kısım yayla evleri yıkılmıştır. Yaylanın hemen içerisinde bir akarsu vardır. Dere, Biçki Deresi olarak bilinir. Derenin her iki tarafında da evler yer almaktadır. Hemen üst tarafında ise güzelliğiyle insanı büyüleyen bir şelale yer

almaktadır.

Biçki Yaylası'nın yakınında Bünüş Aladağı diye de bilinen Aktaş Yaylası bulunur. Bu Aktaş Yaylası tarafında yaylanın Çayırklar diye bilinen bir mevki yer almaktadır. Yine burada Yapraklı ve Kuzupınarı mevkileri yer alır. Yaylanın içme suyu doğal ve temiz Biçki Deresi'nden karşılanmaktadır. Biçki Yaylası ile

Sorkun Aladağı arasında kalan bir yer Sorkunlular tarafından Mağrı Deresi diye bilinmektedir. Yaylanın Aktaş tarafında Dedeler diye anılan bir yer bulunmaktadır. Burada bir kaya ve kayada da mağara bulunur. Yine Aktaş Yaylası taraflarında Bakacak Kayası denen bir kaya daha yer almaktadır.

Önceleri yayla yoğun göç aldığı hâlde şimdilerde Bıçkı Yaylası göç almamaktadır. Bıçkı Yaylası'nın hemen altında bulunan dere de doğal alabalıklar yaşamaktadır.

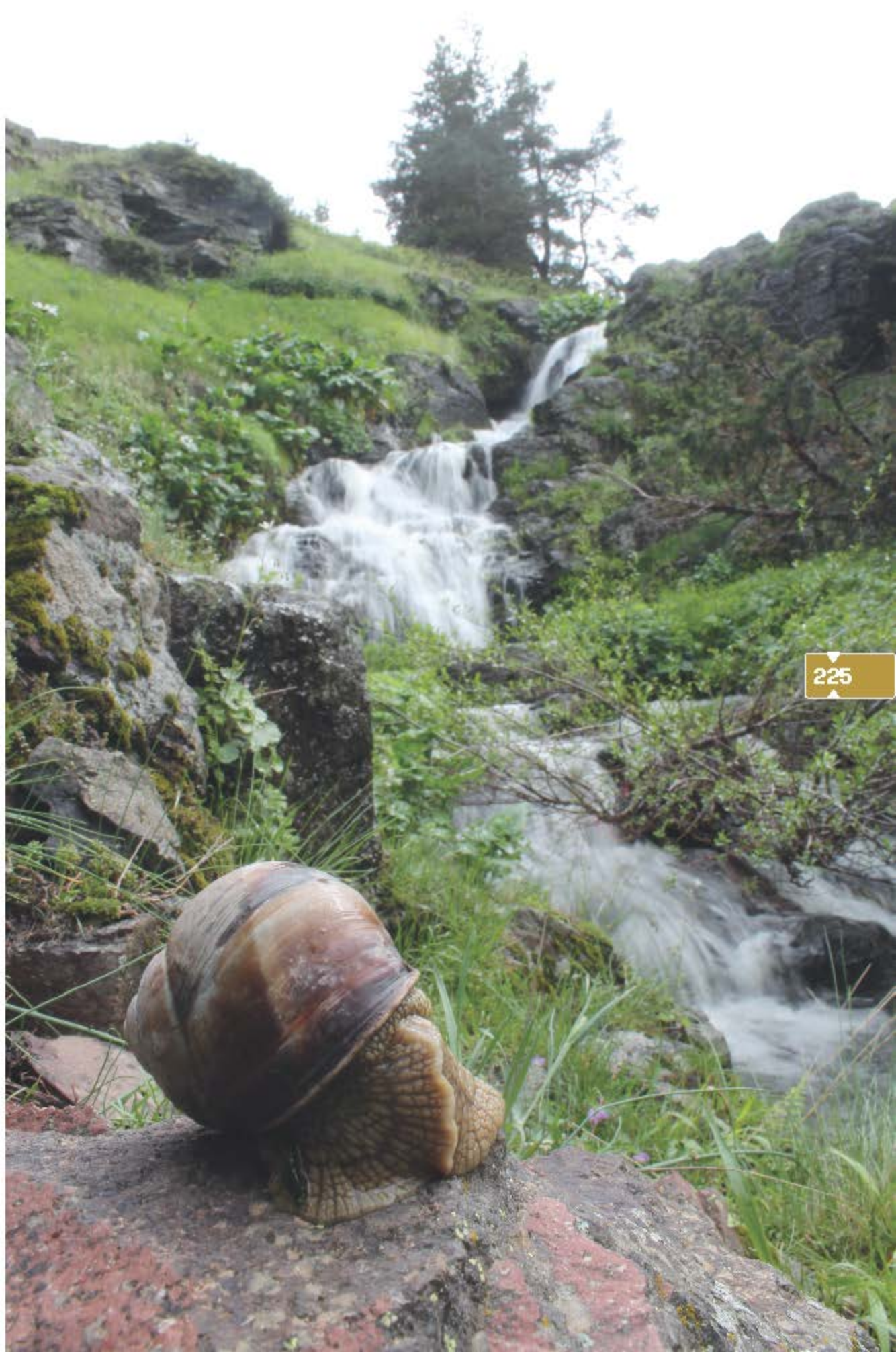
Aladağlar tarafında, Bıçkı Yaylası'nda Dikenci Dede ismi verilen bir mezar vardır.

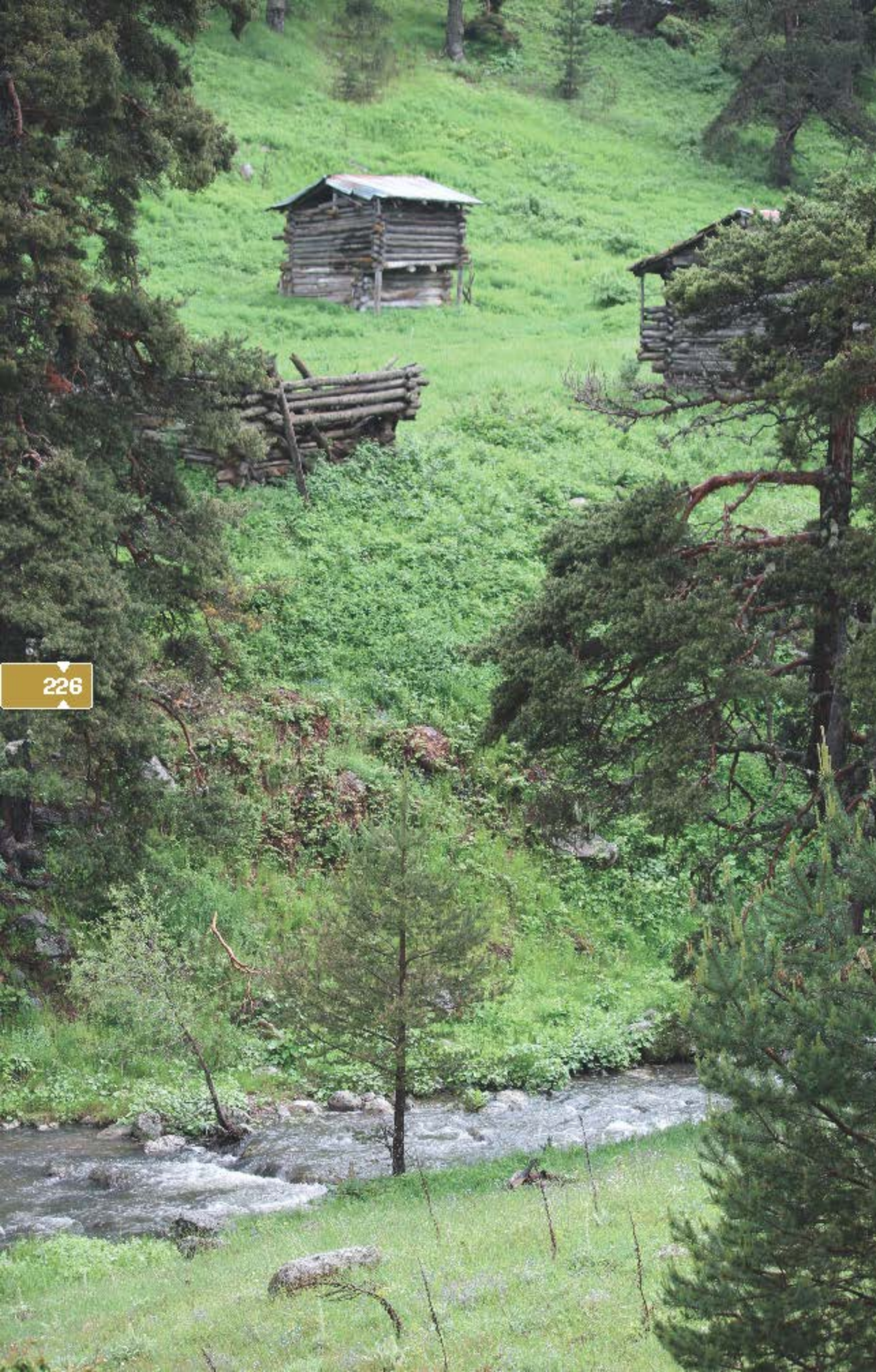
Böyle isimlendirilmesinin sebebi Bıçkı Yaylası'nda çok diken olmasıdır. Dörtdivan'a bağlı Sorkun Köyü'nde yapılan derlemeye göre Sorkun sakinlerinden bir dede yaz kış Aladağ'da kalmış. En son olarak da orada ölmüş. Bu dede orada bir dereye su çarklı bir bıçkı kurmuş. Dede burada sürekli kereste biçirmiş. Daima Aladağ'da dururmuş. Öldüğünde onu yaylaya gömmek zorunda kalmışlar. Mezarının etrafı zamanla dikenlerle dolmuş. Lakabı bu yüzden Dikenci Dede olarak kalmış. Bu rivayetin yine Bıçkı Dede'yle ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Aladağlar'da yer alan Bıçkı Yaylası'nda halk anlatısına göre Köroğlu'nun atıyla atladığı bir yer vardır. Bunlar en azından Köroğlu'nun Dörtdivan'daki hatırasını yaşatan rivayetlerdir.

Bıçkı Yaylası doğal güzelliği, tertemiz akarsuyu, zengin bitki örtüsüyle Dörtdivan'ın dikkat çeken yaylalarından birisidir. Yaylanın geleneksel yayla evleri de onun güzelliğini bir kat daha artırmaktadır. Ormanların içinde yer alan Bıçkı Yaylası, çeşitli türde ağaçlara da ev sahipliği yapmaktadır.

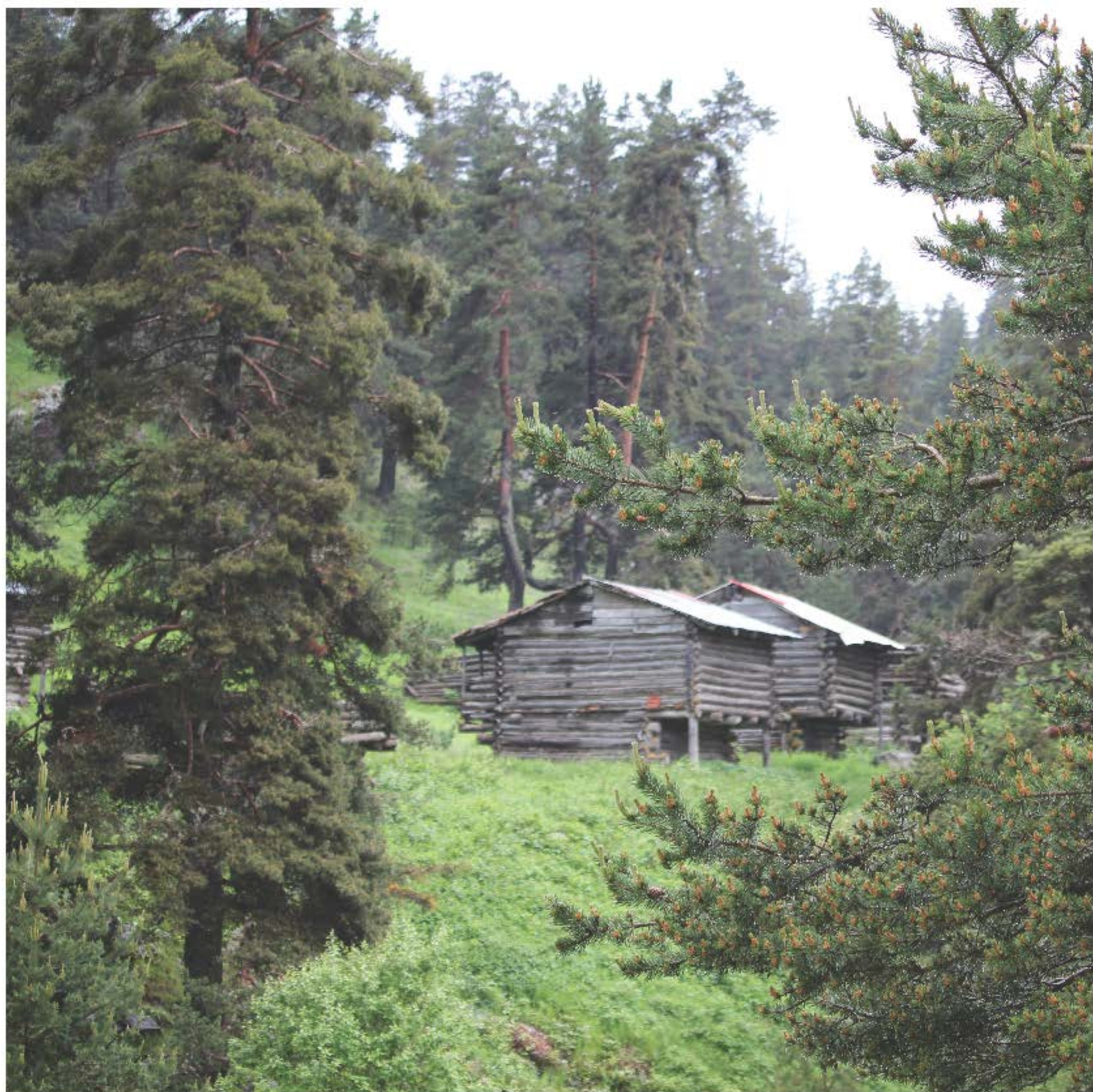

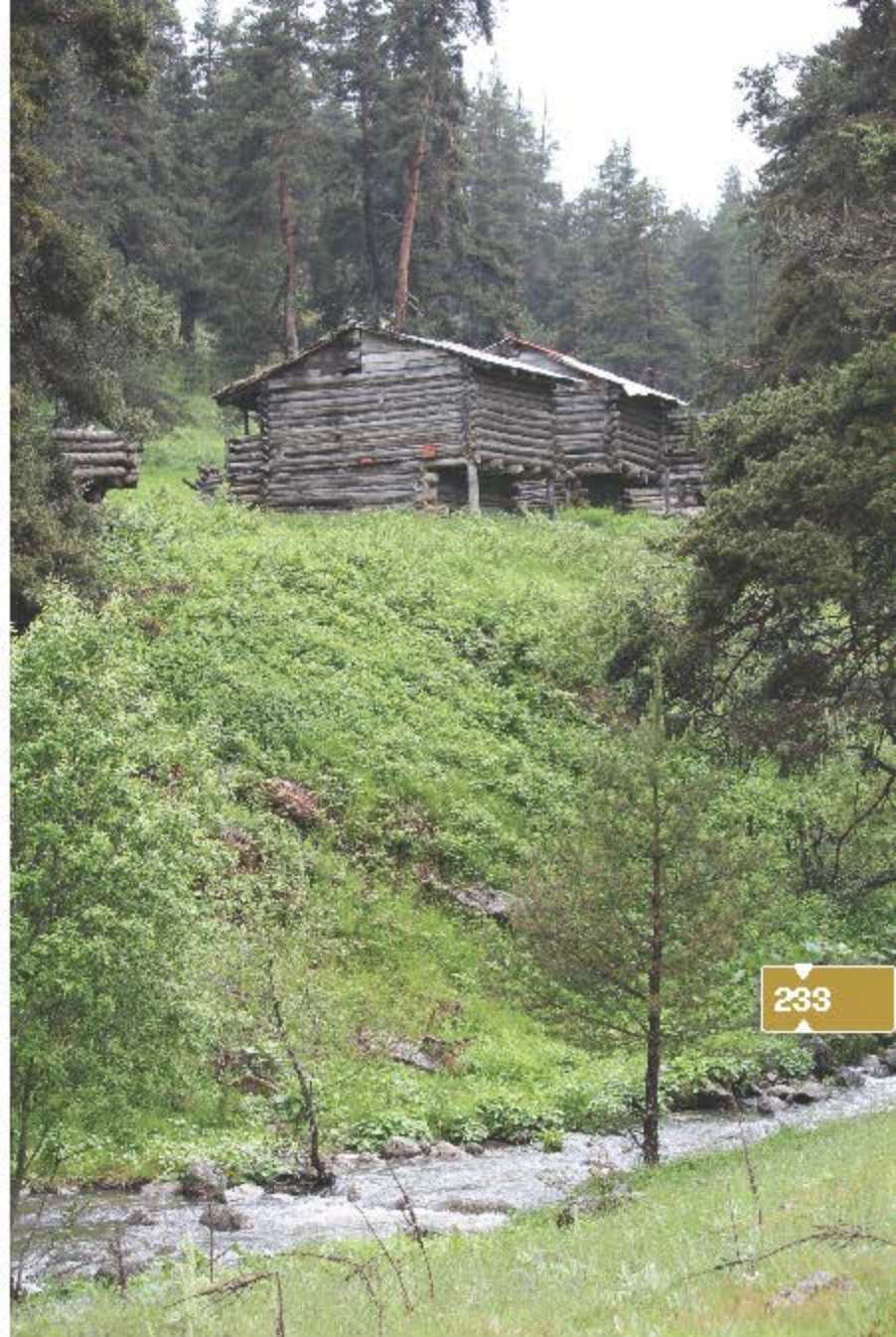

SORKUN ALADAĞI

(YUKARI YAYLA) / (SORKUN KÖYÜ)

Dörtdivan'ın en güzel yaylalarından birisi Sorkun Aladağı Yaylası'dır. Bu yayla Sorkun köyüne 30 km, Dörtdivan'a ise 32 km uzaklıktadır. Yayla, muhtemelen Dörtdivan'ın en yüksek yaylası durumundadır.

Yaylada en son geçen yıl hayvancılıkla iştigal

eden kişinin bu işi bırakmasıyla yayla metruk bir hâle dönmüştür. Dolayısıyla Sorkun Aladağı'na şimdilerde göç olmamaktadır.

Yayladaki evler, geleneksel yayla evleridir. Yeni yapılaşma yoktur.

Sorkun Aladağı Dörtdivan'ın Kıbrısık sınırı-

rında bulunmaktadır. Nitekim bu yaylanın hemen ilerisinde bir Kıbrısık yaylası yer almaktadır. Bu yaylanın adı da Yazıcı Yaylası'dır. Sorkun Aladağı Yaylası'nın suları doğal kaynak sularıdır. Yaylanın etrafı çayırlıktır. Halk deyişiyle buralar kırtıldır.

Sorkun Aladağı'nda hem görünümü hem de isimleriyle dikkat çeken kayalık alanlar bulunur. Yaylaya giderken geçilen virajda Kedi Kayası denen bir kaya vardır. Yine burada İnek Kayası ve Öküz Kayası adında iki kayalık daha vardır. Öküz Kayası, Sorkun Aladağı'nın ve karşıdaki Yazıcı Yaylası'nın net bir şekilde izlenebildiği yüksek bir kayalıktır. Hemen yaylaların üst tarafındadır. Kıbrısık'ın Yazıcı Yaylası ile Sorkun Aladağı arasında

Gelin Kayası denen bir kaya daha bulunur. Kırmızı renkte bir taca benzer bir taşla sahip olduğundan kaya bu adla bilinmiştir. Yine bu yaylaların yakınlarında Mezarlık diye anılan bir yer bulunmaktadır. Bu ilgi çekici isim yaylada bir zamanlar yerleşim alanı olduğunu düşündürmektedir.

Yayla yaz aylarında özellikle ziyaret edilmektedir. Fakat artık burada hayvancılık yapan yoktur. Beş altı sene öncesine kadar yaylaya

hayvancılık maksadıyla düzenli göçler olurken artık buraya bu maksatla gelen yoktur.

Sorkun Aladağı, kadim yayla yaşantısını hissettiren doğal havası, hemen alt yarında uzanan ormanları, geniş çayırık alanları, geleneksel mimarideki eski yayla evleri ve kayalıklarıyla dikkat çeken bir yayladır. Yaylaların doğal görünümü oldukça güzeldir. Dörtdivan'ın en iyi korunan yaylalarından birisi Sorkun Aladağı'dır.

239

241

MURSALLAR YAYLASI ve MURSALLAR ALADAĞI

Mursallar Mahallesi, Dörtdivan'ın Yağbaşlar Köyü'nündür ve bu mahallenin müstakil bir yaylası vardır. Bu yayla Cemaller Köyü'nün Kırzlı Yaylası ile Ortaköy'ün Kırzlı Yaylası'nın hemen aşağısında bulunur. Yaylaya bahar aylarında göç olmaktadır. Yaylada kıs-

men hayvancılık yapılmaktadır. Bu yayla diğer iki yayla ile birbirine oldukça yakındır. Mursallar Köyü'nün Mursallar Aladağı diye bir yaylası daha bulunmaktadır. Mursallar Aladağı, Hokhok Yaylası ile Çiçekli Yayla'nın arasında yer alır. Terk edilmiş bir yayladır.

Yaylada hiçbir yapı yoktur. Yayların hemen aşağısında Meryem Kaya diye bir mevki vardır. Bugün bu yayla, özellikle bahar aylarında bin bir çeşit çiçeğe ve bitki örtüsüne ev sahipliği yapan bir yeşil düzlük hâlinindedir.

243

244

245

ORTAKÖY KİRAZLI YAYLASI

Dörtdivan'ın Ortaköy halkına ait bu yayla, Cemaller'in Kirazlı Yaylası'yla Mursallar Yaylası arasında yer almaktadır. Köye 3 km olan yayla Dörtdivan'a yaklaşık 18 km'dir. Yayla zamanı genelde yaylaya göç edilmektedir. Burada 26 hane vardır. Beş hane yaylada sü-

rekli kalmaktadır. Kışın kalan da olmaktadır. Hayvancılıkla uğraşan haneler hâlen bulunmaktadır. Yaylada kışın, kışlayan aileler dahi bulunabilmektedir. Bununla beraber günübirlik gelen ve yaylada vakit geçirenler de vardır.

Yaylada çörten denen ağaç oluklarla getirilen su, uzun zamanlar boyunca yaylada kullanılmış. Yaylaların "Uyuzbunan" denilen ve uyuz hastalığına iyi geldiği söylenen bir pınarı daha vardır. Bu pınarın suyu ağustos ayında dahi akmaktadır.

Ortaköy'ün Kirazlı Yaylası'nın doğusunda Çetikkören Deresi, batısında Sığrılık Deresi, kuzeyinde Mursallar Yaylası yer alır. Yaylanın güneyinde ise Bürmeci Yaylası ile Depegölcük bulunur.

Yaylanın hemen ilerisinde "Değirmişayır" denilen bir mevki yer alır. Mursallar Yaylası ile Ortaköy'ün Kirazlı Yaylası'nın üst tarafında, baraja yakın Doğanlığındoruk denen bir zirve bulunmaktadır. Cemallerin Kirazlı Yaylası

ile Ortaköy'ün Kirazlı Yaylası'nın arka tarafında Çamrak mevki bulunur. Buradan yaylaya su gelir. Yaylanın yakınlarında yer alan Depegölcük'ün karşısında Gelbelen Kalesi kalıntılar mevcuttur. Bunlardan, daha eski-lerde burada bir yerleşim alanı olduğu anlaşılmaktadır.

İlkyaz geldiğinde özellikle Mayıs ayında Ortaköylüler önce bu yaylaya göç ederlermiş. 15 Mayıs'tan hazirandaki gün dönüşüne

kadar burada kalırmış. Gündönümünden sonra da Yalıçalı Yaylası'na göç edilirmiş. Tabii bundan önce Eklince Yaylası'nda bir hafta on gün kadar kalındığı olmuştur.

Ortaköy'ün Kirazlı Yaylası'nın bir özelliği burada yayla şenliklerinin uzun yıllar boyunca yapılmış olmasıdır. 1998 ile 2017 yılları arasında yaklaşık yirmi sene burada "Kirazlı Yayla Şenlikleri" adı altında yayla şenlikleri yapılmıştır.

250

YASLIÇALI YAYLASI

(ORTAKÖY ALADAĞI)

(ORTAKÖY YAYLASI)

Yaslıçalı Yaylası, Ortaköy Aladağı olarak da bilinmektedir. Yayla Yaslıçalı ismini yaslı ar-
dıçlarından almaktadır. Yayla bu özelliğiyle
diğer yaylalardan ayrılmaktadır. Ormanların
içinde oldukça güzel bir yayladır. Yedi sekiz
yıl öncesine kadar göç olmasına rağmen Or-
taköy'ün bu yaylasına günümüzde göç olma-

maktadır. Fakat bundan birkaç sene öncesi-
ne kadar göç olmaksaymış.

Yaslıçalı Yaylası'nın hemen karşısında Keke-
cin Kayası denen ve sesin iyi yankı yaptığı
kayalıklar vardır.

Yaylanın bir çeşmesi bulunmaktadır.

Burada yaklaşık olarak 20 civarında yayla

evi bulunmaktadır. Bunların bir kısmı harap
olmuş durumdadır. Yaylada su, pınarlardan
elde edilmektedir. Burada Kale diye anılan
bir yer vardır. Buradan yola çıkarak Yaslıçalı
Yaylası'nda kadim yerleşimlerin bulunduğu
anlaşılmaktadır.

Dörtdivan'ın diğer yaylalarında olduğu gibi

Yalıçalı Yaylası'nda da Erenler diye anılan bir mevki vardır. Bu yaylanın hemen yakınlarında "Mursallar Aladağı'nın Çatı" denen bir mevki ve buranın hemen yukarısında da Mursallar Aladağı bulunmaktadır. Yalıçalı'nın hemen yakınında "Tekneli Dere" diye bilinen bir dere yer alır. Bu dere aşağı ve yukarı diye iki kısma ayrılır. Yine Yalıçalı'nın yakınlarında Mestankaya diye bilinen bir mağara bulunmaktadır. Yaylanın güneyinde ise Kocaalan yer alır.

Cemaller'in Kirazlı Yaylası ile Yalıçalı arasında Harmantepe denen bir mevki vardır. Yalıçalı Yaylası, Cemaller'in Hokhok Yaylası ile Büntüşün Aktaş Yaylası'na yakındır. Yaylanın bu tarafında "Namazalanı" denilen bir kaya vardır. Yaylanın kuzeyinde ise Dereköy Yaylası bulunur. Bu yaylanın yakınlarında "kırtıl" denen ve eskiden hayvanlara yedirilen bir otun çok fazla yetiştiği bir alan bulunmaktadır.

Yalıçalı Yaylası için tarafımızca yazılan bir manzume şöyledir:

YALIÇALI YAYLASI'NDA

O yalnız yaylanın hüznünü duydum
Evleri virandır Yalıçalı'nın
Dinledim yaylayı gönlüme uydum
Dediği hicrandır Yalıçalı'nın

Ormanlar içinde serindir yayla
Gönlümün yücesi yerindir yayla
Hislerim bu gece derindir yayla
Her yeri seyrandır Yalıçalı'nın

Yalıca ardıçların yayılmış yere
Vadide uzanır Karanlık Dere
Selam verin dostlar Erenler'e
Mevsimi hazandır Yalıçalı'nın

Şair değilim ben duymuşum onu
Nere gider bilmem yaylanın sonu
Anlamak gerekir akıbet bunu
Özlemi insandır Yalıçalı'nın

Kekeç'in Kayası karşında durur
Ayın şavkı bugün yaprağa vurur
Yaylanın otları sararmış kurur
Sükutu lisandır Yalıçalı'nın

Yeşili ağacı ne güzel yayla
Çıkıp yücesine türkünü söyle
Yaylanın hâliyle gönlünü eyle
Her yanı ormandır Yalıçalı'nın

Bir suyu vardır çeşmeden akar
Yaylanın bir yüzü Kekeç'e bakar
Efkâr insanın başına çıkar
Yücesi dumandır Yalıçalı'nın

Oturdum kayaya yaslandım kaldım
Kalbimde beliren hayâle daldım
Yaylanın özünden nasibi aldım
Verdiği irfandır Yalıçalı'nın

6 Kasım 2022 Dörtöğün

255

EKLİCE YAYLASI

(ORTAKÖY YAYLASI)

Ortaköy'ün Eklince Yaylası terk edilmiş ve artık göç edilmeyen bir yayla durumundadır. Yakın zamanlara kadar burada en azından üç dört ev varmış. Eklince Yaylası'nda yetmişli yıllara kadar göç olmuştur. Bugün bunların sadece temelleri kalmış durumdadır.

Eklince Yaylası, Ortaköy'ün Kırızlı Yaylası ile

Yalıçalı Yaylası arasında ek bir yaylama alanı gibidir. Zaten Ortaköylüler burada bir hafta on gün kadar kaldıktan sonra Yalıçalı'ya göçerlermiş. Dolayısıyla Eklince Yaylası'nın güzergâh üzerinde geçici olarak bir konaklama mevkii ve kısa süreli kalınan bir yer olduğu anlaşılmaktadır.

Eklince Yaylası'nın etrafı ormanlıktır. Burada özellikle köknar ağacı bulunmaktadır. Bu ormanlarda yaban hayatı çok canlı bir şekilde mevcuttur. Yaylaya göç olmamasından ötürü orman yaylanın özellikle etrafını doldurmuş durumdadır. Bu ormanların arasında Eklince Yaylası zor seçilmektedir.

Ekdice Yaylası'nın Çaylanca mevkinde bir pınarı bulunmaktadır. Yaylanın güneyinde Güccekice, batısında Dereköy Yaylası hududu, güneyinde Başpınar, kuzeyinde Doğanlığındoruk yer almaktadır. Yine Ekdice Yaylası'na giderken "Sırakayalar" denilen kayalıklar vardır.

Kirazlı Yayla gibi diğer yaylalardan hayvanlar buraya kadar gelir ve burada otlatılır. Buranın taze otları özellikle büyükbaş hay-

vanların ilgisini çekecek lezzette olduğu için hayvanlar bu uzun mesafeyi yürüyüp Ekdice Yaylası'na gelirmiş.

Burada Başbunar diye anılan bir yer bulunmaktadır. Bürmeci Yaylası ile Yalıçalı Yaylası arasında sac ayağını andırır şekilde üçgen olarak uzayan bu yayla terk edilmiş hâline rağmen oldukça güzeldir.

Ekdice Yaylası Dörtdivan ovasına göre oldukça yüksek bir yayladır. Bu yayladan Gere-

de Dörtdivan açık havalarda net bir şekilde görülebilmektedir.

Ekdice Yaylası'na Kirazlı Yayla'dan, önce öküzler gelir ve buranın taze otlarını güçlenmeleri için önce onlar yermiş. Burada bulunan bir köknar ağacının altında gençler uyur ve dinlenirmiş. Yayıda yakılan ateşin etrafında gençler sabaha kadar sohbet ederlermiş. Buradan daha sonra Yalıçalı'ya göçlürmüş.

BÜRMECİ YAYLASI

(YAĞBAŞLAR - KABAKLAR YAYLASI)

Yağbaşlar Mahallesi ve Kabaklar Mahallesi'nin ortak yaylası olan Bürmeci Yaylası ormanların ortasında yer almaktadır. Köye 12, Dörtdivan'a 18 km'dir. Kabaklar, Yağbaşlar'ın bir mahallesidir. Yaylada eski yapılar görülmektedir. Bunlar diğerleri gibi büyük ölçüde harap durumdadır. Baharda yayla zamanı buraya epey göç olmaktadır. Hayvancılık az da olsa

yapılmaktadır. Yaylanın hemen önündeki ormanlarla kaplı tepenin zirvesi, "Depegölcük Kayası" diye bilinmektedir ve ardında bir göl yer almaktadır. Burada bir kale bulunmaktadır. Yine yaylanın arka taraflarında "Gelbiyen Kayası" diye bilinen kayalık bir yer vardır. Gelbiyen Kayası'nın üzerinde bir kale kalıntısı bulunur. Tepegölcük ile Gelbiyen birbirine

bakan iki zirve durumundadır. Buradan Dörtdivan gözükmektedir. Namazalanı denen bir mevkiden yaylanın çeşmesine su gelmektedir.

Bu yaylada da Dörtdivan'ın diğer yaylaları gibi önceleri çevirme denen gıcırğa oyunu ve huccici (salıngaç) ile eğlenceler olurmuş.

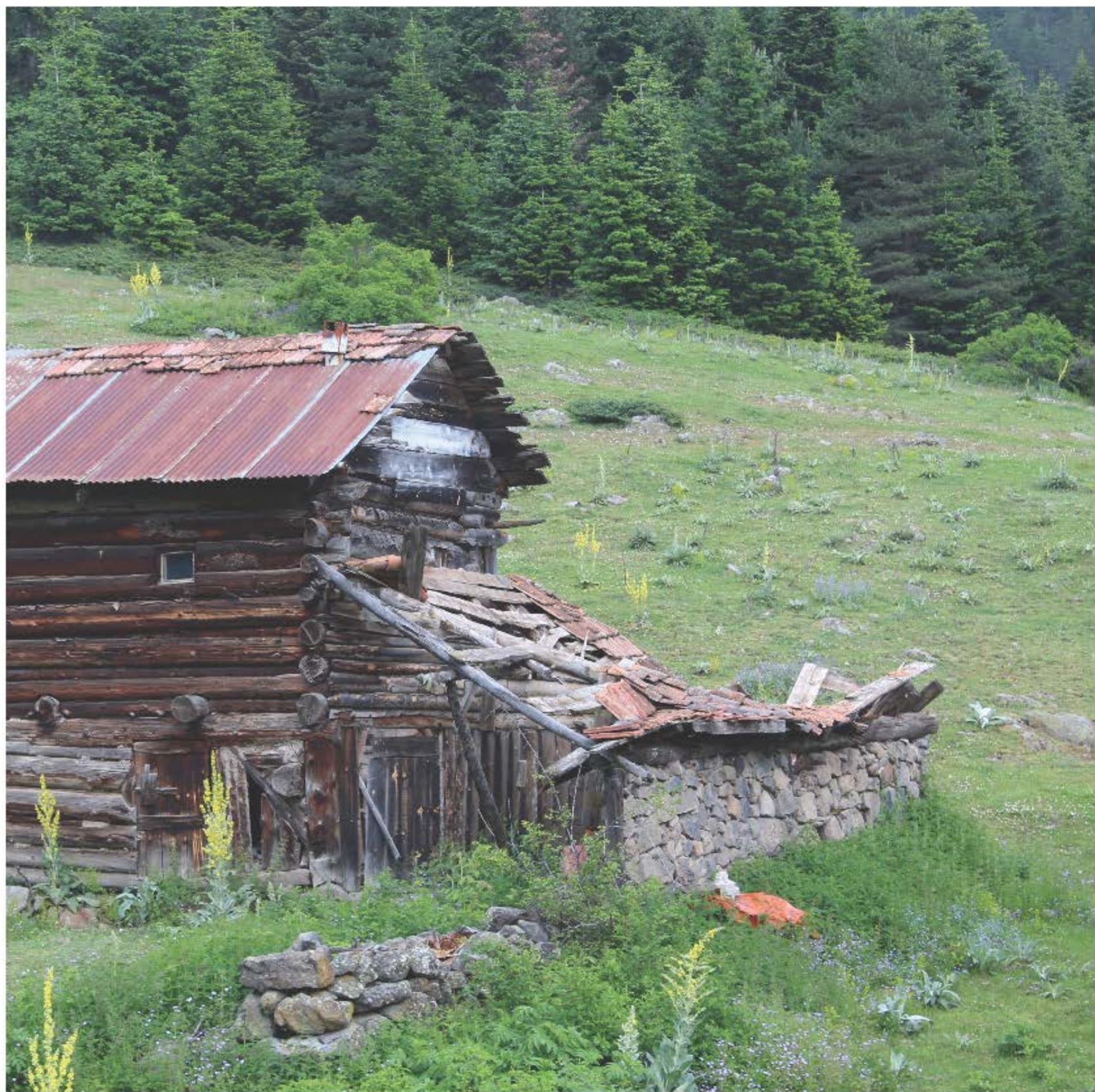

264

ÇETİKÖREN KİRAZLI YAYLASI

(AŞAĞI YAYLA)

Çetikören Yaylası, köyün hemen ilerisinde yer almaktadır. Buraya "Kirazlı Yayla" da denmektedir. Yayla ismini üç adet yaşlı kiraz ağacından almaktadır. Bu ağaçlardan iki tanesi kurumuştur. Dörtdivan'da bu isimle birden fazla yayla bulunmaktadır.

Yaylada günümüzde yirmi hane kadar göç bulunmaktadır. Buraya göç edenlerin hemen hepsi hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Burada kışlama da yapılmaktadır. Yaylanın hemen yakınlarında mandıralar da yer alır.

Yaylanın yanından Kirazlı Yayla Deresi geç-

mektedir. Yaylanın yakınlarında Depegölcük bulunur. Dedeler diye anılan ve eski yerleşim yerlerinin de bulunduğu bir alan bu yaylada da yer almaktadır. Yine burada Gavurambarı diye anılan, ismiyle dikkat çeken bir mevki vardır. Bu yaylanın yukarı kısımlarında eski

yerleşim yerlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Yaylanın ormanı bulunur. Burada Karadoruk diye bilinen bir mevki vardır. Köye bakan tarafta ise Sakarca ormanı yer alır. Bu yaylanın hemen ilerisinde Cernaller köyüne ait olan diğer Kirazlı Yayla yer alır. Yaylanın etrafında kadim yerleşimlerin izleri

olduğu anlaşılan bazı işaretler vardır. Yaylada birkaç hane hayvancılıkla meşgul olmaktadır. Yaylanın yakınında bir akarsu geçmektedir. Yaylada yerleşim olmaktadır. Özellikle ilk yazda yayla zamanı hayvancılıkla meşgul olan aileler buraya göçmektedir. Yaylanın üst tarafında ormanlar bulunmaktadır.

Çetkören köyünün Gökçealan Mandırası ile başka mandıraları da bulunur. Bunlarda genel olarak şu an yapı mevcut değildir. Sadece Gökçealan Mandırası'nda iki adet ev kalmıştır. Daha önceleri burada birçok ev varmış. Burası aynı zamanda kışlak olarak kullanılmıştır.

ÇETİKÖREN ALADAĞI

(ÇETİKÖREN KÖYÜ)

Dağların yüksek yerlerine ve ormanların arasına konumlanmış Çetükören Yaylası'na Çetükören Aladağı da denmektedir. Yayla, Dörtdivan'ın en uzak yaylalarından birisidir. Karşısında yer alan Çalköy Yaylası'yla bu yaylayı ağaçlarla kaplı derin bir vadi ayrır-

maktadır. Yaylanın ilerisinde Cernaller Köyü'nün Çiçekli Yaylası bulunmaktadır. Yine yaylanın yakınında Tekke-Furunluk Köyü ile Tekke-Bozarmut Köyü'nün yaylaları bulunmaktadır. Çetükören Aladağı'nın sol tarafında Koroğlu Zirvesi bulunur. Yine bu yönde

ve arka taraflarında Sacık Kayası denen kayalıklar vardır. Yaylanın karşısındaki dağların hemen ardında ise Kırıbsıcık ilçesine ait "Tembel Yaylası" bulunmaktadır.

Çetükören Aladağı, Dörtdivan'da yayla yerleşimlerinin büyük ölçüde bozulmadan dur-

duğu nadir yaylalardan birisidir. Yayladaki yapıların tamamına yakını eski yapılardır. Fakat uzun zamandır buralara göç edilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yayla evlerinin büyük kısmı harap olmuş ve göçmüştür.

Yaylanın tam orta yerinden bir dere akmaktadır. Çetikkörenliler bu dere üzerine ağaç köprü yapmışlardır. Yaylanın hemen üst yarısında kayalık bir mevki vardır. Yine yaylanın hemen aşağısında yaşlı ağaçların bulunduğu bir mevki vardır.

Eskiden hayvancılığın yaygın olduğu zamanlarda 25-30 kadar hane buraya göç edermiş.

Bu yaylada Kelkaya, Kızlar Kayası gibi kayalık alanlar bulunur. Yaylanın hemen alt tarafında Kapaklı Çayını diye bilinen alan vardır. Yine bu yaylada Sulukoz, Yellođlu Kayası, Avlukaya, Boztepe, Mentiri, Sođuklu Pınarı, Çorallık gibi mevkiler yer alır.

Çetikkören Aladağı, Dörtdivan'ın en güzel ve en iyi korunmuş yaylalarından birisidir. Yayla evleri büyük ölçüde harap olmakla beraber

manzara burada geçmişte yapılan hayvancılığı ve yaşanan hayatı büyük ölçüde yansıtmaya devam etmektedir. Yaylanın etrafı yaban hayatının da büyük ölçüde devam ettiği geniş ormanlarla kaplıdır. Yayla bu doğal güzelliği sayesinde sit alanı kabul edilmiştir ve burada turizm faaliyetleri yürütölmesi düşünölmektedir.

274

ÇALKÖY ALADAĞI

Dörtdivan'ın en uzak yaylalarından birisi olan Çalköy Aladağı'nda 20-25 civarında hâne bulunmaktadır. Çalköy Aladağı'nın dört bir yanı ormanlarla kaplıdır. İnsanların hava değişimi için tercih ettiği bu yaylaların tam karşısında Çetikkören Aladağı bulunmaktadır. Sol tarafta, ormanların içerisinde ise Cemaller Köyünün Çiçekli Yaylası görülür. Yaylaların karşı tarafında yer alan tepe ile yayla arasındaki vadi "Şehitler Boğazı Deresi" diye bilinir. Bir yayla göçü zamanı

vefat eden çocuklar buraya defnedilmişler. Ondan sonra mevki böyle anılır olmuş.

Bu yaylaya gelirken köprünün olduğu yer "Gürlük" diye bilinir. Buranın yakınlarında bir şelale yer almaktadır. Yine yaylaların ufkü Koroğlu Zirvesi'yle Sackaya'ya bakmaktadır. Bu yaylaların karşısında ye alan geniş çayırılık mevki "Kapaklı" diye bilinir. Çayırığın solundaki yerin adı ise "Mentilli"dir. Bu yaylaların hemen karşı kısmında ise Cemaller Köyü'ne ait Hokhok Yaylası bulunmaktadır.

Yaylaların aşağısındaki dere Davut Deresi diye bilinir. Yine bu yaylaların üstündeki çamlık alan da "Küllünün Doruk" diye anılır. Buranın hemen arkasında "Ardalan" diye bir başka mevki vardır.

Çalköy Aladağı çevresi, Dörtdivan'ın kadim yerleşim yerlerinden birisidir. Buranın etrafında eski medeniyetlere ait yerleşimlerin izleri görülmektedir. Yaylada eski tipteki yayla evleri de bulunur. Bunların bir kısmı iyi muhafaza edilmiştir.

286

DÜLGER AŞAĞI YAYLASI

290

Dülger Yaylası'na Aşağı Yayla da denilmektedir. Buraya yayla zamanı hâlen göç gitmektedir. Bu yayla Dörtdivan'a yaklaşık olarak 9 km'dir. Buradaki mevki adları oldukça zengindir.

Burada Karagözler denen ormanlık bir mevki vardır. Bu yaylada bir de gölet bulunmaktadır. Arkaçyeri denen tepelik bir yer yanında Yukankirazlar ve Aşağıkirazlar mevkileri bulunmaktadır. Yanık ve Kızılğayran yaylarının diğer mevkileridir. Burada "Kazankaya" denen ve görünüşü kazanı andırdığı için bu adı aldığı anlaşılan kayada bir zamanlar şarap üretildiğini köylüler nakletmişlerdir. Bu da bu yaylanın kadim yerleşim yerlerinden biri olduğunu göstermektedir. Halk burada bir zamanlar

Ermenilerin yaşadığını ifade etmektedir.

Dülger Yaylası'nda Aşağıacıalma, Yukanaacıalma, Galleş, Devlek Çaklı ve Sırtıol gibi mevkiler de yer alır. Devlek Çaklı, Bünüş Yaylası'yla sınırdır.

Burada asırlık bir de ahlat ağacı bulunmaktadır. Ağacın kaç yaşında olduğu bilinmemektedir.

Yayladaki su kuyularının isimleri şöyledir: Hörmüt Kuyusu, Hacı Muharremler Kuyusu, Şerfi Kuyusu, Hacıgilin Kuyusu, Hacı Eğitimci Kuyusu, Takının Kuyusu, Hörmüt Kuyusu, Hacı Dırdır Kuyusu. Bu kuyular yanında "Ağa Bunarı" denen bir de pınar bulunmaktadır.

Eskiden kadınlar sabah erken saatlerde hayvanları bıraktıktan sonra Hörmüt Kuyusu, Dere Bunarı ve Ağa Bunarı'na gider buralarda yağ yıkarlarmış. Bunların suyu Dülgerlilerin tabiriyle "gök sudur". Fakat diğer suların içinde kurt yaşadığı için insanlar bunları tülbentle süzer, özellikle hayvanlara öyle içirirlermiş.

Dülger Yaylası'nda önceden yaylaya yoğun göçler olduktan sonra çocukların höllü oyunu, horak oyunu, met oyunu, gırcıga ve aşık oyunları oynadıklarını köylüler ifade etmektedir. Yine eski bir inanış özelliği olarak bu yaylada yağmur yağsın diye eskiden ardıç yakılmış.

DÜLGER ALADAĞI / DÖRTKAPILI

Dörtdivan'ın şu an yerleşim olmayan yaylalarından birisidir. Yayla Dülger Köyü'ne aittir. Dülger Aladağı da denmekle beraber daha çok Dörtkapılı olarak bilinmektedir. Bu isim yaylanın dört girişinden dolayı verilmiştir. Yaylada şu an yerleşim mevcut değildir. Sadece bir adet çeşme bulunmaktadır.

Yayla, Dörtdivan'a yaklaşık olarak 17 km'dir.

Bu yaylada "Gavur Amban" denen ormanlık bir mevki vardır. Burada mezarlar bulunmaktadır. Bu da yaylanın daha öncesinde meskûn olduğunu ve buralarda bir yerleşim yerinin bulunduğunu göstermektedir. Yine Dörtdivan'ın birçok yerinde ve yaylasında bulunan "Erenler Mevkii" burada da yer almaktadır.

Dörtkapılı Yaylası ormanlık bir alandır. Bu-

rada "Çiçekli" denen bir başka mevki vardır. Zengin çiçek türlerinden ötürü buraya bu isim verilmiştir.

Dörtkapılı'da Sergenkaya ve Yumrukaya adlarında iki yüksek kaya bulunur. Bunlardan Sergenkaya'ya "Küçük Ayı Beleni"; Yumrukaya'ya "Büyük Ayı Beleni" de denir. Dörtkapılı'nın hemen başında Gurtluca ve Çatak

mevkileri bulunur. Yine burada Kırkoluklar diye bir yer vardır. Önce den bu yaylaya su kırk oluk vasıtasıyla aktılmış.

Dörtkapılı Yaylası'nın hemen yakınlarında Tepegölcük diye bilinen ve tarihi kalıntıların bulunduğu bir tepe vardır. Bütün bunlar Dörtkapılı Yaylası'nın ve çevresinin aslında kadim yerleşim yerlerinden birisi olduğunu göstermektedir.

Dülger Aladağı'nın "Oğlansenin Bunan" adında bir pınarı yani çeşmesi bulunmakta-

dır. Bu çeşme ismiyle dikkat çekmektedir.

Yaylada su ihtiyacı eskiden çeşmeler yanında kuyularla da sağlanmış. Burada yer alan kuyu isimleri şöyledir: Kadir'in Kuyusu, Hamid'in Kuyusu, Meşelice, Sare Hala'nın Kuyusu.

Bu yaylanın aşağı taraflarında Köprüdere denen bir yer vardır. Burada "Delikavaklar" adında bir mevki daha yer almaktadır. Yine Sakarca mevki, Dörtkapılı'da yer alan yerlerden biridir.

Dörtkapılı'nın havası tıpkı diğer yaylalarda olduğu gibi oldukça temizdir. Halk arasında hasta ve ölmek üzere olan bir hayvanın buraya gelince canlandığına dair bir rivayet bulunmaktadır. Bu da yaylanın havasının temizliğini ifade etmek üzere söylenir. Yine burada kekik çok olur. Yaylanın otu gürdür. Ardiç ağacı çoktur. Meşe de yetişir. Bu da Dörtkapılı'nın diğer yaylalara nazaran daha ılıman bir havaya sahip olduğunu gösterir.

298

300

EKLER

DÖRTDİVAN YAYLALARI İÇİN YAZILANLAR

YAYLAYA GÖÇELİM

Gurbetlerde hasret çeken gardaşım,
Yaylalara göçmek için gelinesin.
Yüreğine hüznün çöken gardaşım,
Bu hayatın telâhîni yok bilesin.

Mahzun olma kışlağınız Söğütü,
Kervanınız atalardan öğüttü,
Valât tamam, ay huzurlu, gün mutlu,
Kar yağana kadar hoşça kalasın...

Kimi yayan, kimi atlı yollarda,
Gelm-lazım fistanları allarda,
Cümle kuşlar zikre dalmış dallarda,
Mevsim bahar, uylarını bölesin.

Çampınar'ın yokuşuna vurasın,
Yorulduysan, Kürkçüler'de durasın,
Kor ateşe çaydanlığı süresin,
Eskilerin hayaline dalasın.

Seyriceğ'im kah türkü kah şiirsin,
Çobanların kavalında erirsin,
Sevdiğine mor çiğdemler verirsin,
Gözlerinde yitiğini bulasın.

Zıl sesleri dereelerde inliyor,
Ceylanları rüzgarları dinliyor,
Yaslandığın çamlar halden anlıyor,
Gölgesinde sohbet edip, gülesin...

Gelenleri görür görmez Çatal'tan,
Kocakuru selamlarmış uzaktan,
Seslen Golan Kayası'na Çarşak'tan,
Dost ardınca koyun-kuzu melesin.

Bir heyecan, telaş börtü böcekte,
Renk cümbüştü çayır-çimen, çiçekte,
Çocukların elindeki gücekte,
Civîl civîl sevinç, neşe dolasın.

Tevelâîl mü, dedelerin yüzünde, ?
Bal da, yağ da ninelerin sözünde,
Bil ki Hak'e'a kıl olmak var özünde,
Zenginlikten sen de hisse alasın...!

Dolanalım Göletile- Gökdem arası,
Bu dağlarda sevdaların karası,
Yanık'tan çık, Kanlınahmud şurası,
Darıkaya'da bir şelale olasın.

'Kangal' denen aslanları arama,
Bu ıssızlık bıçak vurdu yarama,
İşte evler, bak ağıllar var ama,... !
Gözyaşlarım yağmur olup çilesin.

Ah Yüksesim alçak dünya mert değil,
Hiç kimsese gayri töre dert değil,
Yaban sana vatan değil, yurt değil,
Adam gibi toprağında ölesin...

BİZİM YAYLALAR

Bağrında kuzular meler mi hâlâ?
Çıkıp gelsin deli taylar dötrnala,
Ağlar mısın üfleyince kavala?
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Asırlık çamlara çole şey sorardım,
Dallarına salıncaklar kurardım,
O çocukluk günlerimi arardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Kızlar pınar başlarında güfüşür,
Çobanlar eleneğini böfüşür,
Gurbete düşenin yüreği tüşür,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Ne acılar ne yorgunluk bitirdim,
Göç zamanı türlüleriyle geçirdim,
Çerçilerden ayna, tarak aldım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Gün batarken doyum olmaz seyrine,
Biraz sohbet katıp çayın demine,
Vefasız çıtsak da sen çağır yine,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Koroğlu'nun narasını atardım,
Bir dost bulur, Darkaya'da yatarım,
Şehirleri bir çiçeğe satardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Kandil diye yıldızları yakardım,
Sularında düşlerimi yıkardım,
Mor dağların gözlerine bakardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Sevdiğimin hayaline dalardım,
Bir sarı çiğdemle gönün çalardım,
Kartal kanadında haber saardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Yaban ellerini teperim bir gün,
Rüzgâr olur sende eserim bir gün,
Dağımı, taşımı öperim bir gün,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

(Servet Yüksel, Gel Ey Aşk, Şiir Dünyası Kitapları Yayınları, İstanbul 2008, s. 62-63.)

YAYLA GÜZELİ

A benim aeylânım, yayla güzelim,
Bu gönül ateşten buseni bilir..

Renkler serpiştirdim laleküllerine,
Çiğdem sana hayran, gül seni bilir..

Geceyi yaralar kırıpık uçların,
Rüya tavanlarda asılı kalır..

Hayalini çizer göklerde duman,
Yüzüne bakınca hüznüm ağır..

O tatlı, efsunkâr güfüş üstüne,
Türküler söylenir, destan yazılır..

Kuşlar kanat çırpar yürüdüğünde,
Estirdiğin rüzgâr candan can alır..

Böyle doğmamıştı güneş uflama,
Bana ilham, heves hep senden gelir..

(Servet Yüksel, Aynalardan Balan Sen Misin, Ankara 1997, s. 34.)

ALADAĞ'DA BAHAR

Türk milletinin yaşadığı coğrafyalarda Aladağlar vardır. Biz de Köroğlu dağlarında bulunan yaylalarımıza adının yanında genel olarak 'Aladağ' deriz. Kışlak yaylamız olduğu gibi baharın gelmesiyle birlikte sıcak ayları geçirmek üzere mayıs sonu gibi Aladağlarda bulunan Seyricek Yaylası'na göçeriz. Allah'ın rahmet, kudret ve sanatının adeta kaynayıp taşıdığı, güzelliklerin çiçek çiçek açtığı bu zaman diliminde eodat bu yüksek rakımlı yaylalarda ruhen yenilenir, mutfuğun zirvesine çıkardı. Göç zamanı insanımızı tatlı bir telaş alır, geyikler, kızlar rengarenk giyinir, koyun-kuzu bile bir başla havaya бүтүнүрдү. Yol boyu neşe ve ahenk içinde ikramlıklar dağıtılır, dereelerin şırlı şırlı akışında, kuşların civıltısında, çobanların seslerinde içimiz kapır kapır olurdu. Fesleğen kokulu hayaller, keşik keşik düşler geçerdi gözlerimizden. Büyükleler göç indirirken çocuklar ellerinde zelvi çiğdem kazmaya girişirlerdi. Düğme gibi büyümüş olan o çiğdemlerin tadına doyumazdı. Akşama doğru büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda yaylaya ulaşır, ortalık bayram yerine dönerdi. Zif, çan, çocuk ve koyunların, keçilerin sesleri yaylamızın da yüzünü güldürürdü. Çünkü her şey insanla manasını bulurdu. Gözünüzün gördüğü her yer yemyeşil, hava mis gibi, sular karpuz çatlatan buz gibi, gönüllerin tefeldüre dalar, hayretten hayrete düştüğü anların yaşandığı, şükrün acziyeti içinde yağlı-yavan denmez Allah ne verdiyse şifa niyetine kaşık çalınırdı. Anladım ki mutfu olmak için çok da varlığa ihtiyaç yokmuş.

Bugünlerde yine yaylalara göçenler var. Heyhat eski neşeden, kalabalıktan eser kalmamış. Birkaç aile geleneği sürdürmeye çalışıyor, herhalde bir nesil sonra hayvanecilik tamamen bitecek. Yağlı, yağlı ve dahi eti fabrikalarda üretterek soframıza koyacaklar! Çocukluğumuzun yaylasında her tepeden bir ses gelirdi. O güzelim tiftik keçileri aslında ormanların olmazsa olmazıymış. Dökülen yaprakları, gazelleri temizleyerek görevini yapıyor-muş. (Mesela Portelaz'de orman yangınlarını önlemek için devletin özel olarak keçi sürülerini o bölgelerde gezdirdiğini çok az insan bilir.) Yeni nesillerin hiçbir zaman bilemeyeceği mevkî-yer isimleri unutulmaya yüz tutacak. Davam nerelede gittim diye soranlara 'Çarşak'tan çıktım, Göl-cül, Deller Yaylası, Kirazalanı, Söbealan ve Darkaya Şefalesi'nden döndüm geldim denirdi. Dibek Deresi, Keştepe, Baraklar, Göklem, Kocakuru, Kanlımahmud, Yanık, Dedeler, Suçatı, Kürtçüler, Golan Kayası... neresidir, ne yana düşer usta!? Simcekte hoşmerim yiyelim, Karapayır'da ayran içelim olmaz mı? Televizyon yoktu, cep telefonu hayal bile edilmezdi, fakat gece elle tutulacak kadar yakan yıldızlar ve ay dede, gündüzleri cömert güneşimiz ve hepsinin üstüne muhabbet ve sohbet vardı. Bu aziz toprakları, yaylaları bize bırakan eodadımıza Rabbim rahmet etsin. Şehirleri bir çiçeğe satardım' dediğimiz yaylalarımıza, dağına, taşına, kurduna, kuşuna, köylülerimize gurbetlerden selam olsun...

BİR BAŞKA DÜNYA (Yayla)

Çocukluğumun en tatlı, mutlu, huzurlu günleri, yayla hayatıdır. Yayla demek, elle tutulur, gözle görürür ve alınan nefesle içine çelir canlılık, yumuşaklık ve yeşillik demektir. Yayla demek, ağaç, çimen, ot, çiçek ve toprak kokusu hayat demektir. Temiz hava, temiz su, bol oksijen, serinlik ve ferahlık demektir. Yaylada, yer, gök, bulut iç içe yaşar. Göllerin ve yerin kokusu birbirine karışır. Yaylada hayat vardır. Yaylada, yağmur daha bir çok, daha bir hızlı, daha bir yoğun yağar. Doku, daha bir iri ve daha bir bol düşer. Birkaç saat içinde, yağmuru, karı, donu, bulutu, Güneş'i, soğuğu ve sıcaklığı görür, duyar, hisseder ve yaşarsınız. Hoş doğa kokularıyla ciğerlerinizi doldurur, bayram edersiniz. Çakan şimşekler hemen yanınıza düşerken, heyecan yaşar, korkular duyarınız. Yağmur sonrası daha bir güzelleşmiş Doğa'nın cazibesiyle, mutluluklara kapılır, ayaklarınızın altındaki pırlı pırlı ota, çimen, çiçeğe ve suya basmamak için, kış olup uymayı düşlersiniz. Bir canı çğniyormuşçasına,

onlara kıyamaz, duygulanırsınız.

Yaylada, kuşların cıvıltısı, kuzuların meleşmesi, ağaçların uğultusu, ruhlarınızı okşayan doğal bir müzik olur. Ağaçlar, temiz, samiz, yeni sürgünler ve fidanlar verirken; diplerinde de yeni çiçekler açar, otlar ve çimenler gülbüzleşir, diz boyuna ulaşır. Çocuklar, onların arasında ve üzerinde koşmanın, düşmenin, yuvarlanmanın ve oynamanın zevkini tadar. İnsanlar Doğa ile bütünleşir. Doğa, yaylada açığa çıkar, gözle görürür şekilde büyür, cömertçe otunu, çiçeğini, mantarını, ağacını, meyvesini, kokusunu ve tadını verir. Yayla, insanın ruhunu yükseltir, bedenini tazeler, ömrünü uzatır. Yayla bir başka dünya, bir başka âlemdir. Yayla âdeta cennettir! Bofumuz işte böyle bir yaylalar kentidir.

Halil İbrahim Yaman, "Bir Demet Çiçek Gibi, Bir Demet İnsanlık." Sayfa 92.

KOYUN İLAHİSİ

İşittim bir koyun meler
Durmaz ağlar kuzum deyü
Tatlı çiğerciğin defer
Durmaz ağlar kuzum deyü

Çole ağlamış, gülememiş
Ne olacağını bilememiş
Kuzusunu bulamamış
Durmaz ağlar kuzum deyü

Gider dertli, dertli meler
İşideni deli eyler
Kuzudan ayrılan meler
Ağlar durmaz kuzum deyü

Koyun arar kuzuları
Tutmuş izi yazıları
Sürer toprağa yüzleri
Ağlar durmaz kuzum deyü

Dedin koyun ne melersin?
Zari zari inilersin
Yitiğin mi var ararsın?
Durmaz ağlar kuzum deyü

Koyun dedi ben melerim
Dertli dertli inilerim
Kuzumu yitirdim ararım
Ağlar durmaz kuzum deyü

Koyun dinle benim sözüm
Yüreğinde var mı sızım
Ak mıdır kara mıdır kuzum
Durmaz ağlar kuzum deyü

Koyun der biricik kuzum
Odur yüreğimde acı sızım
Kara yüzü, sürmeli kuzum
Ağlar, durmaz kuzum deyü

(Ali Rıza Ünlü, Tarih Boyunca Gerede, Sadeleştiren: Hacı Ömer Cevahircioğlu, İstanbul 2000, s. 260-261.)

GÖÇ TELAŞI

Yayla göçü gelmiş, köylüler teker teker göç getirmeye gidiyorlardı. İsmet dayı o gün patates suladığı için geç kalmış, kendi kendine de biraz telaşlanmıştı. İş elbiseleriyle römorku takip, eve öyle girecekti. Biraz acemi biraz da havanın kararmasıyla römorku takamadı. Eve girip bir şeyler atıştırdıktan sonra yola çıkarım diye düşündü. Ama bir ağırlık bastı İsmet dayıma. Zaten uyku da basmıştı. Uykudan sıçrayıp saate baktığında geç bir vakitti.

Ertesi gün kalktı, kaz kasalarını yüklediğinde saat onu (10: 00) gösteriyordu. Dayımı telaş basmış traktöre binmesiyle Kocakavak'ti dolanması bir oldu.

İsmet dayıma herkesten geç geldiği için, yengem kızacaktı. Ama dayımın patates sulama gibi ofurmu mazereti vardı. İsmet dayım hem sigarasını telfendiriyor, hem de yengeme karşıda savunmasını hazırlıyordu.

Yaylaya vardığında göçü hazırladın mı karı diye seslendi yengeme. Dayımın acelesi vardı. Derenin suyu bitmeden patates sulayacaktı.

Hoş beşten sonra yengem römorku hazırlayacaktı. Traktörün yanına geldiğinde römorku nereye çekeceğin diye ümnedi. İsmet dayım traktöre balana-sıyla yüzü traktörü gibi kiplekirmızı oldu. Geç kalmamanın yanına bir de kayıp römork çıktı. Eyvah biraz hızlı geldim demek ki yolda düşürmüşüm deyip, yola düştü.

İsmet dayı yaylaları, tepeleri teker teker geçiyor, römorkla bir türkü rastlayamıyordu. Artık köye yaklaşmıştı. Römork hala yoktu.

Evinin yanına geldiğinde römork aleşamkci yerinde duruyordu. İsmet dayım herkesten önce güldü kendine. Çünkü römorku aleşamdan taletim biliyordu.

İsmet dayı römorku takamay unutmıştu ama o göç gününü ömür boyu hatırlayacaktı.

Yengem öyle diyor:

Fahri KAYAAALP (Kaynak: Dörtdivan Dünyası)

YAYLADA

Anılar bir bir canlandı
Safineale kairup sallandı
Höşmerim ile ballandı
Yaylada oy yaylada
Yaylada yar yaylada

Hayallerim harman oldu
Dile geldi ferman oldu
Dertlerime derman oldu
Yaylada oy Yaylada
Yaylada yar Yaylada

Kader yazıtı yazıyor
Pınarlardan su sızıyor
İçenin ömrü uzuyor
Yaylada oy Yaylada
Yaylada yar Yaylada

Karşıdan inek geliyor
Koyun kuzuya mefiyor
Ciğerlerimi deşiyor
Yaylada oy Yaylada
Yaylada yar Yaylada

HACETLER'DE YAYLA VAKTİ (YAYLA VATI)

Hepimizi ortak bir paydada buluşturan, mensubu olmakla gurur duyduğumuz Hacetler'in, en güzel hatıralarından-
dır yayla vati. Yayla vakti diyerek kibarlaştı-
rılan bile zorlandığım ve hatıralarıma çok derin
bir bağlılık duyduğum Yayla Vati, özellikle 1990
öncesi kaşığım hayatında çok derin izler bırak-
mış, herkesin bugün gibi hatırladığı ve hatırla-
dıka da acı bir tebsümle iç geçirdiği mutfaflık
dolu yılları ifade eder. Çocukluğumun en güzel
dönemlerinde yaşama fırsatını bulduğum yayla
vati, Hacetler için, Türkiye'de 1980'li yıllarda hız
kazanan köylerden kentlere göç olgusunun he-
nüz yaşanmadığı, herkesin hemen hemen birbi-
rine denk yaşam seviyesinde hayatını sürdürdü-
ğü, aynı geçim kaynaklarıyla meşgul olduğu bir
dönemi ifade eder. Yani herkesin ineklerinin ve
koyunlarının bulunduğu, Çorumlu çobanların
Hacetlerlilere ahalik hissinin yaşattığı, herkesin
elip bittiği bir dönemdir. Yine yayla vati, bugün
aramızda olmayan ama o yıllarda köyümüzle
özdeşleşen, hepimizin sevdiği birçok ismin yaşa-
dığı yıllardır. Hacı Mehmet, Hacı Fehmi, Gostak
Hoca, Ahmet Ünal, Hacı Nazif, Süslü Kemal,
Defi Hacı, Hacı Muharrem, Hacı Zekâ, Hacı Ca-
fer, Hacı Süleyman, Hüseyin Çamlıbel ve Hacı
Abduş. Kendilerine has özellikleriyle her biri fe-
nomen olan bu isimler, Yayla Vati diye hatırladı-
ğımız o en güzel yıllarda Hacetler'e renk katmış
laşilerdi.

Yayla Vati her yıl Mayıs Ayı'nın on beşinde
muhtarın herkesi yaylaya çıkarmak, köyde davar
ve sığır kalmayacak diye belirttiği özel emriyle
başlardı. Bu emir üzerine önceden yaylaya gi-
dilir evler temizlenir ve oturmaya uygun hale

getirilirdi. Ve yaylaya göç günü geldiğinde her-
kes eşyalarını traktörlere koyar yaylaya giderdi.
Bu göç günü ile ilgili beni en heyecanlandıran
şey, yaylaya yaklaşıırken, bizi ilk karşılayan Süs-
lü Kemal'in evinin arkasından, ağır ağır açılan
bir tiyatronun perdesi gibi berrimeye başlayan
ağaçtan yapılmış evimizdi. Daha sonra başka
evlerde oturmamıza rağmen bu evin hatırası her
zaman başka olmuştur. Yayla Vati süresince Ko-
rucu Eyüp amca davarı ve sığırı köye sokmazdı.
Here Bayramı önünde otlatmak ağır suşlar ara-
sına giriyordu.

Güzlerin girdiği (hasat mevsiminin bittiği)
Ağustos Ayı'nın sonlarına kadar sürecektir yay-
la vati boyunca her akşam ilkindi vakitlerinde
genelde traktörlerle, Hacı Yusuf'un kamyonla
ya da yürüyerek yaylaya gidilir, yine her sabah
inekler sığır nöbetine katılıp, koyunlar sağıldıktan
sonra yine aynı vasıtalarla köye dönülürdü.
Hacı Zekâ, yaram çamurluk 135 Ferguson trakte-
rıyla tepesine kadar insanla yaylaya giderken
genelde Boyalıta abimle bana rastlar, o zaman-
lar Almanya'da olan torunları Zekâ ve Zihni'ye
duyduğu özlemle, " gelin Zekâ'nın ve Zehni'nin
yerine biriniz yanıma dilediğin birinizde ön kapu-
tun üstüne oturun " der bizi almaktan geçmezdi.
Akşam olduğunda yaylada tatlı bir telaş baş-
lardı. Her ağıdan koyunların çığırak seslerine
karşın koyun sağan insanların sesleri gelirdi.
Defi Hacı bir taraftan Telâhi Mehmet'e seslenir-
ken, bazen karanlıktan sıyrılıp kaşığına gelen
Hacı Nazif'in sesini işitirdik. Yaylada kuyunun
yanındaki alanda, beşte devre onda bitter diye-
rek başladığımız ancak karanlığa sarıktığı için
çoğumuzla bitiremediğimiz mağar yapardık

Kadılar Yaylasındaki çeşmenin önündeki alan-
da genelde Bayramlar ile yaptığımız milli ma-
ğardan her defasında zaferle dönerdik. Sabahın
alaca karanlığında Amanlar Dağı'nın önünde
başlayan ve yaklaşıla kâbus gördüğümüz
sığır nöbetleri, Akşam Mandarınlar'ın önünde
sona ererdi ve o gün üzerimizden büyük bir yük
kalkardı. Cumartesi günleri Yayla Vati için özel
bir gündü. O gün herkes sabah namazının ar-
dından bir hafta boyunca yaptırdıkları peynir-
leri sepetlere koyup Gerede'ye satmaya götü-
rürlerdi ve babamın peşine takıldığı için Hacı
Muharrem çok da anlayamadığım bir dilden
bana lazardı. Yayla Vati boyunca siyah beyaz
televizyonda haftada bir çıkan Türk Filmlerini
izlemek için ya da Dünya Kupası Maçlarını iz-
lemek için gece köye gitmek ayrı bir mutluluktu.

Bir telaş içinde başlayan ve nasıl geçtiği anlaşı-
lamayan Yayla Vati'nin bitimi tıpla Güz mevsimi
gibi ayrılık ve hüznün demektir. Bu hüznün vaktin-
de köye dönmek, yaylaya geliş kadar heyecan
verici olmazdı. Ancak her güzel şey gibi Yayla
Vati da bitmişti ve bize bir daha ki yıla kadar
beldemek düşerdi.

Bugün aynı yaylaya gitmek geçmişteki bu güzel
hatıraları tekrar anımsattığı için belki içimiz-
de bir kıpırtı, bir heyecan verebilir ama o gün
bizi sevgi ve muhabbetle birbirimize bağlayan
duygular var olmadığı sürece, ismini rahmetle
andığımız, bir Hacı Mehmet, bir Hacı Zekâ, bir
Hacı Nazif ve diğerleri aramızda olmadığı süre-
ce bugünkü Yayla Vati, o günkü Yayla Vati gibi
olmayacaktır.

(Mutlu BİLGE 12.05.2014 / BOLLU)

BİZİM YAYLADA

Mayıs ayı yaylaya göçeriz
Çeşitli meyve olur dağlarda
Onları yoğurda katıp yeriz
Çiçekler çıkar bizim yaylada.

Huzur dolar gezerken ormanı
Kuş sesleri infetir her yanı
Derken orunda gelir zamanı
Mantarlar çıkar bizim yaylada.

Kalkar insan sabah ezanında
Hayat bufur kanı damarında
Baksan görürsün yol kenarında
Böğürtlen çıkar bizim yaylada.

Yaylaman çamları yüksek olur
Sallanır yıllanmaz dindile durur
Nefes alırken insanı korur
Kedâle kokuyor bizim yaylada.

Güzeldir her yanı doyum olmaz
Gezersin dağlarda gönün yılmaz
Böldür nimetleri gözün doymaz
Ömrümüz uzar bizim yaylada.

*Selâm olsun, selâm mor yaylalara,
Yağuz kühyanı sız yaylalara,
Şanlı otağın kur yaylalara,
Hasretim, yüreğim özüm yaylalar
Yaylalar yaylalar bizim yaylalar...*

Servet Yüksel

Dörtdivan, kadimden beri yayla kültürünü devam ettiren yerlerden birisidir. Bu kültür son zamanlarda büyük ölçüde sosyal hayattan çekilmiş olsa da yaylalar hâlâ insanların rağbet ettikleri yerlerin başında gelmektedir. Yaylaların böylesine sevilmesi yaylacılığın sadece ekonomik gerekçelerle açıklanamayacak sebeplere yaslandığını gösteren önemli bir husustur.

Yaylalar Türklerin tarih boyunca yaşadığı ve göç ettiği kadim yerlerin en başında gelmektedir. Bu husus, İslamiyet öncesinden İslamiyet sonrasına uzanan bir zaman dilimi içerisinde çok güçlü bir gelenek, kültür ve yayla merkezli sosyal ve ekonomik bir hayat tarzı meydana getirmiştir. Dolayısıyla yaylacılık Dörtdivan ve Bolu başta olmak üzere Anadolu'da bazı yerlerde büyük ölçüde yaşatılmaktadır.

